zabierz mnie | take me home

KALEIDOSCOPE

MAGAZYN POKŁADOWY PLL LOT S.A. EGZEMPLARZ BEZPŁATNY/FREE COPY ISSN 0239-9032

POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT
lot.com

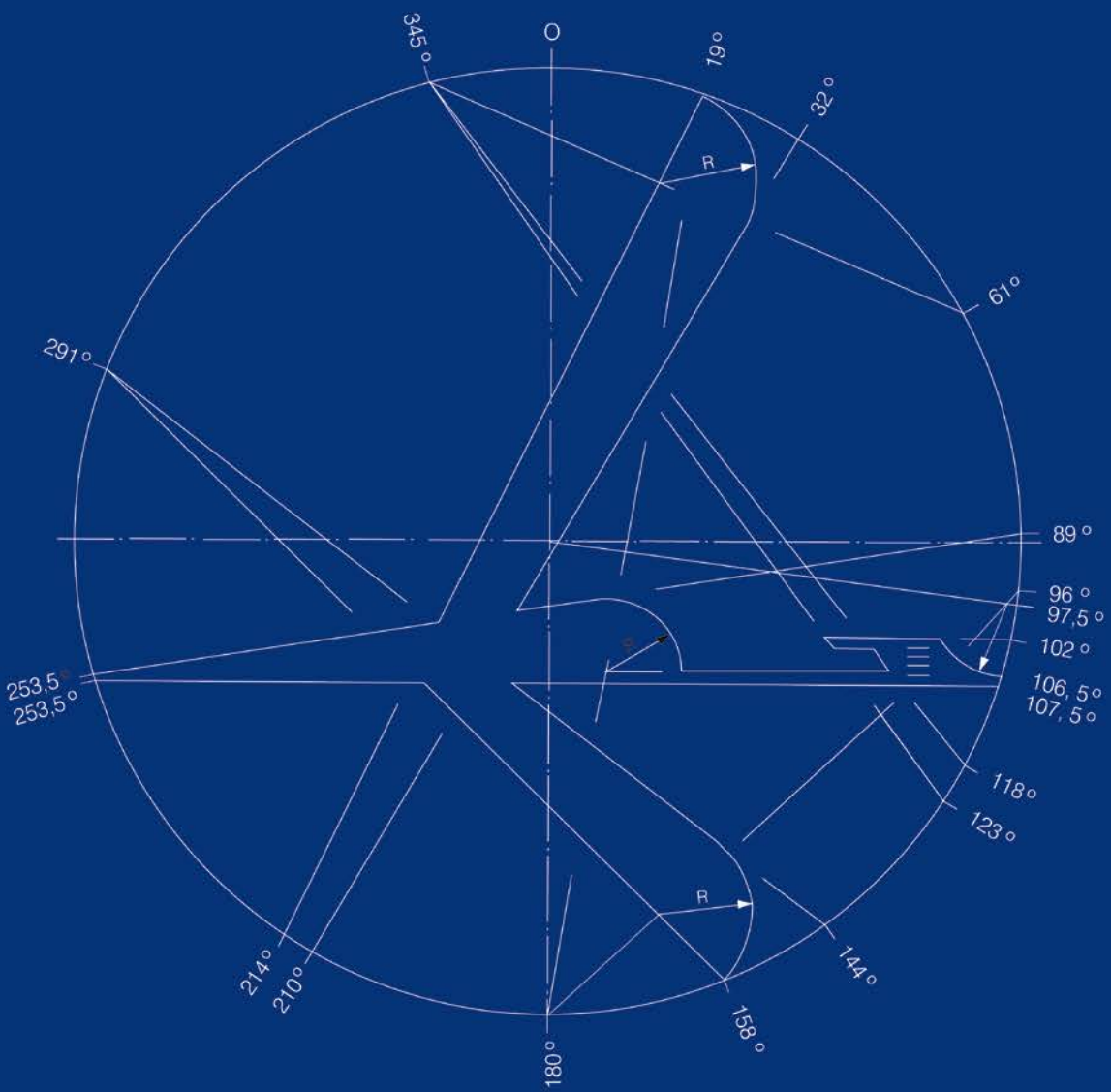

LOGO LOT

WZORNICTWO NAJWYŻSZYCH LOTÓW

POLISH DESIGN AT ITS FINEST

A STAR ALLIANCE MEMBER

TEN MOMENT, GDY ODKRYWASZ NOWE SMAKI W PODRÓŻY

KINLEY®

SMAK, DO KTÓREGO DORASTASZ

©2021 The Coca-Cola Company. Wszelkie prawa zastrzeżone. KINLEY jest zastrzeżonym znakiemn towarowym The Coca-Cola Company.

Produkty Kinley dostępne
w Sklepach Baltona Duty Free

Baltona
DUTY FREE

PL

Szanowni Państwo,

dziękuję, że wybraliście w dzisiejszym rejsie LOT, jest nam miło gościć Państwa na pokładzie.

Wydawałoby się, że listopadowa aura nie sprzyja podróżom, ale paradoksalnie jest to dobry czas na zwiedzanie – muzea i atrakcje turystyczne są zdecydowanie mniej oblegane, dzięki czemu możemy w spokoju podziwiać dzieła sztuki czy architekturę.

W tym numerze zabierzemy Państwa do Albanii, stającej się coraz popularniejszym kierunkiem turystycznym, oraz zaprosimy na spacer po Budapeszcie, który z pewnością zachwyci każdego swą urokliwą architekturą. A podróżujących po Polsce zapraszamy w Lubuskie, które przeżywa renesans tradycji winiarskich – od roku 2000 otworzyło się tam blisko sto winnic!

W tym roku swoje 45-lecie obchodzi również logo LOT-u. Dzieło duetu Duszek i Zbrożek, będące pierwszym kompletnym systemem identyfikacji wizualnej w Polsce i jednym z pierwszych w Europie, jest najlepszym przykładem naszej szkoły wzornictwa – po niemal pół wieku dalej zachwyca swoją ponadczasowością. Z tej okazji polecam szczególnie wywiad z profesorem Romanem Duszkiem, współtwórcą identyfikacji wizualnej PLL LOT. Dzięki wnikliwej analizie i artystycznemu kunsztowi powstał wciąż aktualny znak firmowy LOT-u.

Tak jak żuraw znajdujący się w jego centrum jest wytrwałym lotnikiem, tak i my chcemy przemierzać z Państwem tysiące podniebnych kilometrów i mieć swój udział w gromadzeniu przez Państwa najpiękniejszych wspomnień – nie tylko jesienią.

ENG

Dear Ladies and Gentlemen,

Thank you for choosing LOT as your carrier today, we are pleased to welcome you on board.

It may seem that November weather does not favour travel, but paradoxically, it is a good time to go sigthseeing - museums and other tourist attractions are definitely less crowded, so we can admire works of art or architecture in peace.
In this issue, we will take you to Albania, which is becoming an increasingly popular tourist destination, and we'll invite you for a walk around Budapest. The city will surely fascinate everyone with its charming architecture. While traveling around Poland, we'd like to invite you to Lubuskie, which is experiencing a renaissance of wine tradition - since 2000, nearly 200 vineyards have been established there!

This year, the LOT logo celebrates its 45th anniversary. The work of Duszek and Zbrożek, which is the first complete visual identification system in Poland and one of the first in Europe, is the best example of our Polish school of design - after almost half a century it continues to impress with its timelessness. On this occasion, I especially recommend an interview with professor Roman Duszek, co-creator of the visual identity of LOT Polish Airlines. The timeless LOT trademark was created with careful analysis and artistic craftsmanship.

Just as the crane located in its center is a tireless flyer, so are we in our desire to travel thousands of sky-high kilometers with you and have our share in your collecting the most beautiful memories - not only in autumn.

HU

Tisztelt Olvasóink!

Köszönöm, hogy mai útjukhoz a LOT járatát választották, nagy öröm számomra, hogy gépünk fedélzetén üdvözölhetem Önöket.

Első pillantásra a november nem tűnik a legjobb választásnak turisztikai célú utazásokhoz, de paradox módon ennek pont az ellenkezője igaz – a múzeumokban, idegenforgalmi látványosságok környékén nincs már akkora tömeg, így nyugodtabb körülmények között gyönyörködhetük művészeti, kulturális és építészeti nevezetességekben.

Magazinunk aktuális számában elvisszük Önöket a turisztikai célpontok között egyre nagyobb népszerűségnek örvendő Albániába, melyet egy magával ragadó, építészeti élményekben gazdag budapesti séta követ. Ezután a lengyel Lubusi vajdaság borvidékére kalauzoljuk Önöket, ahol reneszánszát éli a borászat, amit mi sem bizonyít jobban, mint a 2000. év óta létesült majd 200 szőlőültetvény!

Idén 45 éves a LOT Roman Duszek és Andrzej Zbrożek grafikusok által tervezett logója, melyet Lengyelországban nem egyszerű emblémaként, hanem az első komplex vizuális azonosítórendszerként tartanak számon, mely kategóriájában Európában is az elsők közé tartozik, s egyben a lengyel alkalmazott grafika legjobb mintapéldája, mely majd fél évszázad múltán is képes lenyűgözni időtlenségével. Ez alkalomból ajánlom figyelmükbe a LOT Lengyel Légitársaság vizuális azonosítójának társalkotójával Roman Duszekkel készült interjúnkat. Légitársaságunk logójának napjainkban is ható aktualitását az alkotók részletekbe menő elemző munkájának és magas szintű művészi szaktudásának köszönheti.

A LOT logójában látható kitartó repülést szimbolizáló daruhoz hasonlóan szeretnék mi is Önökkel együtt sok ezer kilométer légiutat megtenni, hogy részesei lehessük legszebb útiemlékeik születésének – nem csak ősszel.

Fáradjanak a fedélzetre!

Z lotniczym pozdrowieniem | Best regards | Légi üdvözlettel

Prezes PLL LOT | LOT Polish Airlines CEO | A PLL LOT elnöke
Rafał Milczarski

©ARCHIWUM PLL LOT OKŁADKA: ARCHIWUM PLL LOT

PL

Największe kulturalne spotkanie świata – tak reklamowane jest Expo 2020 w Dubaju. To 182 dni efektownych wizualnie i inspirujących prezentacji poszczególnych krajów biorących udział w tym wydarzeniu. A jest tu aż 200 wystawców z całego świata, których pawilony odwiedzi nawet 18 mln gości. Każda światowa wystawa to wielka szansa na promocję, dlatego wszystkie kraje prześcigają się w pomysłach, żeby zachwycić oraz zaskoczyć odwiedzających. Muszę przyznać, że im się to udaje. Nowoczesne technologie, którymi naszpikowane jest Expo w Dubaju, sprawiają, że odwiedzając poszczególne pawilony, możemy dosłownie odbyć niezapomnianą podróż dookoła świata, poznać największe walory i atuty poszczególnych krajów i wystawców. Dlatego w tym wydaniu *Kaleidoscope* piszemy o Expo w Dubaju, bo naprawdę warto na nie polecieć, a przy okazji zwiedzić Dubaj.
Ale w listopadzie zapraszamy Państwa również do Gruzji, Albanii i w kulinarną podróż na Wyspy Brytyjskie, bo sezon na te kraje nigdy się nie kończy.

ENG

The greatest cultural meeting in the world - this is how EXPO 2020 is advertised in Dubai. These are 182 days of visually effective and inspiring presentations of countries participating in this event. And there are as many as 200 exhibitors from all over the world, whose pavilions will be visited by up to 18 million people. The world exhibition is a great opportunity for promotion, that's why all the countries are trying to outdo each other in ideas on how to delight and surprise their guests. And I must admit that they have succeeded. Modern technologies that we encounter at Expo literally on every corner take us on an unforgettable journey around the world and introduce us to the greatest advantages of each exhibitor. That is why in this issue of *Kaleidoscope* we have devoted a lot of space to Expo in Dubai. It is really worth visiting both, the exhibition and the city of Dubai itself.
In the November issue, we're also inviting you to Georgia, Albania and on a culinary journey to the British Isles, because the season for those countries never ends.

Agnieszka Franus

redaktor naczelna | editor in chief
Agnieszka Franus

UNIQUE TOWER

MARVIPOL development prestige

Zamieszkaj **w chmurach**

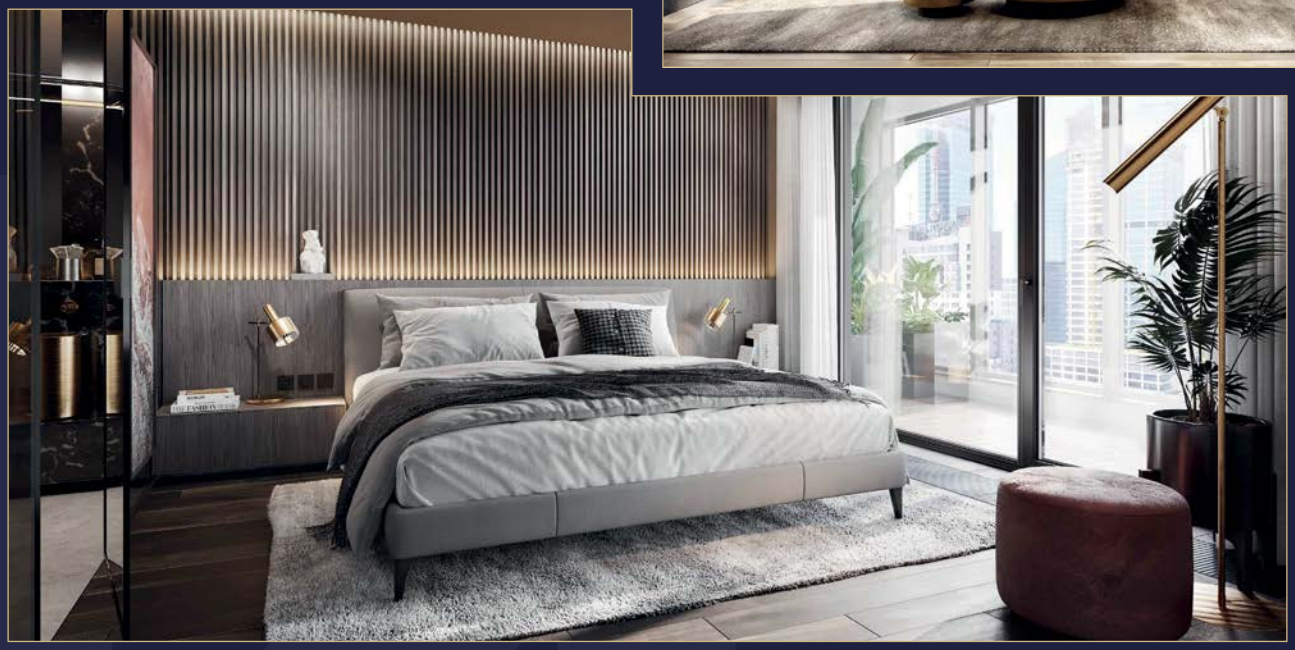

Wizualizacje poglądowe

Zamieszkaj **w centrum Warszawy**

od 19 900 zł/m²*

*Oferta ograniczona czasowo

Warszawa, ul. Grzybowska 49

22 275 52 35 uniquetower.pl

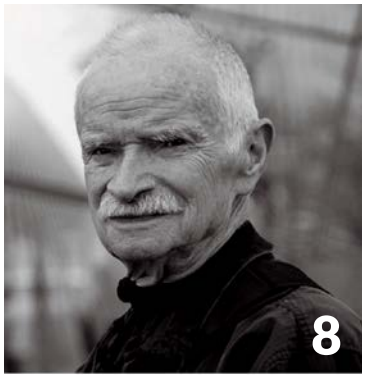

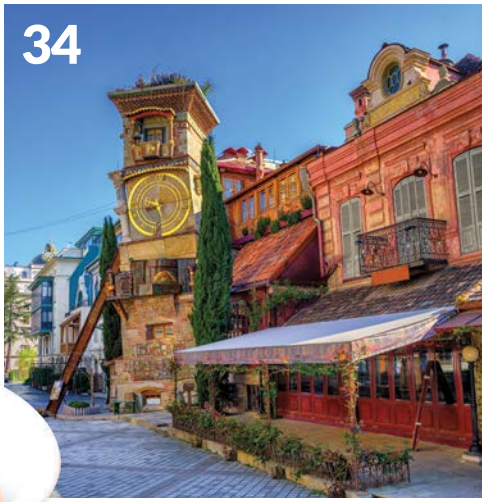

62

na okładce | on the cover:

Geometryczny projekt lotowskiego żurawia
Autorzy: R. Duszek, A. Zbrożek
Geometrical project of LOT crane
Authors: R. Duszek, A. Zbrożek

POLISH HITS

8 Wywiad: prof. Roman Duszek
Interview: prof. Roman Duszek

WHAT'S ON

16 Wydarzenia kulturalne
Cultural events

TRAVEL

20 Dlaczego warto odwiedzić Budapeszt
Why? Budapest

24 Podróż życia: Albania
Journey of a lifetime: Albania

34 Podróż życia: Gruzja
Journey of a lifetime: Georgia

40 Dlaczego warto odwiedzić Dublin
Why? Dublin

45 Inspiracje: parki narodowe USA
Inspirations: National Parks in the USA

52 Polska: Lubuskie
My Poland: Lubuskie

PEOPLE & THE WORLD

58 Polski pawilon na Expo 2020 w Dubaju
Polish pavilion at EXPO 2020 in Dubai

TRENDS

62 Kuchnia Wielkiej Brytanii
British cuisine

68 Wywiad z lek. Sabiną Gancorz
Interview with dr Sabina Gancorz

70 Beauty: nowości
New in

72 Must have: dodatki
Accessories

74 Good address: strefa prestiżu
Prestige zone

©ADOBE STOCK (2), UNSPLASH (2), IWONA DUSZEK

KALEIDOSCOPE

tel. 22 360 38 00,
e-mail: kaleidoscope@burdamedia.pl
redaktor naczelna: **Agnieszka Franus**
redaktor prowadząca: **Agnieszka Michalak**
dyrektor artystyczny: **Grzegorz Komorowski**
fotoedycja: **Magdalena Rudzka**
DTP: **Krzysztof Stypułkowski**
red. wersji angielskiej: **Anna Górniak, Stephen Canty**
red. wersji węgierskiej: **Róbert Rakovics**
korekta: **Tomasz Cholaś**
produkcja: **Stanisław Siemiński**
koordynator LOT: **zespół Biura Komunikacji**

BurdaInternational PL

Wydawnictwo:
Burda Publishing Polska sp. z o.o.
ul. Marynarska 15, 02-674 Warszawa,
tel. 22 360 38 00 www.burdamedia.pl

ZARZĄD
Chief Executive Officer
Alexander Sorg
General Director Poland
Justyna Namięta

Chief Financial Officer
Dobrosława Snarska-Pełka

New business & Corporate Media Director
Małgorzata Nocuń-Zygmuntowicz 692 440 088
Dyrektor Dystrybucji i Obsługi Klienta /
Director of Distribution and Subscriptions **Tomasz Kałuża**

International Ad Sales Representatives
Italy: Mariolina Siclari, International Advertising Sales Director
T. +39 02. 91 32 34 66, mariolina.siclari@burda.com
burda community network
Germany: **Vanessa Noetzel**
T. +49 (89) 9250 3532, vanessa.noetzel@burda.com
Michael Neuwirth
T. +49 89 9250 3629, michael.neuwirth@burda.com
Austria & Switzerland: **Goran Vukota**
T. +41 44 81 02 146, goran.vukota@burda.com

France & Luxembourg: **Marion Badolle-Feick**
T. +33 1 72 71 25 24, marion.badolle-feick@burda.com
UK & Ireland: **Jeannine Soeldner**
T. +44 20 3440 5832, jeannine.soeldner@burda.com
USA, Canada & Mexico: **Salvatore Zammuto**
T. +1 212 884 48 24, salvatore.zammuto@burda.com
REKLAMA:
Burda Publishing Polska sp. z o.o.
Sekretariat Biura Reklamy / Advertising Secretariat
Tel. 022 360 36 03, fax. 22 360 39 80,
e-mail: reklama@burdamedia.pl
Dyrektor Biura Reklamy Corporate Media / Head of Advertising Team of Corporate Media: **Jolanta Kurek**
T. +48 692 440 107
Sales coordinator: **Katarzyna Osiak-Łazur**

LUKSUSOWE DOMY I APARTAMENTY W WARSZAWIE

LA SCALA
Madalińskiego

UL. MADALIŃSKIEGO, MOKOTÓW

WP

WILLANOVIA
PARK

UL. WIEDEŃSKA, WILANÓW

MOTA-ENGIL
REAL ESTATE

+48 694 492 828

biuro@lascala.com.pl

Grafika prof. Duszka przedstawiająca obserwację samolotów z tarasu widokowego warszawskiego Okęcia.

A drawing by prof. Duszek showing observation of planes from the observation deck at Okecie Airport.

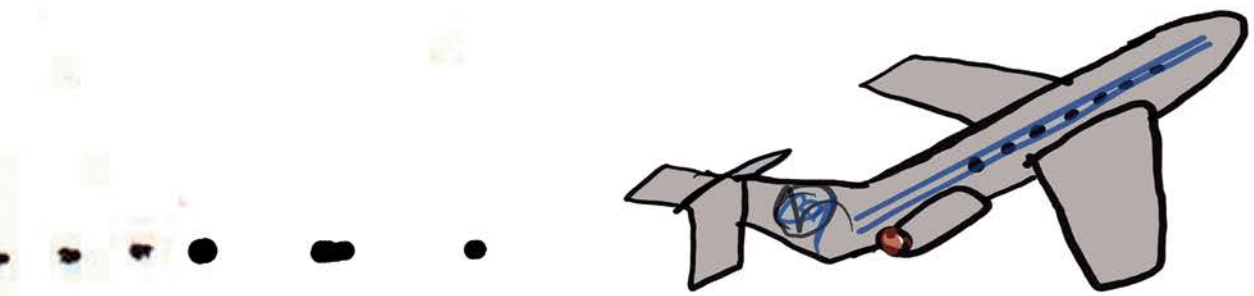

NAJPIERW **CEL,** POTEM **SZKIC**

FIRST THE GOAL, THEN THE SKETCH

tekst | by **ALEKSANDRA MOŚCIBRODZKA**

Logo PLL LOT powstało w 1974 r. i jako wizytówka dobrego polskiego projektowania w niemal niezmienionej formie przetrwało do dziś. Stoi za nim profesor Roman Duszek, jeden z czołowych przedstawicieli kultury wizualnej czasów PRL.

The logo of PLL LOT was created in 1974 and has remained almost unchanged ever since. The person behind the logo is Prof. Roman Duszek, one of communist Poland's foremost graphic designers.

1 2

PL

Z czego wynika niesłabnąca siła sztuki wizualnej czasów PRL-u? Mam na myśli m.in. prace artystów skupionych wokół polskiej szkoły plakatu, znaki i logotypy czy elementy wystroju wnętrz.

Dużą rolę odgrywa tu nostalgia. Każdy ma sfery z młodości, które hołubi, dla których trzyma w pamięci specjalne miejsce. Jednak, jakkolwiek paradoksalnie to brzmi, w tamtych czasach jako projektanci w Polsce cieszyliśmy się bardzo dużą swobodą twórczą. Nie było wymagań rynkowych określających sposoby, w jakich plakaty czy opakowania powinny być projektowane, by przyciągnąć konsumentów. Projekty powstawały w warunkach rynku nienormalnego, przechodząc jedynie estetyczną weryfikację komisji artystycznych. Pozostawiam cenzurę jako odrębne zagadnienie. Ta swoboda była wykorzystywana w bardzo twórczy sposób.

W pana pracach dostrzegam jednak analityczny stosunek do projektowania...

W grafice użytkowej pomysły rodzą się w bardziej określonych ramach, a kluczową rolę odgrywa cel, jaki musimy osiągnąć. By pokazać jego znaczenie, odwołam się do przykładu lotniczego. W kieszeni fotela przed nami znajduje się instrukcja postępowania w sytuacjach awaryjnych. Nie znajdziemy tam wielu opisów, nie wyobrażam sobie, byśmy w przypadku ewakuacji wczytywali się w opis tłumaczący, którędy wyjść z samolotu. Obraz trafia do odbiorcy szybciej niż słowo pisane. Odpowiedni dobór środków wyrazu jest w moim odczuciu rolą projektanta komunikacji wizualnej.

ENG

What gave visual art its unflagging power during the communist period? What I especially have in mind are works by artists associated with the Polish poster school, signs and logos, and interior design elements.

Nostalgia plays an important role here. Everyone has areas of their youth for which they keep a special place in their memory. No matter how paradoxical it may sound, we enjoyed a lot of creative freedom back then. There were no market requirements specifying how posters or packaging had to be designed to attract consumers. Designs had to be submitted to artistic commissions for aesthetic verification (I'll leave censorship out of this discussion). This freedom was used in a very creative way.

I discern an analytical approach in your work.

In functional graphics, ideas are born within a more defined framework, and the goal that we have to achieve plays a key role. Let me illustrate its importance with an aviation example. There's an emergency manual in the armchair pocket. It doesn't have a lot of descriptive text. In the event of an evacuation, I couldn't imagine anyone reading a detailed description of where to exit the plane. Images get the message across faster than the written word. Choosing the most effective means of expression is the role of a visual communication designer.

So where do you start your work?

My workshop covers the entire design process. I don't limit myself to searching for a graphic form. Each design is born of a need. It's a problem-solving process. I start with identifying the problem and defining the goal. I also need to get to know who the project is for so that I can adapt the means of expression. I systematize the information I obtain, and prioritise the constituent parts of the project.

© ARCHIWUM PLL LOT (2), ARCHIWUM INSTYTUTU WZORNICTWA PRZEMYSŁOWEGO SP. Z O.O. GRAFIKA NA POPRZEDNICH STRONACH: ROMAN DUSZEK

Od czego zatem zaczyna pan pracę?

Mój warsztat rozciąga się na cały proces projektowy, nie ograniczając się jedynie do poszukiwań graficznej formy. Każde projektowanie wynika z potrzeby i odnosi się do wszystkich dziedzin działalności człowieka, jest rozwiązywaniem problemów. Zaczynam więc od identyfikacji problemu oraz zdefiniowania celu, jaki chcę przy rozwiązaniu osiągnąć. Muszę też poznać adresata projektu, by dostosować doń środki wyrazu. Systematyzuję uzyskane informacje, ustalając hierarchię ważności części składowych projektu. Teraz mogę przejść do konceptualizacji zadania, poszukując adekwatnej formy wizualnej. Nim przedstawię projekt finalny, powracam do zdefiniowanego na początku celu zadania, sprawdzając, czy moja koncepcja odpowiada początkowym założeniom.

Właśnie tak pracował pan w paryskiej agencji reklamowej w latach 60.? We Francji były już wówczas realizowane badania konsumenckie dotyczące projektów opakowań.

Praca w agencji Lonsdale była ważnym etapem w moim rozumieniu roli projektanta. To tam dowiedziałem się, że o powodzeniu projektu nie decydują jedynie względy estetyczne, lecz musi on uwzględniać nieco bardziej złożone wymagania rynkowe oraz brać pod uwagę preferencje konsumenta. Jednym z najważniejszych kryteriów oceny konceptu opakowania było np. to, jak sprzedaje ono wyrób. Miało to swe odbicie w cyfrach sprzedaży testowanego produktu i stanowiło obiektywną ocenę projektu. Przeniesienie się z rynku producenta, jakim był rynek w PRL, do rynku konsumenta było dla mnie swoistego rodzaju szokiem kulturowym. Bez wątpienia moje francuskie doświadczenia rozszerzyły mój dotychczasowy punkt widzenia na dizajn.

Kiedy projektował pan logo LOT-u, do legendy przeszły pana liczne wizyty na tarasie widokowym warszawskiego lotniska. Mogłoby to sugerować dość romantyczne podejście do projektu, a jednak dziś wiemy, że były one elementem wnikliwej analizy.

Analiza często przynosi inspirację, bo zawsze pozwala wychwycić jakiś istotny element. Naszym zadaniem w ramach konkursu było wyróżnienie rodzimej linii lotniczej spośród innych przewoźników. Odwiedzałem lotnisko w różnych warunkach atmosferycznych i oświetleniowych i tym, co rzuciło mi się w oczy, był brak czytelności oznakowania przynależności samolotów do danej linii, widzianych z dużej odległości. Z perspektywy tarasu widokowego samoloty startujące lub lądujące na pasie wydawały mi się takie same. Doszedłem do wniosku, że na kadłubie musi znaleźć się coś, co będzie widoczne i czytelne z daleka. Naprędce zrobiony na serwetce szkic samolotu z sygnetem LOT o maksy-

1. Zdjęcie przedstawia „kompleksową informację wizualną LOT-u", zostało wykonane w 1976 r. podczas wystawy pokonkursowej prac przez fotografa IWP Tadeusza Cissowskiego.

The photo, showing "LOT's comprehensive visual information", was taken by Tadeusz Cissowski of Instytut Wzornictwa Przemysłowego in 1976 during the post-competition exhibition.

2. 3. Lotnisko Okęcie w Warszawie. Tzw. wielkie malowanie samolotów w 1976 r.

Okęcie airport in Warsaw. The so-called "great painting" of planes in 1976.

Having done that, I can conceptualize the task, and select an appropriate visual form. Before presenting the final concept, I return to the goal I defined at the outset to determine whether this concept corresponds to the initial assumptions.

Is this how you worked at the Paris advertising agency in the 1960s? Consumer studies on packaging designs were carried out in France at the time.

Working at the Lonsdale agency was an important step in my understanding of the role of a designer. It was there that I learned that the success of the project is not solely determined by aesthetic considerations, but has to take into account much more complex market requirements and consumer preferences. For example, one of the most important criteria for evaluating a packaging concept was how it sells the product. This was reflected in the sales figures and constituted an objective assessment of the project. Moving from the producer's market in the People's Republic of Poland to the consumer market, was a kind of culture shock for me. Undoubtedly, my French experience expanded my perspective.

When you were designing the LOT logo, your numerous visits to the observation deck at Warsaw Airport became legendary. This could suggest a rather romantic approach to the project. We know today that they were part of a careful analysis.

Analysis often brings inspiration because it allows you to spot some important elements. As part of the competition, our task was to distinguish the Polish airline from other carriers. I visited the airport in a variety of weather and lighting conditions, and what struck me was that the markings on the planes of the various airlines could not be read from a distance. From the observation deck, the planes taking off or landing on the

3

malnej wielkości stał się punktem wyjściowym dla całego projektu, stawiając na maksymalną czytelność. Szkicując znak sygnet łączyłem jego poszczególne litery dla uzyskania większej zwartości i silnego, wizualnego oddziaływania. Potem powstało jeszcze wiele innych szkiców – jednak ten pierwszy pomysł okazał się najlepszy. Jury konkursowe odczytało intencje i uznało ten kierunek za słuszny, przyznając pierwszą nagrodę. Ze względu na skalę projektu zaprosiłem do współpracy w projekcie konkursowym kolegę z ASP, Andrzeja Zbrożka, który skończył malarstwo, a później zajmował się grafiką użytkową. Nasze umiejętności i doświadczenie wzajemnie się uzupełniały, pozwalając na realizację tak kompleksowego zadania. Pracując nad nową identyfikacją, nie chcieliśmy zrywać z dotychczasowym wyglądem samolotów. LOT miał przecież swojego żurawia, który zaprojektował Tadeusz Gronowski w 1928 r. Uwzględniliśmy go, eksponując na ogonie oraz wbudowując logotyp w „O".

Ten projekt na cztery lata połączył pana z LOT-em. Wspólnie z Andrzejem Zbrożkiem pokierowaliście procesem zmiany szaty graficznej samolotów. Jak wspomina pan tę pracę?

Do „wielkiego malowania", jak określono projekt w jednym z artykułów *Życia Warszawy*, przystąpiliśmy w 1976 r. Skala projektu była zaskakująca nawet dla nas samych, bo praktycznie wszystkie elementy graficzne trzeba było ręcznie nanieść na samolot. Krzywizny kadłuba wymagały korekt sa-

runway all looked the same to me. I concluded that something that could be deciphered from a distance needed to be placed on the fuselage. A sketch of the plane with the largest possible LOT sign hastily made on a napkin became the starting point for the entire project, which focused on maximising readability. While sketching the emblematic sign, I connected the individual letters so that they looked more compact and made a strong, visual impact. Many other sketches were subsequently made, but the first idea turned out to be the best. The competition jury read our intentions and recognized that this direction was the right one. So, we were awarded first prize. Due to the scale of the project, I invited my colleague from the Academy of Fine Arts, Andrzej Zbrożek, to work with me. Our skills and experience complemented each other. While working on the new identification, we did not want to break with the current appearance of the planes. After all, LOT had its crane, designed by Tadeusz Gronowski in 1928. We included it in the design, incorporating it in the "O" of the logotype.

This project connected you with LOT for four years. Together with Andrzej Zbrożek, you guided the process of changing the graphic design of their aircraft. How do you recall that collaboration, as well as LOT?

We started the project, referred to as "the great painting" in a Życie Warszawy article, in 1976. The scale of the project was surprising even for us, because practically all the graphic elements had to be manually ap-

©ARCHIWUM PLL LOT

mego znaku. Dzisiaj, przy pomocy komputera, nie byłoby problemu z prawidłowym nałożeniem formy płaskiej na trójwymiarową. W lotowskim hangarze mieliśmy wspaniałych, niezwykle oddanych ludzi. Dziś myślę, że wtedy wszystkiego się tak naprawdę uczyliśmy, nabierając doświadczenia metodą prób i błędów. Było to jedno z moich najważniejszych doświadczeń projektowych. Do dziś mam wielki sentyment do „tutki," jak nazywaliśmy Tu-134, która pierwsza, w nowym malowaniu, opuściła hangar w 1978 r. W ślad za nią, wkrótce w zmienionych barwach, pojawił się Ił–62.

Obecnie wiele z tych ręcznych prac wyeliminowały komputer, drukarka czy skaner…

Kiedy wyjechałem do Stanów, Andrzej Zbrożek kontynuował projekt; przystosowując go do nowych maszyn LOT-u – Boeingów. Te projekty realizował już z wykorzystaniem ilustracji komputerowej wykonywanej przez jego córkę Agnieszkę. Zastanowiłem się wtedy, ilu narzędzi używałem w mojej zawodowej karierze do lat 80. Brystol, farby plakatowe, kolorowe tusze, flamastry, cały arsenał pędzli, linijek, cyrkli, kolorowych folii, fotografia analogowa. Dołączyły do tego, nietypowe dla warsztatu grafika, taśmy maskujące określające granice znaków malowanych na samolotach. Jednak porównując stare projekty z tymi z ery komputerowej, nie zauważam żadnej dramatycznej zmiany. Posługiwanie się technologią cyfrową nie zmieniło mojego sposobu myślenia o projektowaniu i jego istocie. Skrócił się oczywiście czas realizacji projektu, ale paradoksalnie – nie zauważyłem, bym miał go więcej.

Znak LOT utrzymuje się od 1978 r. Patrzę dziś na Dreamlinera – szata graficzna niemal się nie zmieniła…

Projekt podstawowy się sprawdził i samoloty LOT-u nadal są rozpoznawalne z daleka. Modyfikacja, jaka nastąpiła, jest zgodna z dzisiejszymi tendencjami w malowaniu samolotów na całym świecie. Wiele identyfikacji linii lotniczych przechodzi transformację. Obecnie królują jednak wielkie logotypy, sygnety czy nazwy. LOT był jedną z pierwszych linii, która to zastosowała. Mam powód do dumy.

W 1987 r. brał pan udział wraz z zespołem z Wydziału Wzornictwa ASP w konkursie ICSID-Kyoto w Japonii i otrzymał pierwszą nagrodę za projekt Systemu Orientacji w Miastach. W tym samym okresie rozpoczął pan pracę nad systemem informacji wizualnej warszawskiego metra, wyznaczając drogę, którą każdego dnia pokonują setki tysięcy pasażerów. Jak zabrał się pan do tego zadania?

Projekt ICSID-Kyoto realizowany był przez zespół, który składał się, poza mną, z Jacka Surawskiego, Jerzego Porębskiego i Andrzeja Wróblewskiego. Pierwsza nagroda w tym międzynarodowym konkursie dotyczyła informacji

Obraz trafia do odbiorcy szybciej niż słowo pisane.

Images get the message across faster than the written word.

Jesienią nakładem wydawnictwa Karakter ukaże się *Spirala*, czyli obszerny wywiad z prof. Romanem Duszkiem przeprowadzony przez dr Ewę Satalecką z Polsko-Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych.

In autumn, a book titled *Spirala* is due to be published by Karakter. It is an extensive interview with professor Roman Duszek conducted by Dr. Ewa Satalecka from the Polish-Japanese Institute of Information Technology.

plied to the plane. The curvature of the fuselage required corrections to the mark. Applying a flat form to a three-dimensional one would not pose any problems today, as we have computers. But we had wonderful and devoted people in the LOT hangar. We really learned everything back then, gaining experience through trial and error. It was one of my most important design experiences. To this day, I have a great fondness for the "tutka", as we called the TU-134. This was the first plane to leave the hangar in 1978 with the new design. It was soon followed by the Il-62.

A lot of the manual work would now be done by a computer, printer, or scanner.

When I left for the States, Andrzej Zbrożek continued the project – adapting it to the new LOT Boeings. He carried out these projects with the use of computer illustrations made by his daughter Agnieszka. That made me wonder how many tools I had used in my professional career before the 1980s. Card stock, poster paints, coloured inks, felt-tip pens, a whole arsenal of brushes, rulers, compasses, coloured foils, and analogue photography. There was also masking tape, which was not common in a graphic artist's workshop. This was used to define the boundaries of the signs painted on the planes. However, when I compare those old designs with the ones from the computer age, I don't notice any dramatic change. Digital technology has not changed my way of thinking about design and its essence. Obviously, project implementation time has been shortened, but paradoxically, I don't seem to have any more time on my hands.

The LOT sign has been in use since 1978. Looking at the Dreamliner today, you can see that the graphic design has hardly changed.

The basic design has proven successful and LOT planes are still recognizable from a distance. The modification that took place is in line with today's trends in painting aeroplanes around the world. Many airline identifications are undergoing transformation. Currently, however, large logos, emblematic signs, and names reign. LOT was one of the first airlines to use these. I have reason to be proud.

In 1987, you were part of a team from the Faculty of Design of the Academy of Fine Arts that took part in the ICSID-Kyoto competition in Japan. You were awarded first prize for your Urban Orientation System design. At the same time, you started work on the visual information system of the Warsaw underground. How did you go about this task?

The ICSID-Kyoto project was implemented by a team

ułatwiającej ludziom orientację w obszarach miejskich, a było to na długo przed wprowadzeniem GPS-u. Projekt informacji kierunkowej warszawskiego metra był zaś pokrewny wyżej wspomnianemu. Dotyczył orientacji pasażera w labiryncie podziemnych przejść i dróg do niego prowadzących. Przyjąłem tu metodę wcielenia się w rolę użytkownika metra i prześledzenia wraz z nim ścieżki, jaka prowadzi z punktu A do B, notując jednocześnie, jakiej potrzebuje on informacji, by dotrzeć do celu. Spisanie tej „listy potrzeb" zajęło trzy miesiące, bez prób wizualizacji projektu. Projekt realizowaliśmy wspólnie z Ryszardem Bojarem, świetnym projektantem wzornictwa. Dowodem na efektywność pracy było to, że nie widziałem później żadnych dodatkowych informacji, które zostałyby umieszczone ad hoc czy też doprojektowane.

Wiele powiedzieliśmy o pana podejściu do projektowania i warsztacie pracy. Tymczasem pana projekty zostały docenione i pozostały w sercach wielu Polaków do dziś również właśnie ze względu na wartość artystyczną. Jak powstawały pomysły takich projektów jak logo hotelu Victoria, który jako symbol luksusu w PRL był tłem dla wielu kultowych polskich filmów i seriali?

Słowo „victoria" kojarzone jest często ze znakiem V. Niestety w mej pamięci pozostały także ogromne znaki V postawione przez hitlerowców z okazji ich sukcesów na froncie wschodnim, na ówczesnym Adolf Hitler Platz (dziś plac Piłsudskiego – przyp. red.). Szukałem więc innych skojarzeń dla litery V związanej z Warszawą. Przyszła mi z pomocą warszawska syrenka. Powstało więc zestawienie dwóch symboli: V oraz elementów syreny, a dokładniej – jej miecza i ogona. Znak przez wiele lat funkcjonował na frontonie hotelu oraz na rozlicznych drukach. Każdy projekt dotyczy innego zagadnienia, wymaga analizy potrzeb i prowokuje nowe skojarzenia. Inspiracje czerpię z różnych źródeł: własnych doświadczeń, podróży czy nawet obserwacji przyrody.

Przyroda zawsze była inspiracją dla artystów...

Jakiś czas temu pracowałem nad logotypem amerykańskiej organizacji zajmującej się żywieniem dzieci. Starałem się unikać oczywistych skojarzeń: łyżeczki, śliniaki czy umorusany zupą bobas. Na tarasie mojego domu w tamtym czasie uwiły gniazdo małe ptaszki – na widok zbliżającej się matki z gniazda wystawały cztery otwarte dzióbki. Pomyślałem, że to jest właśnie karmienie dzieci. ■

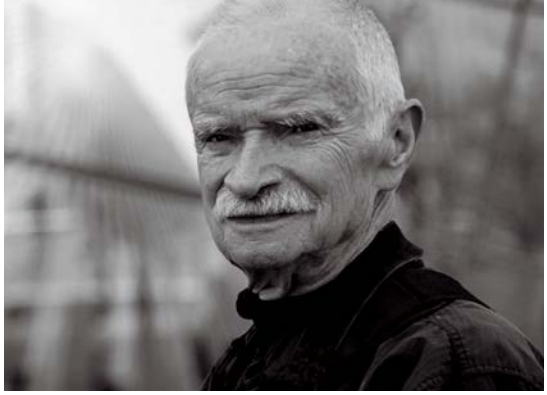

ROMAN DUSZEK

Rocznik 1935. Pionier nowoczesnego projektowania systemu identyfikacji wizualnej w Polsce. Znany jest przede wszystkim z projektów logotypów: Telewizji Polskiej (1976), Dziennika Telewizyjnego (1976), Hotelu Victoria (1976) oraz identyfikacji wizualnej Polskich Linii Lotniczych LOT (1978, we współpracy z Andrzejem Zbrożkiem) i warszawskiego metra (1982, wspólnie z Ryszardem Bojarem i Markiem Stańczykiem). Od roku 1984 mieszka w USA. Odznaczony srebrnym medalem Gloria Artis – Zasłużony Kulturze.

Roman Duszek b. in 1935 in Warsaw. He pioneered the design of Poland's visual identification and information system. He is known primarily for designing the logotypes of Telewizja Polska (1976), Dziennik Telewizji (1976), The Victoria Hotel (1976) and the visual identification of LOT Polish Airlines (1978, in collaboration with Andrzej Zbrożek) and the Warsaw underground (1982, together with Ryszard Bojaar and Marek Stańczyk). Since 1984, he has lived in the USA, where he taught design at the University of Illinois in Urbana-Champaign (1984–1988) and Missouri State University in Springfield (1988–2008). He has won many awards and distinctions, incl. first ICSID-Kyoto Awards for the Urban Orientation System (together with Jerzy Porębski, Jacek Surawski and Andrzej Wróblewski), and the silver medal "Gloria Artis - Merit to Culture".

that included, apart from me, Jacek Surawski, Jerzy Porębski and Andrzej Wróblewski. The prestigious 1st prize was for information that helped people find their way around urban areas (this was long before GPS). Designing the directions for the Warsaw underground was similar. It was all about orienting people in a labyrinth of underground passages and the roads that led to that labyrinth. I adopted the method of putting myself in the position of an underground user and tracing the path that led from A to B, and noting the information needed to get there. It took three months to create this "needs list". It was part of the design process. We implemented the project together with Ryszard Bojar, a great designer. The proof of the project's effectiveness was that I did not see any additional elements placed ad-hoc or redesigned later.

We've said a lot about your approach to design and workshop. Meanwhile, your projects are highly valued and remain in the hearts of many Poles. How did you come up with the ideas for such projects as the logo of the Victoria Hotel, which, as a symbol of luxury in the People's Republic of Poland, was the backdrop for many cult Polish films and TV series?

The word "victory" is often associated with the V sign. Unfortunately, I also remember the huge V signs set by the Nazis on the occasion of their successes on the Eastern Front at what was then Adolf Hitler Platz (now Piłsudzki Square). So I was looking for other associations of the letter V that were applicable to Warsaw. The Warsaw mermaid came to my aid, and so a combination of two symbols was created: the letter V and the sword and tail of the mermaid. The sign was on the front of the hotel for many years and appeared on numerous prints. Each project deals with a different issue, requires an analysis of needs, and evokes new associations. I draw inspiration from various sources: my own experiences and travels, and even from observing nature.

Observing nature is very popular in design these days. Can you give us an example of such a project?

I was working on the logo of an American children's nutrition organization. I tried to avoid obvious associations, such soup smeared all over a baby's face. On the terrace of my house, there was a bird's nest. At the sight of the mother approaching, four open beaks protruded from the nest. I figured that this is what feeding babies looked like. ■

© IWONA DUSZEK

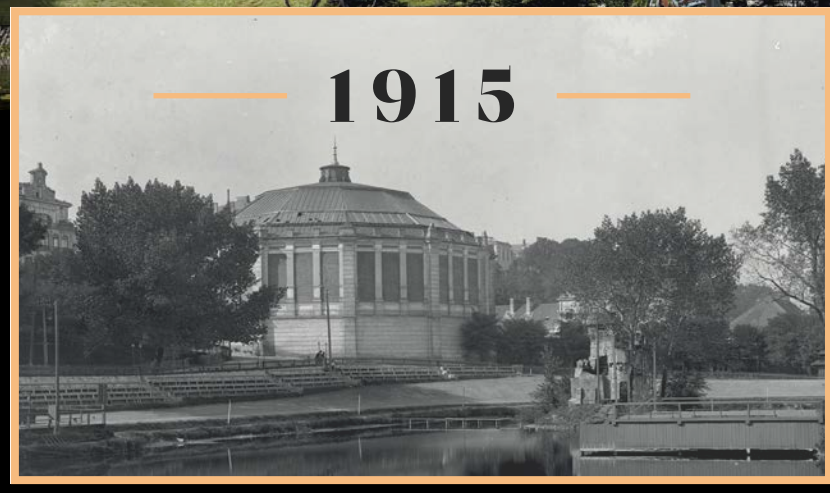

fot. w Zbiorach Fotografii i Rysunków Pomiarowych Instytutu Sztuki PAN, Warszawa, nr inw. 000068169

ROTUNDA DYNASY

MARVIPOL development prestige

23 APARTAMENTY
NA POWIŚLU

22 275 52 36

WWW.ROTUNDADYNASY.PL

BEZ HAPPY ENDU No happy ending

Wykluczona, osaczona samotna. Tak księżną Dianę portretuje Pablo Larraín (reżyser m.in. *Jackie*, o żonie prezydenta Johna F. Kennedy'ego). Zaś o Kristen Stewart w roli kopciuszka na królewskim dworze krytycy piszą, że jest znakomita, i wymieniają wśród kandydatów do Oscara. Chodźmy do kina sprawdzić.

Outcast, trapped, lonely. This is how Princess Diana is portrayed by Pablo Larrain (the director of *Jackie*, the story about the wife of President John F. Kennedy). And the critics couldn't be more enthusiastic about the acting of Kristen Steward in the role of Cinderella of the royal court. She is mentioned as one of the candidates for the Oscar award. Let's go to the cinema and see for ourselves.

***Spencer*, reż. | dir.Pablo Larraín**

CUDOWNIE WULGARNA
Wonderfully vulgar

Za rolę Kaliny Jędrusik, aktorki i piosenkarki, a przy okazji naczelnej skandalistki PRL-u, Marię Dębską doceniono Złotymi Lwami na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni. Słusznie, bo z wdziękiem oddała fenomen zjawiskowej artystki, która ani myślała wpisywać się w ówczesny model kobiety i żyła na własnych zasadach.

Maria Dębska was awarded the Golden Lions at the Polish Film Festival in Gdynia for her role of Kalina Jędrusik, an actress, a singer, and the main scandalist of the People's Republic of Poland. Rightly so, because she creates a phenomenal portrayal of this outstanding artist, who would never conform with the traditional role of a woman at that time and who lived on her own terms.

***Bo we mnie jest seks*, reż. | dir. Katarzyna Klimkiewicz**

CZAS POWIEDZIEĆ: STOP Time to say 'stop'

W ciągu ostatnich 40 lat zniknęło 60 proc. żyjących na ziemi kręgowców oraz 80 proc. europejskich owadów latających. Dlaczego zwierzęta giną i co możemy zrobić, żeby temu zapobiec? Na to pytanie próbują odpowiedzieć bohaterowie tego pożytecznego dokumentu – nastolatkowie oddani sprawie ochrony zwierząt Bella i Vipulan oraz prymatolog Jane Goodall. Obejrzyjcie z dziećmi.

In the last 40 years, 60 percent of world vertebrates and 80 percent of European flying insects have disappeared. Why do animals die and what can we do to prevent it? The heros of this document- teenagers devoted to the protection of animals, Bella and Vipulan, and primatologist Jane Goodal, are trying to answer these questions. We recommend watching this documentary with children.

***Animal*, reż. | dir. Cyril Dion**

FILM Movie

DOM ZŁY The dark house

Na ekranie Lady Gaga, Adam Driver, Al Pacino, Jeremy Irons, Salma Hayek i Jared Leto. Na reżyserskim stołku Ridley Scott. Jeśli potrzebujecie więcej rekomendacji, dorzucamy: intrygujący świat mody, zdrada i morderstwo. Oto historia Patrizii Reggiani, która chce zabić męża, wnuka projektanta mody Guccia Gucciego.

On the screen , Lady Gaga, Adam Driver, Al Pacino, Jeremy Irons, Salma Hayek, and Jared Leto. In the director's chair, Ridley Scott. If you need more recommendations, we can add the intriguing world of fashion, a betrayal and a murder to the mix. This is the story of Patrizia Reggiani, who wants to kill her husband, the grandson of fashion designer Guccio Gucci.

***Dom Gucci* | *House of Gucci*, reż. | dir. Ridley Scott**

TEATR
Theatre

WIELKI ŚMIETNIK
Vast wasteland

Kulminacyjna premiera roku Tadeusza Różewicza. Za inscenizacją dramatu poety o kryzysie współczesnej cywilizacji i ludzkości, która zmierza do samozagłady, stoi Grzegorz Bral, założyciel Teatru Pieśń Kozła.

The premiere of the Year. Grzegorz Bral, the founder of the Song of the Goat Theater, is behind the staging of Tadeusz Różewicz's drama about the crisis of modern civilization and the humanity, which is heading for self-destruction.

Stara kobieta wysiaduje, reż. Grzegorz Bral, Teatr Polski, Wrocław, premiera: 9.10

KOCHA? NIE KOCHA?
Loves me, loves me not...

Ta Szekspirowska komedia to przede wszystkim rzecz o naturze relacji. Splatają się tu światy mitologii i wyobraźni, a w losach postaci tworzących trzy pary możemy przejrzeć się jak w lustrze. – Wciągająca opowieść o odcieniach miłości – definiuje reżyser Rafał Szumski.

This Shakespearean comedy is primarily about the nature of relationships. The worlds of mythology and imagination are intertwined here, and one can see their own life reflect in the fates of three couples. "A captivating story about different shades of love", says the director, Rafał Szumski.

Sen nocy letniej, Teatr Miejski, Gdynia, premiera: 23.10

KSIĄŻKI
Books

1

2

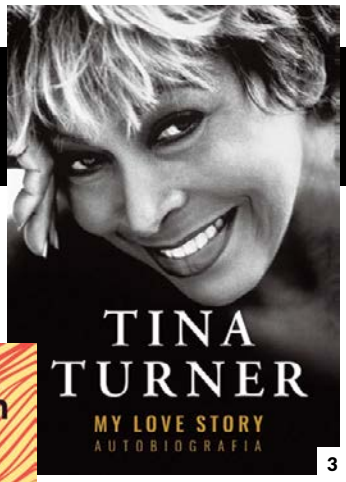

3

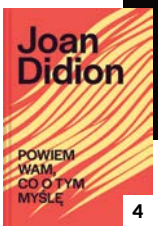

4

1. Z ŻYCIA BOHEMY
From a bohemian life

W jej rodzinnym domu bywali Charlie Chaplin, Greta Garbo i Pablo Picasso, a do chrztu niósł ją Igor Strawiński. Amerykańska dziennikarka, imprezowiczka, mól książkowy, pisarka. Dziś Eve Babitz ma 78 lat i po wypadku, któremu uległa w 1997 r. (doznała poparzeń trzeciego stopnia), przestała pisać oraz pokazywać się publicznie. W Polsce właśnie ukazała się jej debiutancka książka-dokument, zabawny, gorzki, momentami filmowy portret Los Angeles. Nieupiększony, jaskrawy, dobry.

Charlie Chaplin, Greta Garbo and Pablo Picasso used to visit her family home, and Igor Stravinsky was her Godfather. An American journalist, a party girl, a bookworm and a writer. Eve Babitz, who is 78 years old, stopped writing and appearing in public after an accident in 1997 in which she suffered third degree burns. Her debut documentary book, a funny, bitter, at times movie-like portrait of Los Angeles has just been published in Poland. Real, bright, well-written.

***Eve w Hollywood*, Eve Babitz, W.A.B.**

2. ODKRYWAMY ŚWIAT
Let's discover the world

Uwaga, dzieciaki! Wiecie, który zwierzak jest największym śpiochem i nie ma czasu na zabawę? Dlaczego słonie boją się myszy i czy to prawda, że orangutany uwielbiają jeść duriany, najbardziej śmierdzące owoce świata? Na te i wiele innych pytań odpowie podróżniczka Martyna Wojciechowska. Obiecujemy, nie będziecie się nudzić.

Attention kids! Do you know which animal is the biggest sleeper and has no time to play? Why are elephants afraid of mice, and is it true that orangutans love to eat durians, the world's smeliest fruit? Martyna Wojciechowska, a traveler, will answer these and many other questions. We promise you will not be bored.

***Wielka księga zwierzaków*, Martyna Wojciechowska, Słowne**

3. SPOWIEDŹ
Confession

Tej pani nikomu nie trzeba przedstawiać. W swojej autobiografii robi to sama – nigdy wcześniej tak do bólu szczerze nie opowiadała nie tylko o muzyce, pisaniu piosenek, sławie i blasku fleszy. Ale też – a może przede wszystkim – o koszmarnym dzieciństwie w patologicznej rodzinie, nieudanym małżeństwie z pierwszym mężem, który w noc poślubną zabrał ją do burdelu, wreszcie o samobójstwie najstarszego syna. Lektura *My love story* przynosi pogłębiony portret Tiny Turner.

This lady needs no introduction. Never before has she been so painfully honest as she is in her autobiography. She talks not only about music, songwriting, fame and spotlight, but also - or perhaps most of all - about a nightmare childhood in a pathological family, an unsuccessful marriage with her first husband, who took her to a brothel on their wedding night, and finally about the suicide of her eldest son. *My love story* is an in-depth portrait of Tina Turner.

***My love story*, Tina Turner, Wyd. Znak**

4. OSTRA DIAGNOZA
Sharp assessment

Zbiór artykułów i esejów, które Joan Didion, jedna z najwybitniejszych współczesnych pisarek, ikona amerykańskiego dziennikarstwa, popełniła w latach 1968–2000. Jakie tematy porusza? Oczywiście te, które przez lata stały się znakiem rozpoznawczym jej pisarstwa: kobiety, prasa i polityka. Poruszające i zaskakująco prorocze to teksty.

A collection of articles and essays which Joan Didion, one of the most outstanding contemporary writers, the icon of American journalism wrote in the years 1968–2000. What topics does she cover? Of course, those that have become the hallmark of her writing over the years: women, press, politics, self-reflection.

***Powiem wam, co o tym myślę*, Grupa Wydawnicza Relacja**

©M.P. JOANNA SIERCHA-PIETRZAK, BARTOSZ MROZOWSKI, GRZEGORZ BRAL

PIĘKNO INSPIROWANE SZTUKĄ

Jubileuszowa Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie

sklep.zamek-krolewski.pl

NAD MODRYM DUNAJEM

ON THE BEAUTIFUL BLUE DANUBE

tekst | by **MAGDALENA RUDZKA**

Budapeszt jest jednym z największych i najważniejszych miast Europy. Na przełomie XIX i XX w. konkurował znaczeniem z Wiedniem. I do dziś zachwyca.

It is one of the largest and most important cities in Europe. **Budapest** rivalled Vienna at the turn of the 20th century. And it continues to amaze.

1

2

3

4

1. Na obu brzegach Dunaju na spacerowiczów czekają szerokie bulwary.
Wide boulevards await walkers on both banks of the Danube.

2. Wspaniała New York Café funkcjonuje od 125 lat.
The magnificent New York Café has been open for 125 years.

3. Węgierski gulasz pełen papryki to danie w Budapeszcie nie do pominięcia.
A Hungarian stew full of peppers is a dish that cannot be missed in Budapest.

4. Klasycystyczna bazylika św. Stefana może pomieścić aż 8,5 tys. wiernych.
Classicist St. Stephen's Basilica is the largest church in Budapest and can hold up to 8,500 people.

5. Pomnik Tysiąclecia przy placu Bohaterów wzniesiono w 1896 r. z okazji milenium Węgier.
The Millennium Monument at Heroes' Square was erected in 1896 on the occasion of the foundation of the Hungarian state in 896.

5

PL

Odpowiedź na pytanie, gdzie biło serce potężnej monarchii austro-węgierskiej: w Wiedniu czy w Budapeszcie – nie jest łatwa. Oba miasta łączy architektura i ogromny rozkwit, jakiego doświadczyły w tym samym czasie. I choć to Wiedeń był stolicą, Budapeszt mógłby spokojnie go zastąpić – był i jest miastem spektakularnym. A jakby tego było mało – jest też uzdrowiskiem z czterema wielkimi, oczywiście historycznymi łaźniami: Gellerta, Széchenyi, św. Łukasza i Rudas. Jego atrakcyjność jeszcze podnoszą warunki naturalne – ma również ogromną rzekę i źródła geotermalne.

Położony jest też na urodziwych wzgórzach urozmaiconych jaskiniami. Dzięki temu są tu miejsca, z których można podziwiać panoramę miasta z góry: na przykład Wzgórze Zamkowe, Góra Jana i Góra Gellerta. A rzeka – cóż, Dunaj jest największą rzeką środkowej i zachodniej Europy, a w Budapeszcie jego szerokość to średnio aż 400 m! Nic dziwnego, że powstała na nim prawie stuhektarowa Wyspa Małgorzaty utworzona częściowo sztucznie w latach 50. z trzech mniejszych wysp, przy okazji regulacji Dunaju. Dziś to miejsce wypoczynku, zieleni i sportu, pełne ścieżek rowerowych, basenów i boisk. Na innej miejskiej wyspie – Óbudai, odbywa się jeden z największych europejskich festiwali muzycznych: Sziget. Miasto dzieli się na 23 dzielnice. Jego historycznym i administracyjnym sercem jest dzielnica nr 5, z ogromnym neogotyckim gmachem parlamentu, reprezentacyjną ulicą - deptakiem Váci, bazyliką św. Stefana i mostem Łańcuchowym. Nie sposób ją pominąć. Secesyjne kamienice, piękne gmachy publiczne, ekskluzywne sklepy, restauracje i kawiarnie o wnętrzach niczym pałace – oto esencja Budapesztu. ■

1

2

3

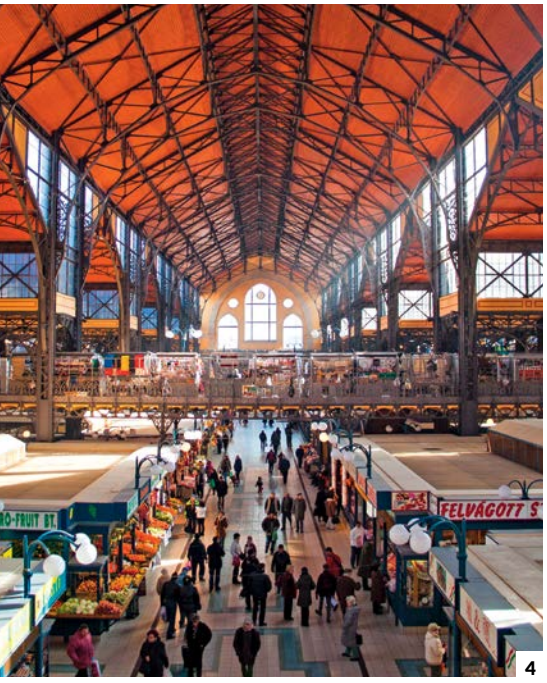

4

5

1. XIX-wieczne Termy Széchenyiego do dziś są największym tego typu kompleksem w Europie.
The 19th-century Széchenyi Thermal Baths are still the largest complex of this type in Europe.

2. Kolejka zębata na Górę Zamkową ma już ponad 150 lat.
The Buda Castle Hill Funicular is over 150 years old.

3. *Mała księżniczka* – jedna z ulubionych rzeźb mieszkańców.
The Little Princess is one of the favourite statues of the citizens of Budapest.

4. Wielka Hala Targowa – tu handel trwa już od 120 lat.
The Great Market Hall - trade has been going on here for 120 years.

5. Na placu przed bazyliką św. Stefana zawsze coś się dzieje.
There's always a lot going on in the square in front of St. Stephen's Basilica.

ENG

The answer to the question of where the heart of the mighty Austro-Hungarian monarchy used to beat – Vienna or Budapest - is not easy. Both cities have similar architecture and experienced a tremendous boom at the same time. And although Vienna was the capital, Budapest could easily have replaced it - it was and is a spectacular city. And as if that was not enough - it is also a health resort, with four large, historic baths: Gellert, Sechenyi, St. Luke and Rudas. Its natural conditions make it very attractive - it not only has a huge river and geothermal springs, but is also situated on beautiful hills with caves, which make it possible to admire the panorama of the city from above, e.g. Castle Hill, John's Mountain or Gellert's Mountain. And the river itself - well, the Danube is the largest river in Central and Eastern Europe, and is 400m wide in Budapest. No wonder that in the 1950s, during regulatory works of the Danube, Margaret Island, almost 100 ha, was created, partly artificially, from three smaller islands. Today it is a place of relaxation, greenery and sport, full of bicycle paths, swimming pools and sports fields. And on another island in the city, one of the biggest European music festivals in Europe, Sziget, takes place. Budapest is divided into 23 districts. Its historical and administrative heart is District No. 5, with the huge neo-gothic parliament building, Váci St (a popular promenade), St. Stephen's Basilica and the Chain Bridge. The district is a must-see. Art Nouveau tenement houses, beautiful public buildings, exclusive shops, restaurants and cafes with interiors resembling palaces - these are the essence of Budapest. ■

©ADOBE STOCK (3), SHUTTERSTOCK (3), UNSPLASH (4)

harman/kardon® by HARMAN

Wesołych Świąt!

CITATION 200

Przenośny głośnik inteligentny z Asystentem Google. Zapewnia dźwięk jakości HD. Wbudowane funkcje takie jak AirPlay i Chromecast. Do 8 godzin pracy.
www.citation.com.pl

JBL® by HARMAN

BAR 5.0 MULTIBEAM

5-kanałowy soundbar z technologią MultiBeam™ oraz dźwiękiem Virtual Dolby Atmos®.
www.jbl.pl

EISA AWARD Best Product 2021-2022 COMPACT SOUNDBAR JBL Bar 5.0 Multibeam

LIVE PRO+ TWS

Prawdziwie bezprzewodowe słuchawki dokanałowe z redukcją hałasu. Do 28 godz. odtwarzania z ładowaniem bezprzewodowym Qi (7 godz. pracy słuchawek i 21 godz. doładowania z etui ładującego). Szybkie parowanie Google. Ochrona przed zachlapaniem (IPX4).
www.jbl.pl

JR460 NC

Bezprzewodowe słuchawki wokółuszne dla dzieci z funkcją aktywnej redukcji hałasu. Bezpieczny dźwięk do 85 dB. Wbudowany mikrofon, do 20 godzin pracy z włączonym ANC, łatwa obsługa. Odłączany kabel, połączenie wielopunktowe, szybkie parowanie Google.
www.jbl.pl

ALBANIA JEST KOLOREM

ALBANIA IS COLOUR

tekst | by **MAŁGORZATA REJMER**

Tirana pławi się w kolorze, **Berat** uwodzi orientalną aurą, riwiera pulsuje energią, gwarem i światłem.

Tirana is bathed in colour, **Berat** seduces with its oriental aura, and the riviera vibrates with energy, hustle and bustle, and light.

Umieszczone na liście UNESCO miasto Berat w środkowej Albanii położone jest nad rzeką Osum.

The UNESCO-listed city of Berat in central Albania is situated on the Osum River.

Zbudowany na skalistym wzgórzu nad rzeką Osum zamek w Beracie. Cytadele zaczęto budować już w IV w. p.n.e.

The Berat Caste, built on a rocky hill on the Osum River. The citadel was built as early as the 4th c. B.C.

PL

Tirana była taka maleńka. Jak chudy podrostek w za ciasnym ubraniu. Jeszcze na początku lat 90. granice miasta wyznaczały ulice, które dziś tworzą centrum. I nagle, w 1991 r., gdy już wszystko było wolno, Tirana eksplodowała. Tłumy ściągały z całego kraju, bo wreszcie można było zmieniać miejsce zamieszkania. Taka wolność! I co z nią robić? Energia Albańczyków nagle wybuchła. Przypominam sobie słowa starszego przyjaciela, gdy próbuję przebić się przez sznur samochodów na placu Skanderbega, a one pędzą jeden za drugim, nieprzerwanie. Jeszcze 25 lat temu Tiranę tworzyły puste ulice pokryte żółtym pyłem, gdzie dzieci do woli mogły się bawić, bo samochodów nie było. Czasem przejechał czarny mercedes

ENG

Tirana used to be tiny. Like a skinny adolescent wearing clothes which are too tight. At the beginning of the 1990s, the city limits were marked by the streets that now form the city centre. But when communism fell in 1991, Tirana took off like a rocket. Migrants poured in from all over the country, because people could now choose where they lived. Such freedom! But what to do with it? The energy of the Albanians suddenly exploded. I remember the words of an old friend as I try to squeeze through the endless line of cars in Skanderbeg Square. As recently as 25 years ago, the streets of Tirana were empty and covered with yellow dust. They served as a children's playground as there were no cars. Sometimes a black Mercedes, owned by Enver Hoxha, who ruled the country with an iron fist for 40 years, would pass by. When Albanians talk about Tirana back in the early 1990s, they talk about emptiness. There was nothing. No paper, no glass, not even the plastic bottles that now litter the pavement. You had to bring your own bag when you went shopping. The shop assistants would pour products, e.g. flour or beans, into it. Rakija was sold in glasses that people brought from home.

1. Meczet Ethema Beja z XVIII w. to główny zabytek Tirany.
The Hajji Et'hem Bey Mosque from the 18th c. is the main monument of Tirana.

2. Nowy Bazar przy placu Avni Rustemi w Tiranie jest jedną z nowszych atrakcji w mieście.
The New Bazaar at Avni Rustemi Square is one of the newer attractions in Tirana.

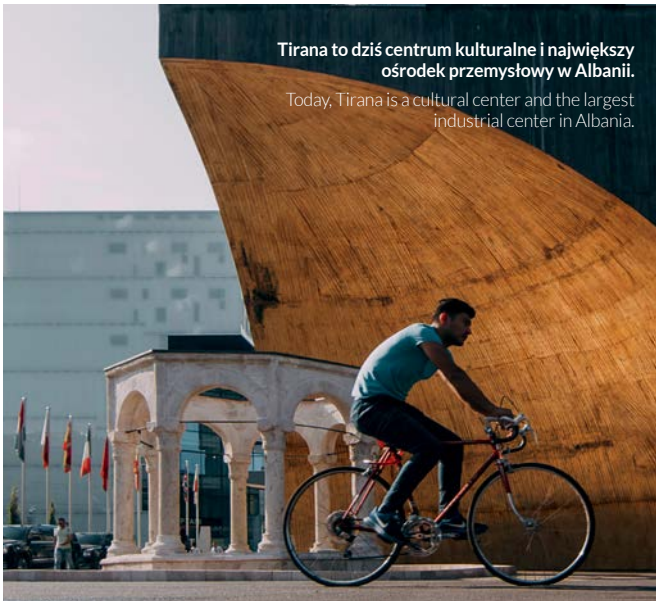

Tirana to dziś centrum kulturalne i największy ośrodek przemysłowy w Albanii.
Today, Tirana is a cultural center and the largest industrial center in Albania.

1

2

Dzisiaj Tirana przypomina obrazki z dziecięcych malunków.

Today, Tirana is bathed in colour. It began to look like something out of a children's picture book.

Envera Hodży, który przez 40 lat rządził krajem żelazną ręką. Kiedy Albańczycy opowiadają o Tiranie z początku lat 90., mówią o pustce. Niczego nie było. Papieru, szkła, opakowań, nawet plastikowych butelek, które teraz zaścielają chodniki. Żeby zrobić zakupy, chodziło się z własnym woreczkiem, do którego sprzedawczyni sypała a to mąkę, a to fasolę. Rakija była na szklanki przyniesione z domu.

NIEDOSTATEK I NADMIAR

A dziś Tirana pławi się w kolorze. Z dnia na dzień wokół obręczy gór, która zamyka miasto w kołysce, wyrósł kolejny pierścień wieżowców. Kiedy burmistrzem miasta został artysta Edi Rama,

SHORTAGE AND EXCESS

Today, Tirana is bathed in colour. A ring of skyscrapers has sprouted up around the rim of the mountains that enclose the city in a cradle. When the artist Edi Rama, currently the prime minister and the most important figure in Albanian politics, became mayor, he decided to submerge the buildings along the boulevards in green, purple, pink and yellow. Tirana began to look like something out of a children's picture book – here and there an orange tree, a rainbow ribbon, or polka dots. Rama set trends in the aesthetics of Tirana, or maybe it was the black and white past that set them. Whichever it was, Tirana fell in love with colour. Everything here has character, is preferably luxurious, stunning, and has an exclamation mark. Colourful chairs in cafes, colourful pots with colourful flowers, and colourfully dressed people. Albania is colour: a red flag with a black eagle, blue skies, honey-raspberry government buildings at Skanderbeg Square, green palm trees, and mountains that are dark blue in the morning and pinkish at dusk. Where there were shortages, there is now excess. Where there was a

1

2

3

1. Plac Skandeberg w centrum Tirany z Narodowym Muzeum Historycznym (z mozaiką przedstawiającą bohaterów Albanii).
Skandeberg Square in the center of Tirana with the National Historical Museum (with a mosaic of Albania's heroes).

2. Targ w Gjirokastrze, mieście w południowej Albanii.
A street market in Gjirokaster, a town in southern Albania.

3. Na ścianach cerkwi Trójcy Świętej w Beracie zachowały się fragmenty fresków z XIV w.
Fragments of frescoes from the 14th c. have been preserved on the walls of the Church of the Holy Trinity in Berat.

obecnie premier i najważniejsza postać albańskiej polityki, postanowił skąpać budynki przy bulwarach w zieleni i fiolecie, różu i żółci. Cała Tirana zaczęła przypominać obrazki z dziecięcych malunków: tu pomarańczowe drzewo, tam tęczowa wstęga i popartowe kropki. Edi Rama wyznaczył trendy w estetyce Tirany, a może wyznaczyła je czarno-biała przeszłość, w każdym razie Tirana pokochała kolor. Tu wszystko jest jakieś, najlepiej luksusowe, epatujące, z wykrzyknikiem. Kolorowe krzesła w kawiarniach, kolorowe donice z kolorowymi kwiatami, kolorowo ubrani ludzie. Albania jest kolorem: czerwoną flagą z czarnym orłem, błękitnym niebem, miodowo-malinowymi budynkami rządowymi przy placu Skanderbega, zielenią palm, granatem gór o poranku, ich różowością o zmierzchu. Był niedostatek, jest nadmiar. Była pustka, jest przesyt bodźców. I niby każdy jest w ruchu, ale nikomu się nie spieszy. Albańczycy przesiadują w restauracjach i kawiarniach, gardłując o polityce. Mężczyźni podrywają się, wymachują rękami, nabierają powietrza i puchną jak jadowite ryby. Ogień! Czekasz na pożar, na wojnę, a tu nic, po chwili cmokają siarczyście, jeden policzek, drugi, niedźwiedzi uścisk.

POŚPIECH I INICJATYWA

Tirana, średniowieczna wioska, która prawa miejskie uzyskała w XVII w., jeszcze w 1945 r. liczyła 60 tys. mieszkańców i przypominała polskie miasto powiatowe. Dziś mówi się, że mieszka tu 800 tys. ludzi, ale kto wie, może i milion. W centrum wznosi się wszystko co ważne dla Albanii: meczet Ethema Beja (ukończony w 1821 r., więc jak na Tiranę stary), obok typowa dla miast imperium osmańskiego wieża zegarowa, pomnik bohatera narodowego Skanderbega z 1968 r. oraz inne świeże nabytki z czasów Envera Hodży: Pałac Kultury i Narodowe Muzeum Historyczne zwieńczone słynną mozaiką przedstawiającą bohaterów narodowych Albanii. Współczesna Tirana to pośpiech, żywioł drobnych biznesów i inicjatyw, miasto paradoks, miasto skrajność. Obok luksusowych butików z Diorem i Chanel stoją pokątne rozlew-

Berat nazywany jest miastem tysiąca okien, zaś Gjirokastra – miastem tysiąca schodów.

Berat is called "the city of a thousand windows" and Gjirokastër "the city of a thousand steps".

Gjirokastra, czyli miasto muzeum. To określenie miejscowość zawdzięcza kamiennym domkom na starówce, które pokryte są szarymi łupkami.

Gjirokastra, or city-museum. The town owes this term to the stone houses in the old town, which are covered with gray slate.

nie perfum, gdzie można napełnić stare flakony. Obok zaparkowanych mercedesów przycupnęły prowizoryczne budki i stojaki, punkty napełniania zapalniczek i sprzedaży wszystkiego. Drugi obieg materii, która kipi, wylewa się zewsząd, triumfuje.

ORIENTALNA AURA

Jeśli ktoś chce zobaczyć Albanię starszą, naznaczoną przymusowym mariażem z Turcją, powinien odwiedzić Berat i Gjirokastrę. Berat nazywany jest miastem tysiąca okien, zaś Gjirokastra – miastem tysiąca schodów. Obydwa mają podobną, nieco orientalną, kamienną aurę: wzgórze, na wzgórzu forteca, a wcześniej strome wzniesienie i schody. Ale każde z miast ma w sobie coś wyjątkowego: symbolem Beratu jest Mangalem, dzielnica śnieżnobiałych maleńkich domków z regularnymi czarnymi prostokątami okien, symbolem Gjirokastry jest trzypiętrowy dom Zakate o dwóch potężnych wieżach, esencja albańskiej architektury: rosły i groźny, kamienno-obronny. Pragmatyka, niekoniecznie piękno, i wojna, niekoniecznie pokój. Gjirokastra widziana z góry, z perspektywy fortecy, jest srebrzysta i zasępiona, rozważna i dostojna. Ismail Kadare, najsłynniejszy albański pisarz, który się tutaj urodził, pisał o niej, że przypomina prehistorycznego stwora, który pewnej zimowej nocy wyłonił się z doliny i z trudem wpełzł pod górę, by

void, there is a surfeit of stimuli. Everyone is on the move, but nobody is in a hurry. Albanians hang out in restaurants and cafes, ranting about politics. The men jump up, wave their arms, gasp and swell like poisonous fish. Fire! You wait for a fire, for a war, but it fizzles out. They kiss each other vigorously on both cheeks, and then hug each other.

RUSH AND INITIATIVE

Tirana, a medieval village that received city rights in the 17th century, had a population of 60,000 and resembled a Polish regional city in 1945. It now has a population of between 800,000 and a million. The city centre has everything of importance to Albania. First, there is the Ethem Bey mosque (completed in 1821, which is old for Tirana). Right next to it is a clock tower typical of an Ottoman Empire city. There is also a monument to the national hero, Skanderbeg, erected in 1968. Then there are the Palace of Culture and the National Historical Museum, topped with a famous mosaic depicting Albania's national heroes. These date from the times of Enver Hoxha. Tirana is a haven for small businesses and initiatives. It's a paradoxical city, a city of extreme opposites. Dior and Channel boutiques stand cheek by jowl with underground bottling plants where you can fill up old perfume bottles. Makeshift booths and stands, and places where you can refill lighters and buy pretty much anything have

1. Popularna wśród turystów kameralna miejscowość Ksamil.

The intimate village of Ksamil, popular among tourists.

wczepić się w zbocza. Wszystko tu było stare i kamienne, od ulic i fontann po dachy wielkich stuletnich domów pokrytych kamiennymi płytkami koloru popiołu, jak liczne wielkie skorupy.

NEONY I GWAR

Na południe od Gjirokastry ciągnie się największy obok Përmetu i Gór Przeklętych turystyczny skarb kraju: Albańska Riwiera. Brzmi szumnie, i słusznie, bo południe Albanii jest równie piękne jak Grecja – może się pochwalić porządną, rozbudowaną infrastrukturą turystyczną, a ceny są dużo niższe niż w sąsiednich krajach. W Sarandzie, największym mieście południa, kwitnie turystyczno-kapitalistyczny folklor, strzelnice strzelają, grajkowie grają, śpiewacy śpiewają, błyskotki błyszczą, wibracje, neony i gwar. Wieczorami całe miasto wychodzi na xhiro, czyli niekończący się spacer wzdłuż promenady, w celu zaprezentowania światu swej urody i dobrego samopoczucia. Młodzi panowie z panami, młode panie z paniami, ewentualnie starsi państwo pod rączkę: chodzą wszyscy, kiwają głowami, pytają o zdrowie, taksują, kto z kim, co za ile. Ciągle jeszcze xhiro służy wyłowieniu z tłumu kandydatki na żonę, ale dzisiaj rozpoznania matrymonialne odbywają się mniej subtelnie, bez zabiegów swatów.

Riwiera Albańska to ciąg malowniczych wiosek i miasteczek rozsianych wzdłuż wybrzeża, zaczy-

Mercedes sedans parked outside. Another circulation of matter which is pouring out from everywhere, triumphs.

ORIENTAL AURA

If someone wants to see an older Albania, marked by a forced marriage with Turkey, they should visit Berat and Gjirokastër. Berat is called "the city of a thousand windows" and Gjirokastër "the city of a thousand steps". Both have a similar, slightly oriental, stone aura –steep steps ascending a hill with a fortress on top. However, each town has something unique. Berat has Mangalem, a district of tiny snow-white houses with black rectangular windows, and Gjirokastër has the three-storey Zakate house with two mighty towers. the essence of Albanian architecture - tall and menacing, made of stone and defensive. Pragmatics, not necessarily beauty, and war, not necessarily peace. Seen from above, from the perspective of the fortress, Gjirokastër is silvery and gloomy, prudent and dignified. Ismail Kadare, Albania's most famous writer, was born here. He wrote that it resembled a prehistoric creature that had emerged from the valley one winter night and struggled uphill to cling to the slopes. Everything here was old and made of stone, from the streets and fountains to the roofs of huge hundred-year-old houses, covered with ash-coloured stone tiles that looked like gigantic scales.

South of Gjirokastër lies the Albanian Riviera. This is

1 2

the country's most valuable tourist treasure, alongside Përmet and the Cursed Mountains. It sounds proud, and rightly so, because the south of Albania is as beautiful as Greece. It boasts a decent, well-developed tourist infrastructure, and the prices are much lower than in neighbouring countries. In Saranda, the largest city in the south, tourist and capitalist folklore flourishes. There's shooting, live music, singing, sparkling, vibrations, neon lights and plenty of hustle and bustle. In the evenings, the whole city goes for a "xhiro", which is an endless walk along the promenade, in order to show the world its beauty and well-being. Young gentlemen with ladies, young ladies with gentlemen, from time to time an elderly couple holding hands: they all walk around, nod their heads, ask after your health, look you up and down, check out who's with whom, and for how much. Xhiro is still a way of picking a wife out of a crowd, but today those romantic advances are less subtle, there's no gentle courtship.

The Albanian Riviera is a series of picturesque villages and towns scattered along the coast, starting at the Llogara Pass and ending in Lukovë. The most famous are Himarë and Dhërmi. Himarë is small, and more intimate than Saranda, but there are many restaurants and beautiful beaches roundabout. It's Greek in spirit, blue and white, with small houses. Dhërmi, by contrast, is reminiscent of a mushroom colony that has suddenly sprung up after radioactive rain - with

Albańska Riwiera szczyci się rozbudowaną infrastrukturą turystyczną, a ceny są niższe niż w sąsiednich krajach.

The Albanian Riviera boasts a decent, well-developed tourist infrastructure, and the prices are much lower than in neighbouring countries.

2. Pomnik Przyjaźni w centrum Tirany, w pobliżu placu Skanderbega, upamiętniający „przyjaźń ludu Albanii z ludem Kuwejtu".

The Friendship Monument in the city center of Tirana, near Skanderbeg Square, commemorating the friendship between the people of Albania and the people of Kuwait.

3. Ksamil uchodzi za miasteczko z najpiękniejszymi plażami na Riwierze Albańskiej.

Ksamil is considered to be the town with the most beautiful beaches on the Albanian Riviera.

3

1. W Albanii popularna jest kawa po turecku, gotowana w tygielku, zwykle z cukrem, i serwowana w małej filiżance.

In Albania, Turkish coffee is popular, cooked in a pot, usually with sugar and served in a small cup.

2. Apollonia, czyli ruiny starożytnego miasta w zachodniej Albanii, w pobliżu miasta Fier.

Apollonia, the ruins of an ancient city in western Albania, near the city of Fier.

nających się od przełęczy Llogara, a kończących w Lukovë. Wśród nich najsłynniejsze są Himarë i Dhërmi. Himarë jest niewielka, bardziej kameralna niż Saranda, ale z wieloma restauracjami i pięknymi plażami wokół, grecka z ducha, małodomkowa, błękitno-biała. Dhërmi z kolei przypomina kolonię grzybów, które nagle wyrosły po radioaktywnym deszczu: z hotelami i pensjonatami, ale też prawdziwym życiem imprezowym i wieloma włosko-bałkańskimi klubami dudniącymi całą noc.

Najpiękniejsze są plaże w Ksamilu, za Sarandą: piaszczyste, złociste, z turkusową wodą, i dlatego Ksamil zabudowano trochę bez przyzwoitości. Kolorowe domki sprawiają wrażenie obłąkanego tłumu, który tłoczy się w kolejce bez kręgosłupa i środka, rozlewa na wszystkie strony, trąca łokciami dachy. Odpocząć od kurortowego gwaru można w Butrincie, wspaniale zachowanej greckiej kolonii nad jeziorem, której początki sięgają X w. p.n.e. Obok ruin teatru, świątyń i wież atrakcją jest samo wzgórze, na którym rozlokowało się miasto, ocienione starymi drzewami, otoczone szmaragdową wodą, po której suną łódki wydobywające sieci z małżami. Nie wypada wyjechać z Butrintu, nie kosztując małży w winie, lokalnej specjalności. Kiedyś te albańskie małże będą równie sławne co greckie ośmiornice i chorwackie kalmary. ■

hotels and guesthouses. But it is also a partying town with many Italian-Balkan clubs that rage all night long. The most beautiful beaches are the ones in Ksamil, behind Saranda. They're sandy, golden, with turquoise water – which explains why Ksamil was built without decorum. The colourful houses give the impression of a mad crowd crammed into a queue with no spine or centre, spilling out in all directions, nudging each other's roofs. You can take a break from the hectic resort life in Butrint, a wonderfully preserved Greek colony on a hill by the lake, whose origins date back to the 10th century BC. Next to the ruins of the theatre, temples and towers, the attraction is the hill itself, shaded by old trees, surrounded by emerald water full of boats extracting clam nets. It is not appropriate to leave Butrint without tasting the mussels in wine, a local specialty. One day these Albanian mussels will be as famous as the Greek octopus and Croatian squid. ■

POLISH AIRLINES LOT A STAR ALLIANCE MEMBER
Połączenia Connections
WAW–TIA–WAW
Więcej informacji na More information on lot.com
lot.com

©SHUTTERSTOCK (5), ISTOCK (3), ADOBE STOCK (4), A. BORMOTIN, DOUGLAS O., RON ATORY/UNSPLASH

Odkryj magię Dubaju.
Leć bezpośrednio
Polskimi Liniami
Lotniczymi LOT
Discover the magic
of Dubai.
Fly non-stop with
LOT Polish Airlines
DUBAI

ZA PRZYJAŹŃ

TO FRIENDSHIP

tekst | by **AGNIESZKA MICHALAK**

W Tbilisi wznosić toasty i biesiadować do późna, w Kutaisi obkupić się na bazarze, w Mcchecie poznać bogatą historię kraju. Jest nieskończenie wiele powodów, by odwiedzić Gruzję.

To raise toasts and dine until late at night in Tbilisi, to stock up on goods in a street market in Kutaisi, to learn about the rich history of the country in Mtskheta. There are endless reasons to visit Georgia.

PL

SPACER PO TBILISI

Gdzieś przeczytałam, że mimo burzliwej historii Gruzja to kraj szczęśliwych ludzi. Na miejscu okazało się, że także serdecznych i otwartych. W sklepach, restauracjach i klimatycznych kawiarniach – a tych w Tbilisi, od którego zaczęłam wizytę, nie brakuje, gość czuje się jak gość. Jest uprzejmie witany oraz z niewymuszoną uprzejmością traktowany. Zresztą o gościnności, z której słynie kraj, przypomina także górujący nad Tbilisi posąg Matki Gruzji, która w prawej dłoni trzyma miecz, a w lewej czarę na wino, jakby witała przyjaciół. Statua stoi w najstarszej zachodniej części miasta, na szczycie grzbietu górskiego Sololaki. Warto dotrzeć do niego piechotą, ale najpierw powłóczyć się w orientalnej dzielnicy Abanotubani, między kopułami siarkowych łaźni, które powstały 1,5 tys. lat temu, a w których Gruzini do dziś tłumnie się relaksują, przejść mostem miłości obwieszonym kłódkami, dalej wzdłuż wąwozu dotrzeć aż pod imponujący wodospad Leghvtakhevi. Stamtąd kręte schody prowadzą i do Matki, i stojącej obok twierdzy Narikala z IV w. Ale można też zawrócić i zatopić się w gąszczu uliczek i kamienic liczących nawet sto lat, poprzytulać ospałe koty, pogłaskać wszędobylskie psy lub pospacerować główną arterią miasta. Bo to właśnie przy alei Szoty Rustawelego znajdziemy reprezentacyjne budynki Parlamentu, Muzeum Narodowego czy Galerii Malarstwa. Zachęcam do dłuższej wizyty w którymś z nich.

ENG

A WALK AROUND TBILISI

I'd read somewhere that despite Georgia's stormy history, it's a country of happy people. And I had the pleasure to see for myself that it's also a country of warm-hearted and open people. You are made to feel like a guest in shops, restaurants and atmospheric cafes – and none of these are in short supply in Tbilisi, where I started my visit. Everyone is kindly welcomed and treated with the utmost courtesy. The statue of the Mother of Georgia, towering over the city, is a constant reminder of the hospitality the country is famous for. She holds a sword in her right hand and a wine goblet in her left in a welcoming gesture. It stands on top of Mount Sololaka in the western part of the city. It is definitely worth going there on foot, but first you should wander around the oriental Abanotubani district, between the domes of the sulphur baths, which were built 1500 years ago, and where Georgians still like to relax, then cross the bridge of love and go further along the gorge to the impressive Leghvtakhevi waterfall. From there, winding stairs lead to the statue of the Mother and the 4th-century Narikala fortress right next to it. But you can also turn back and plunge into a maze of streets and hundred-year-old tenement houses, cuddle lethargic cats, pet ubiquitous dogs, or take a walk along Shota Rustaveli Avenue, the main artery of the city. The imposing Parliament building, the National Museum and the Art Gallery are all located here.

01

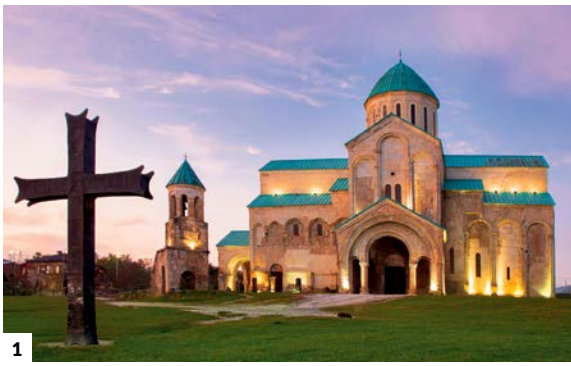

1

1. XI-wieczna katedra Bagrata w Kutaisi.
11th-century Bagrati Cathedral in Kutaisi.

2

2. Na bazarze w Kutaisi kupicie też m.in. churchele, czyli nitkę z orzechami (np. laskowymi) oblanymi sokiem z winogron.
At the street market in Kutaisi you can buy churchele, i.e. a thread with nuts (e.g. hazelnuts) coated with grape juice.

02

NA BAZARZE W KUTAISI

W położonym nad rzeką Rioni mieście wypiłam kawę przy placu Dawida Agmaszenebeli, króla Gruzji w XII w., który wygnał Turków seldżuckich ze swego kraju, wygrywając bitwę pod Didgori w 1121 r. Sprawdziłam, czy już postawiono popiersie Władysława Raczkiewicza, urodzonego w tym mieście prezydenta RP na uchodźstwie (jeszcze nie, ale ma stanąć w tym roku), oraz odwiedziłam bazar, gdzie kupicie składniki, bez których gruzińskie gospodynie nie zbliżają się do kuchni – od bukietów świeżej kolendry i pietruszki, przez przyprawy: kardamon, szafran, po słynną gruzińską sól swańską z dzikimi ziołami, orzechy i granaty.

AT A STREET MARKET IN KUTAISI

In this city located on the Rioni River, I drank coffee at David Agmashenebeli Square, named after the12thcentury king of Georgia, who drove the Seljuk Turks out of the country after he defeated them at the Battle of Didgori in 1121. I checked whether the bust of Władysław Raczkiewicz, the president in exile of the Republic of Poland, who was born in this city, had been erected (not yet, but it is due to be built this year), and I visited a street market where you can buy ingredients which Georgian housewives can do without – from fresh coriander and parsley, through spices: cardamom, saffron, to the famous Georgian Svan's salt with wild herbs, nuts and pomegranates.

1. Widok z monastyru Dżwari na rzeki Aragwę i Kurę.
A view from Jvari monastery onto the Aragwa and Kura rivers.

04

MÓWIĄ WIEKI

Ok. 20 km od Tbilisi przy zbiegu rzek Aragwy i Kury leży pierwsza stolica Gruzji, kameralna, cicha i uduchowiona Mccheta. To właśnie tu w IV w. św. Nino przyniosła chrześcijaństwo. W mieście odwiedziłam jeden z najważniejszych zabytków sakralnych kraju, sobór katedralny Sweti Cchoweli z XI w. i wybrałam się na najwyższe górujące nad miastem wzniesienie, gdzie od 1,4 tys. lat stoi monastyr Dżwari, w którym zachowały sie m.in. fragmenty fresków z XVII w.

THE AGES SPEAK

About 20 km from Tbilisi, at the confluence of the Aragva and Kura rivers, lies the first capital of Georgia - the intimate, quiet and spiritual Mtskheta. This is where St. Nino introduced Christianity in the 4th century. It's also here that I visited one of the most important religious buildings in the country – the 11th-century Cathedral of St. Tskhoveli. Then, I went to the highest hill overlooking the city to see the Jvari monastery, which has been standing for 1400 years, and which has fragments of 17th century frescoes and other objects of interest.

1

2

2. Winnica Khareba w regionie Kachetia. Polecam tutejsze wino saperavi.
Khareba vineyard in the Kakheti region. I recommend the local Saperavi wine.

3. Winorośl uprawia się w Gruzji od 7 tys. lat.
Grapevines are grown in Georgia for 7 thousand years.

3

03

KRAINA WINA

Dziś Gruzja buduje tożsamość głównie na swojej historii, kuchni i winie produkowanym metodą tradycyjną. W regionie Kachetia uprawia się 70 proc. wszystkich winogron w kraju – opowiada mój przewodnik David Pakhuridze. Sercem Kachetii jest równina Alazani wciśnięta pomiędzy Pasmo Wielkiego Kaukazu i Gór Gamborskich. Panują tu idealne warunki do uprawy winorośli: sporo słońca i łagodny klimat. Region można zwiedzać, jeżdżąc od winnicy do winnicy. Znajdziecie je przy drogach.

LAND OF WINE

Today Georgia builds its identity mainly on its history, cuisine and wine produced in a traditional way. "Seventy percent of all the grapes in the country are grown in the Kakheti region", says my guide, David Pakhuridze. The heart of Kakheti is the Alazani plain, squeezed in between the Greater Caucasus and the Gambors Mountains. The conditions for growing vine are ideal here: plenty of sunshine and a mild climate. The region can be explored from vineyard to vineyard. You can find them located by the roads.

4

5

6

4 i 5. Amfory, w których wino fermentuje ok. 6 miesięcy.
Amphoras, in which wine undergoes fermentation for about 6 months.

6. Jedną z najpopularniejszych odmian gruzińskiego tańca jest kartuli.
Kartuli - one of the most popular varieties of Georgian dance.

05

TRADYCJA PONAD MODĘ

Gnieciemy winogrona w całości, nie oddzielamy od owoców ani szypułek, ani skórek. Potem bosymi stopami ugniatamy grona w specjalnych naczyniach i tak uzyskany sok wlewamy do glinianych amfor, czyli kwewri – David z wypiekami na twarzy opowiada mi o tradycyjnej produkcji wina. Naczynia następnie zakopywane są w ziemi, gdzie spędzają ok. 6 miesięcy. Tak powstaje trunek.

TRADITION ABOVE FASHION

"We crush the whole grapes, and we do not separate the stalks or skins from the fruit. Then we tread the grapes in special vessels with our bare feet and pour the juice into clay amphoras, known as kvevri", says David, explaining how wine is traditionally produced. The containers are then buried for about 6 months. This is how wine is made here.

07

ISTNY SHOW

Skoro mowa o winie, po którym – co ciekawe – nie ma kaca, warto też wspomnieć o pozostałych elementach dobrej zabawy. Pokaz gruzińskiego tańca w tradycyjnych strojach (niemal każdy region ma własną odmianę) to zwykle nie lada widowisko, a podczas słuchania śpiewu polifonicznego, czyli czakrulo wpisanego na listę UNESCO, przechodzą ciarki.

A REAL SHOW

Since we are talking about wine, which curiously doesn't cause a hangover, it is also worth mentioning the other ingredients of good fun. The traditional Georgian dance in traditional costumes (almost every region has its own variation) is usually quite a spectacle, and listening to polyphonic singing, i.e. chakrulo, inscribed on the UNESCO list, gives you goose bumps.

KIELICHY W GÓRĘ

W Polsce stukamy się kieliszkami i wesoło pokrzykujemy „Na zdrowie!", często nawet nie patrząc sobie w oczy. W Gruzji długi, rytualny wręcz toast to podstawa każdej biesiady. Przemowy zwykle są kilkuminutowe, często osobiste, czasem zabawne, nigdy złośliwe. Pamiętajcie o tym, siadając z Gruzinami do stołu.

RAISE YOUR GLASS

In Poland, we clink our glasses and cheerfully exclaim "Cheers!", often without even looking into each other's eyes. In Georgia, the slow, ritualistic raising of toasts is the basis of every feast. Speeches usually take a few minutes. They are often personal, sometimes funny, but never malicious. Remember this when you sit down at the table with Georgians.

Gruzińska czacza zawiera ok. 40 proc. alkoholu.
Georgian chacha contains about 40 percent of alcohol.

06

08

1

AROMATYCZNA I RÓŻNORODNA

Adżika, czyli pasta z czerwonej papryki, potrawa z fasoli – lobio, pchali, czyli orzechy włoskie z warzywami, wegetariańskie adżapsandali z bakłażanów, ziemniaków i papryki, czy chaczapuri – potrawy kuchni gruzińskiej, za którymi tęsknię do dziś, mogłabym bez końca wymieniać. Moim ostatnim odkryciem jest jednak sacywi, czyli danie przygotowywane na bazie bulionu z muchomora cesarskiego z dodatkiem orzechów włoskich, przypraw i czosnku.

AROMATIC AND VARIED

Adjika, i.e. red pepper paste, lobio, a bean dish, pchali, i.e. walnuts with vegetables, vegetarian ajapsandals made of eggplants, potatoes and peppers, khachapuri ... the list of Georgian dishes which I miss is endless. My latest discovery, however, is sacywi, a dish prepared on the basis of Caesarean toadstool broth with the addition of walnuts, spices and garlic.

09

1. Tradycyjny gruziński chleb wypieka się w piecach ceramicznych.
Traditional Georgian bread is baked in ceramic furnaces.

2. Muzeum Archeologiczne w Vani.
The Archaeological Museum in Vani.

NA PAMIĄTKĘ

Z Gruzji przywiozłam gliniane naczynia, w których mogę piec. A gdybym tylko miała nieco większą walizkę, na pchlim targu obok Suchego Mostu w Tbilisi kupiłabym ręcznie tkany kolorowymi nićmi dywan. Ponadto na tamtejszych straganach znajdziecie biżuterię, rękodzieło filcowe, książki, naczynia, torebki, a nawet buty.

A SOUVENIR

I brought clay vessels from Georgia that I can bake in. And if only I had had a slightly larger suitcase, I would have bought a colourful hand-woven carpet at the flea market next to Dry Bridge in Tbilisi. The stalls also have jewellery, felt crafts, books, dishes, handbags, and even shoes.

10

STARE JAK ŚWIAT

To multimedialne, nowoczesne Muzeum Archeologiczne powstało w miejscu, w którym od VIII do połowy I w. p.n.e. istniała tętniąca życiem osada Vani (15 km od Kutaisi). Do dziś nie wiadomo, kto ją zniszczył. Podczas wykopalisk natrafiono na cenne pozostałości, które można oglądać w gablotach. Są wśród nich figury z brązu, zdobienia, naczynia codziennego użytku, biżuteria oraz ceramika.

AS OLD AS THE HILLS

This multimedia, modern Archaeological Museum was established in the place where the vibrant settlement of Vani (15 km from Kutaisi) existed from the 8th to the middle of the 1st century BC. It is not known who destroyed it. During the excavations, valuable remains were found, which can be viewed in display cases. They include bronze figures, decorations, everyday utensils, jewellery and ceramics.

2

©ADOBE STOCK (6), ISTOCK (3), SHUTTERSTOCK (3), MAGDALENA RUDZKA

NATIONAL GEOGRAPHIC
TRAVELER

www.national-geographic.pl natgeopl

NAJPIĘKNIEJSZE MIASTA EUROPY

33 POMYSŁY NA WEEKEND

Darmowa dostawa do domu!

Zamów magazyn na kultowy.pl

#czytajwdomu

Kawa po irlandzku podawana jest z whiskey i bitą śmietaną.

Irish coffee is served with whiskey and whipped cream.

REKORD GUINNESSA W ZABAWIE

THE GUINNESS WORLD RECORD FOR FUN

tekst | by **MAGDALENA RUDZKA**

W Dublinie nie sposób czuć się źle. Jest przyjazny, kameralny, a przede wszystkim jego mieszkańcy umieją się bawić jak nigdzie indziej na świecie.

It is impossible to feel uncomfortable in **Dublin**. It is friendly, intimate, but best of all, people here know how to enjoy themselves like no one else in the world.

Rzeka Liffey z pieszym mostem Ha'penny wybudowanym w 1816 r.

The River Liffey with the Ha'penny pedestrian bridge built in 1816.

Temple Bar – tu życie tętni nie tylko wieczorem i nocą. Puby podają też świetne śniadania i obiady.

Temple Bar - life is vibrant here not only in the evening and at night. Pubs also serve great breakfasts and lunches.

PL

Wyjście do pubu jest dla Dublińczyków tak oczywiste jak dla innych narodów jedzenie lub spanie. Przy czym kultura pubowa nie ma tu nic wspólnego z nieumiarkowanym imprezowaniem. Jest raczej po prostu częścią życia kulturalnego. W dublińskich pubach prawie zawsze gra muzyka – a w niej, jak wiemy, Irlandia jest naprawdę mocna. Kto wie, może spotkamy przyszłe gwiazdy na miarę zespołu U2? Ognisko życia nocnego to stara dzielnica Temple Bar. Niegdyś zagrożona wyburzeniem i podupadająca, dziś to centrum turystyczne i kolekcja najlepszych lokali i galerii w mieście. W każdym z nich podają słynne ciemne piwo Guinness, które tu smakuje najlepiej. Z Temple Bar do browaru St. James's Gate Brewery wytwarzającego Guinnessa dojdziemy w zaledwie 15 min.

Przez środek Dublina przepływa rzeka Liffey uchodząca tu do Morza Irlandzkiego. Dzieli ona miasto na dwie części o zupełnie odmiennym charakterze istniejącym od wieków. Północne Northside zawsze było nieco biedniejsze i mniej nowoczesne od południowego Southside. Tak pozostało do dziś. To w Southside znajdziemy też większość turystycznych atrakcji: reprezentacyjną ulicę Grafton Street, słynny uniwersytet Trinity College, miejski zamek czy destylarnie słynnych irlandzkich whiskey.

Życie tętni również na bulwarach wzdłuż rzeki, a dublińskie mosty, których w mieście jest aż 24, bywają wyjątkowe – jak na przykład most Samuela Becketta przypominający harfę. ■

Dubliński browar St. James's Gate był tak wielki, że potrzebował własnej elektrowni (na zdj.).

The St. James's Gate Brewery used to be so big it needed its own power plant (pictured).

1

2

3

4

5

1. Dubliński zamek przebudowano w XVII w., ale jego początki sięgają wieku XII.

The Dublin castle was rebuilt in the 17th century, but its origins date back to the 12th century.

2. Nastrojowy skalisty półwysep Howth, zaledwie 15 km od centrum miasta.

The atmospheric rocky Howth peninsula just 15 km from the city center.

3. Dublin coddle, czyli sycące danie jednogarnkowe podobne do narodowego irish stew.

Dublin coddle, a filling stew similar to the Irish stew.

4. Dzień św. Patryka, patrona Irlandii, to święto narodowe pełne festynów i ulicznej zabawy.

St. Patrick's Day, the patron saint of Ireland, is a national holiday full of festivities and street fun.

5. Tzw. Długa Sala biblioteki Trinity College z XVI w. – jedna z największych atrakcji Dublina.

The so-called Long Hall of Trinity College Library from 16th c. is one of Dublin's greatest attractions.

ENG

Going to a pub is as necessary to Dubliners as eating or sleeping is for people elsewhere. However, pub culture is not about binge drinking. It is simply a part of the city's cultural life. Dublin pubs almost always have live music - and music is Ireland's long suit. Who knows? You might even meet the next U2. The old Temple Bar district is the centre of the city's nightlife. Not so long ago, it was rundown and slated for demolition. Now, it is a tourist precinct and has the best pubs and galleries in the city. They all serve the famous dark Guinness beer, which tastes better here than anywhere else. And it takes just 15 minutes to get from Temple Bar to St. James's Gate Brewery, where it is brewed.

Dublin is divided into two halves by the River Liffey, which flows into the Irish Sea. Both parts date back centuries and have completely different characters. The Northside has always been a bit poorer and less modern than the Southside. The Southside features most of the city's tourist attractions - the fashionable Grafton Street, Trinity College, the city castle, and the famous Irish whiskey distilleries. There is also plenty of life on the boulevards along the river, and some of the Dublin's 24 bridges are truly unique - such as the Harp-shaped Samuel Beckett Bridge. ■

©ADOBE STOCK (3), SHUTTERSTOCK (3), ISTOCK (4)

BIGRAM
search • career • HR

MÓWIĄ:
EXECUTIVE SEARCH

MY WOLIMY:
REKRUTACJA
KADRY MENADŻERSKIEJ

BIGRAM

PRACUJEMY NA SUKCES KLIENTÓW JUŻ OD 28 LAT.
Jesteśmy wyłącznym, polskim partnerem IIC Partners

www.bigram.pl
email: bigram@bigram.pl tel. +48 22 646 94 94

REKLAMA

DARMOWA
DOSTAWA
DO DOMU

ZMIEŃ TEORIĘ
W DZIAŁANIE

WIEDZA • WARSZTATY • EKSPERCI

Łatwo zamówisz
na **kultowy.pl**

stop cafe
SOK JABŁKOWY
TŁOCZONY
PROSTO Z OWOCÓW
pasteryzowany
330
stop cafe
SOK JABŁKOWO-GRUSZKOWY
TŁOCZONY
PROSTO Z OWOCÓW
pasteryzowany
stop cafe
SOK JABŁKOWO-MARCHWIOWY
TŁOCZONY
PROSTO Z OWOCÓW I WARZYW
pasteryzowany
stop cafe
SOK JABŁKOWO-POMARAŃCZOWY
TŁOCZONY
PROSTO Z OWOCÓW
pasteryzowany
stop cafe
NAPÓJ JABŁKOWY Z WYCIĄGIEM Z MIĘTY
TŁOCZONY
PROSTO Z OWOCÓW
pasteryzowany

ORLEN

Soki prosto

Z NATURY

stop cafe

TŁOCZONE PROSTO Z OWOCÓW, BEZ KONSERWANTÓW

Najstarszy w USA park narodowy, Yellowstone, w 1978 r. został wpisany na listę UNESCO. Znajdziemy tu m.in. wodospady i ponad pięćset różnych gejzerów.

Yellowstone National Park is the oldest park in the USA. It was put on the UNESCO list in 1978. It is home to, among others, waterfalls and over five hundred geysers.

NARODOWE PARKI USA

NATIONAL PARKS OF THE USA

Kaniony, wodospady, gejzery, rozległe doliny, pustynie, dzika zwierzyna. Oto prawdziwa duma Stanów Zjednoczonych.

Canyons, waterfalls, geysers, vast valleys, deserts, wild game. They're the real pride of the United States.

Mamutowce olbrzymie to znak rozpoznawczy Parku Sekwoi leżącego w południowej części pasma gór Sierra Nevada.

The giant sequoia is the hallmark of Sequoia National Park, located in the southern part of the Sierra Nevada mountain range.

Chociaż Park Narodowy Zion słynie z urwisk skalnych i wodospadów, warto się tu wybrać przede wszystkim, by zobaczyć słynny Zion Canyon.

Although Zion National Park is famous for its rock cliffs and waterfalls, it is primarily worth visiting because of the famous Zion Canyon.

Park Narodowy Joshua Tree położony jest na terenie dwóch pustyń: Kolorado i Mojave. Jego nazwa pochodzi od charakterystycznych drzew Jozuego.

Joshua Tree National Park is located in two deserts: Colorado and Mojave. Its name comes from the unique Joshua tree.

W Dolinie Skał (Monument Valley), czyli parku na terenie rezerwatu Indian Nawahów, znajdziemy charakterystyczne góry stołowe, iglice i płaskowyże. Najwyższe formy skalne osiągają nawet 300 m.

In the Monument Valley, which is a park in the Navaho Indian Reserve, there are characteristic table mountains, spires and plateaus. The highest rock formations reach up to 300 meters.

Bizony, pumy czy niedźwiedzie grizli spotkamy w Parku Narodowym Grand Teton.

In Grand Tenton National Park, We can come across bison, pumas and grizzly bears.

© ADOBE STOCK (3), D.HERRING, I.MARTIN, Y.CHEMERYS/UNSPLASH

Wielki Kanion (w Parku Narodowym Wielkiego Kanionu) uważany jest za największy wąwóz na świecie. Rozciąga się wzdłuż rzeki Kolorado na przestrzeni ponad 460 km.

The Grand Canyon (located in Grand Canyon National Park) is considered to be the largest gorge in the world. It stretches along the Kolorodo River for over 460 km.

AKTYWNY WEEKEND

ACTIVE WEEKEND

tekst | by **PAWEŁ KOZŁOWSKI**

Winnicowy krajobraz, park wpisany na listę UNESCO, system podziemnych fortyfikacji, morena czołowa widziana z kosmosu czy unikalny w skali europejskiej obszar ornitologiczny. Witamy w Lubuskiem.

A vineyard landscape, a park entered on the UNESCO list, a system of underground fortifications, a terminal moraine seen from space or an ornithological area unique on a European scale. Welcome to Lubuskie.

Łuk Mużakowa to jedyna na Ziemi morena czołowa, którą widać z... kosmosu.

The Muskau Bend is the only terminal moraine on Earth that can be seen from... from space.

1

PL

Już od X w. krajobraz ziem lubuskich upiększały liczne winnice. Pogoda w tym regionie nie jest wprawdzie tak łagodna jak we Francji czy Włoszech, ale odpowiednie, pagórkowate ukształtowanie terenu zapewnia dobre nasłonecznienie stoków, co przekłada się na udane zbiory. Nic dziwnego zatem, że Lubuskie nazywane jest polską Toskanią, choć z powodzeniem tworzy własną winiarską markę. Znajdziemy tu kilkadziesiąt malowniczo położonych winnic, w których przygotowuje się trunki ze starych, rosnących od setek lat szczepów.

POWRÓT DO PRZESZŁOŚCI

Zwiedzanie winiarskiego szlaku (można odwiedzić nawet kilkadziesiąt winnic na południu i północy regionu) zacznijmy od Lubuskiego Centrum Winiarstwa w Zaborze. Położone jest u stóp wzgórza, na którym rozciąga się największa – licząca 35 ha – samorządowa winnica w Polsce. Centrum otwarto w październiku 2015 r. i jest to jedyne „żywe" muzeum wina w Polsce. Wewnątrz budynku można się zapoznać z tradycjami winiarskimi na ziemiach lubuskich, zobaczyć, jak produkowany jest trunek, oraz poznać pozostałe atrakcje turystyczne regionu. Centrum kusi też specjalnie przygotowanymi miejscami do odpoczynku, gdzie mile widziani są także rowerzyści.

1. Dziś w Lubuskiem zarejestrowanych jest 45 producentów wina, którzy uprawiają winorośl na blisko 100 ha.

Today, 45 wine producers cultivating vines on nearly 100 ha are registered in Lubuskie.

ENG

Vineyards have graced the landscape of the Lubuskie region since the 10th century. Although the climate is not as mild as in France or Italy, the hilly terrain ensures that the slopes get a lot of exposure to the sun, which ensures a bountiful harvest. No wonder, then, that Lubuskie is known as the Polish Tuscany, and that it has managed to create its own brand of wine. There are dozens of beautifully situated vineyards, wines made from varieties of grape that have been growing for hundreds of years, and a rich calendar of wine events.

BACK TO THE PAST

Let's start our tour of the wine route (you can visit dozens of vineyards in the north and south of the region) from the Lubuskie Wine Center in Zabor. The Center is situated at the foot of a hill with the largest (35 ha) municipal vineyard in Poland. It opened in October 2015 and it is the only "living" wine museum in Poland. Inside the building, you can learn about the winemaking traditions of the region, see how this beverage is produced, and learn about other local tourist attractions. The Center has specially prepared places to rest, and cyclists are welcome.

Viticulture in the region has hundreds of years of tradition behind it. Most of the vineyards were originally

Uprawa winorośli na Środkowym Nadodrzu to setki lat tradycji. Pierwotnie najwięcej winnic było skupionych w okolicach Zielonej Góry, Gubina, Krosna Odrzańskiego, Sulechowa i Babimostu. Najdłużej istniały te w Zielonej Górze, bo aż do 1977 r. Dziś tradycje związane z uprawą winorośli przeżywają prawdziwy rozkwit – w Lubuskiem działa ponad 100 winnic założonych w ostatnich latach. I z roku na rok ich przybywa. Można degustować w nich wina tak szlachetnych odmian jak regent, pinot noir, traminer czy saint laurent.

SŁYNNE NA CAŁY ŚWIAT

Lubuskie to też najbardziej zielona kraina Polski. Region słynie z największego w tej części Europy ogrodu angielskiego. Polsko-niemiecki park Mużakowski, bo o nim mowa, przekracza granicę z naszym zachodnim sąsiadem w Łęknicy – Bad Muskau. W 2004 r. został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W 1815 r. park założył książę Hermann von Pückler-Muskau. Całość ma powierzchnię 728 ha, z czego prawie 522 ha znajduje się w Polsce. Po naszej stronie warto zobaczyć m.in. wiadukt, most Arkadowy, most Królewski oraz Kamień Pücklera. Co ciekawe, ogrodnicy stworzyli w parku przemyślaną kompozycję wykorzystującą ukształtowanie terenu i elementów pejzażu – starych drzew, naturalnych jeziorek i cieków wodnych, w które umiejętnie wpisano elementy architektoniczne.

W okolicach parku Mużakowskiego warto zajrzeć do geoparku – jedynej na Ziemi moreny czołowej widocznej z kosmosu (od 2015 r. ma status światowego geoparku UNESCO). Zastaniecie tam ponad 100 powstałych w wyniku działalności górniczej zbiorników. Mają one zaskakujące barwy – od turkusowego, przez pomarańczowe, czerwone, aż po brunatne.

HISTORIA W BUNKRZE ZAMKNIĘTA

Przyłóż ucho do ziemi, a być może usłyszysz szczęk oręża i tętent kopyt koni, które zmierzają w cwale na siły nieprzyjaciela – czytamy w przewodniku po fortyfikacjach w województwie lubuskim, który zachęca do poznawania przeszłości właśnie tu – na ziemi dawnych Lubuszan, strategicznej bramie do królestwa polskiego. To w końcu tereny, które ukochali sobie najwybitniejsi władcy z linii Piastów – Bolesław Chrobry, Bolesław Krzywousty i Władysław Łokietek. I trudno się im dziwić, bowiem oprócz obfitujących w zwierzynę lasów przeciętych wstęgą życiodajnych rzek ziemia lubuska pełniła funkcję swoistej zachodniej tarczy.

Najwięcej pozostałości epoki średniowiecza odnajdziemy w południowej części województwa, gdzie zachowały się liczne wieże rycerskie, zamki i miasta otoczone murami obronnymi. Na północy, pozostającej pod wpływem Brandenburgii, do średniowiecznych perełek militarnych zaliczają się m.in.

concentrated around Zielona Gora, Gubin, Krosno Odrzanskie, Sulechow, and Babimost. Those in Zielona Gora survived until 1977. Winegrowing is now flourishing, with more than a hundred vineyards established in the province over the past few years. And more are being planted every year. Wines of such noble varieties as Regent, Pinot Noir, Traminer and Saint Laurent are now being produced here.

WORLD FAMOUS

The Lubuskie Voivodeship is the greenest part of Poland. The region is also famous for the largest English

2. Lubuskie Centrum Winiarstwa w Zaborze. Lubusz Wine Center in Zabór.

3. Wzniesiony w XIV w. w stylu gotyckim zamek joannitów we wsi Łagów. The Castle of the Knights Hospitaller in the village of Lagow, erected in Gothic style in the 14th century.

Ponowne zainteresowanie zakładaniem winnic w Lubuskiem rozpoczęło się w 2002 r. Dziś działa ich ponad 100.

A renewed interest in planting vines in Lubuskie began in 2002. Today, there are over 100 of vineyards.

2

3

1

1. Jezioro Afryka w geoparku.
Lake Africa in the Geopark.

2. Bunkry w Pniewie, w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym – systemie umocnień stworzonym przez Niemców w latach 1934–1944.
Bunkers in Pniewo (in the Miedzyrzecki Fortified Region - a system of fortifications created by the Germans in 1934-1944).

3. Potyczka czapli siwych.
Gray herons fighting.

Strzelce Krajeńskie i Ośno Lubuskie. Zaś wśród obiektów powstałych w średniowieczu jednym tchem można wymienić zamki w Kożuchowie, Międzyrzeczu, Krośnie Odrzańskim, Szprotawie, Łagowie, Lubsku, Świebodzinie czy Otyniu. Na pewno warto też odwiedzić imponującą twierdzę w Kostrzynie nad Odrą i zespół fortyfikacji w Siedlisku otoczony zachowanym obwodem bastionowym.

Prawdziwą eksplozję form obronnych przyniosły zaś lata 30. XX w. W związku z fortyfikowaniem wschodniej granicy III Rzeszy pojawiły się schrony żelbetowe budowane w ramach trzech linii obronnych: Wału Pomorskiego, Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (MRU) i Linii Odry. Na terenie województwa znalazło się ponad 300 obiektów. Największy skansen fortyfikacji stanowi MRU (Międzyrzecki Rejon Umocniony), którego schrony bojowe odcinka centralnego połączone zostały ponad 30-kilometrowym systemem podziemnym.

Okres zimnej wojny pozostawił natomiast na ziemi lubuskiej dwie znaczące poradzieckie tajne bazy magazynowe, w których przechowywano amunicję.

Lubuskie usłane fortyfikacjami jest idealne dla pasjonatów pamiątek przeszłości i śladów działań wojskowych.

Lubuskie, full of fortifications, is a very special area for those who love memorabilia of the past and traces of military activities.

park in this part of Europe. The Polish-German Muzakowski Park straddles the Polish-German border in Leknica - Bad Muskau. It was inscribed on the UNESCO World Heritage List in 2004. The park was established in 1815 by Prince Hermann von Pückler-Muskau. It covers 728 ha, of which almost 522 ha are in Poland. Polish attractions include the famous viaduct, the Arcade Bridge, the Royal Bridge, and the Pückler Stone. The most popular attraction on the German side is the New Castle, which was built on the medieval foundations of the seat of the former rulers.

The gardeners created a sophisticated composition in the park by utilising the terrain and landscape features - old trees, natural lakes and water courses – and skilfully inserting architectural elements. If you are in the vicinity of Muskauer Park, it is worth visiting the geopark. This is the only terminal moraine on Earth visible from space (it has been known as the UNESCO World Geopark). There over 100 reservoirs created as a result of mining operations. The water has a fascinating range of colours - from turquoise, through orange, to red and brown.

HISTORY CLOSED IN THE BUNKER

"Put your ear to the ground, and you can hear the clash of weapons and the sound of horses' hooves, galloping towards the enemy" is what we read in the guide to the fortifications in the Lubuskie Voivodeship, which invites us to learn about the past. This is the land of the former Lubuszans, and was a strategic gateway to the Polish kingdom. The most outstanding rulers of the Piast line - Bolesław the Brave, Bolesław the Wrymouth, and Władysław the Elbow-high – all loved this area. And no wonder. In addition to forests abundant in game, cut by a ribbon of life-giving rivers, the Lubuskie land served as the western frontier.

Most of the medieval remnants are in the southern part of the voivodeship, where numerous knights' towers, castles and towns surrounded by defensive walls have been preserved. In the north, which remained under the influence of Brandenburg, Strzelce Krajenskie and Osno Lubuskie are among the medieval military gems. There are also castles in Kozuchow, Miedzyrzecz, Krosno Odrzanskie, Szprotawa, Lagow, Lubsko, Swiebodzin and Otyn that date back to the Middle Ages. It is also definitely worth visiting the impressive fortress in Kostrzyn on the Oder and the fortification complex in Siedlisko, which is still surrounded by its stronghold.

The 1930s witnessed a boom in building defensive structures. Fortifying the eastern border of the Third Reich involved building concrete bunkers as part of three defensive lines – the Pomeranian Wall, the Miedzyrzecki Fortified Region, and the Oder Line. There were over 300 such facilities in the voivodeship. The largest open-air museum of fortifications is the Miedzyrzecki Fortified Region, where the bunkers, located in

©ADOBE STOCK (2), TOMASZ GLADYS, MARCIN OLIVA-SOTO, PAWEŁ WOCAL, MATERIAŁY PRASOWE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO (2)

2 3

Najciekawsza, niestety częściowo zniszczona, nosiła kryptonim „Wołkodaw".

To wszystko sprawia, że lubuskie to wyjątkowy teren dla pasjonatów pamiątek przeszłości, śladów działań wojskowych oraz atrybutów armii spod różnych chorągwi.

ŁOWY Z LORNETKĄ

W kontekście perełek województwa nie można nie wspomnieć jeszcze o Parku Narodowym Ujście Warty, czyli unikalnym w skali europejskiej obszarze ornitologicznym. Na powierzchni ponad 8 tys. ha znajdują się niepowtarzalne pod względem przyrodniczym podmokłe tereny, rozległe łąki i pastwiska poprzecinane gęstą siecią kanałów i starorzeczy oraz zaroślami wierzbowymi. Całość jest jedną z najważniejszych w Polsce ostoi ptaków wodnych i błotnych – żyje tu ok. 270 gatunków ptaków, z czego 26 należy do rzadkich lub zagrożonych wyginięciem.

Park powstał 1 lipca 2001 r. Przepływająca przez środek Warta dzieli go na tzw. Polder Północny oraz część południową – położoną w obrębie Kostrzyńskiego Zbiornika Retencyjnego. Obszar, ze względu na swoją niedostępność, długo pozostawał niezamieszkany. Dopiero w drugiej połowie XVIII w. rozpoczęły się tu prace regulacyjno-melioracyjne. Zresztą ujście Warty to też miejsce z ciekawą historią. W okolicach można napotkać ślady po tajemniczych zakonach joannitów i templariuszy oraz liczne fortyfikacje, w tym pozostałości po potężnych zabudowaniach twierdzy kostrzyńskiej. Cóż, i tu trudno o nudę. ■

the central section, are connected by an underground system that stretches more than 30 km.

The Cold War period has left two significant post-Soviet secret bases in which ammunition was stored. The most interesting, unfortunately partially destroyed, was codenamed "Wołkodaw". All of these make Lubuskie a very special area for those who love memorabilia of the past, traces of military activities, and the attributes of armies under various banners.

HUNTING WITH BINOCULARS

It is impossible to talk about the pearls of the voivodeship without mentioning the Warta River Mouth National Park. This is an ornithological area unmatched in Europe. There are over 8,000 ha of wetlands, vast meadows, and pastures criss-crossed by a dense network of canals, oxbow lakes, and willow thickets. It is one of the most important sanctuaries for waterfowl and marsh birds in Poland - about 270 species of birds live here, 26 of which are rare or endangered.

The park was established on 1 July 2001. The Warta River, which flows through the centre, divides it into the Northern Polder and a southern part located in the Kostrzyn Reservoir. The area's inaccessibility long kept it uninhabited. Regulatory and drainage works did not begin until the second half of the 18th century. The Warta estuary also has an interesting history. There are still traces of the mysterious orders of the Knights Hospitaller and Knights Templar, as well as numerous fortifications, including the remains of the mighty buildings of the Kostrzyn fortress. Well, it's hard to get bored here. ■

LOT
Połączenia
Connections
WAW–IEG–WAW
Więcej informacji na
More information on
lot.com
lot.com

PRZY POLSKIM STOLE
AT THE POLISH TABLE

tekst | by **NINA TORUŃSKA**

W ciągu 182 dni odwiedzi ją 18 mln gości, którzy złożą 25 mln wizyt: od delegacji państwowych, przez przedstawicieli biznesu, po turystów. W Dubaju właśnie wystartowała Światowa Wystawa Expo 2020.

It is expected to be visited 25 million times by 18 million people – from state delegations, through business representatives, to tourists. The World Expo (EXPO 2020) has just started in Dubai.

PL

Promocja gospodarki i rodzimego biznesu, turystki i kultury to najważniejszy cel obecności Polski na Wystawie Światowej – tłumaczy Adrian Malinowski, który jest Komisarzem Generalnym Sekcji Polskiej Expo 2020 Dubai, odpowiada za koordynację działań i Pawilon Polski. A ten jeszcze przed rozpoczęciem wydarzania wzbudził spore zainteresowanie zagranicznych mediów. Magazyn *The National* uznał go za jeden z najbardziej spektakularnych pawilonów na całej Wystawie Światowej. Zwrócono uwagę na zewnętrzną rzeźbę kinetyczną przypominającą stado lecących ptaków oraz wykorzystanie drewna jako głównego materiału budowlanego, który w regionie uchodzi za towar luksusowy.

KREATYWNOŚĆ I NATURA

1 października Pawilon Polski oficjalnie otworzył podwoje. I przez kolejnych sześć miesięcy będzie miejscem spotkań zagranicznych gości z polską kulturą, językiem i sztuką podczas blisko tysiąca organizowanych tu wydarzeń. Zaproszeni na ceremonię inauguracji goście zgromadzili się w wewnętrznej strefie obiektu wokół „Polskiego stołu", czyli multimedialnej instalacji nawiązującej do

ENG

"Promoting the economy, domestic businesses, tourism and culture is the main reason why Poland is at Expo 2020", explains Adrian Malinowski, who is responsible for coordinating the Polish Pavilion on behalf of the Polish Investment and Trade Agency. Even before the event began, it had aroused considerable interest in the foreign media. The National recognized it as one of the most spectacular pavilions there. Attention was drawn to the external kinetic sculpture resembling a flock of birds in flight and the use of wood as the main building material (wood is considered a luxury in the region).

CREATIVITY AND NATURE

The Polish Pavilion officially opened its doors on 1 October, and for the next 6 months, it is going to be a place where foreign visitors become acquainted with Polish culture, language and art through just under a thousand events. The guests invited to the inauguration ceremony gathered in the inner zone of the facility around the "Polish Table", a multimedia installation on Polish hospitality. It consists of over a hundred wooden elements representing the borders of the country, as well as modules made of clay, glass, steel, materials used in the yacht indu-

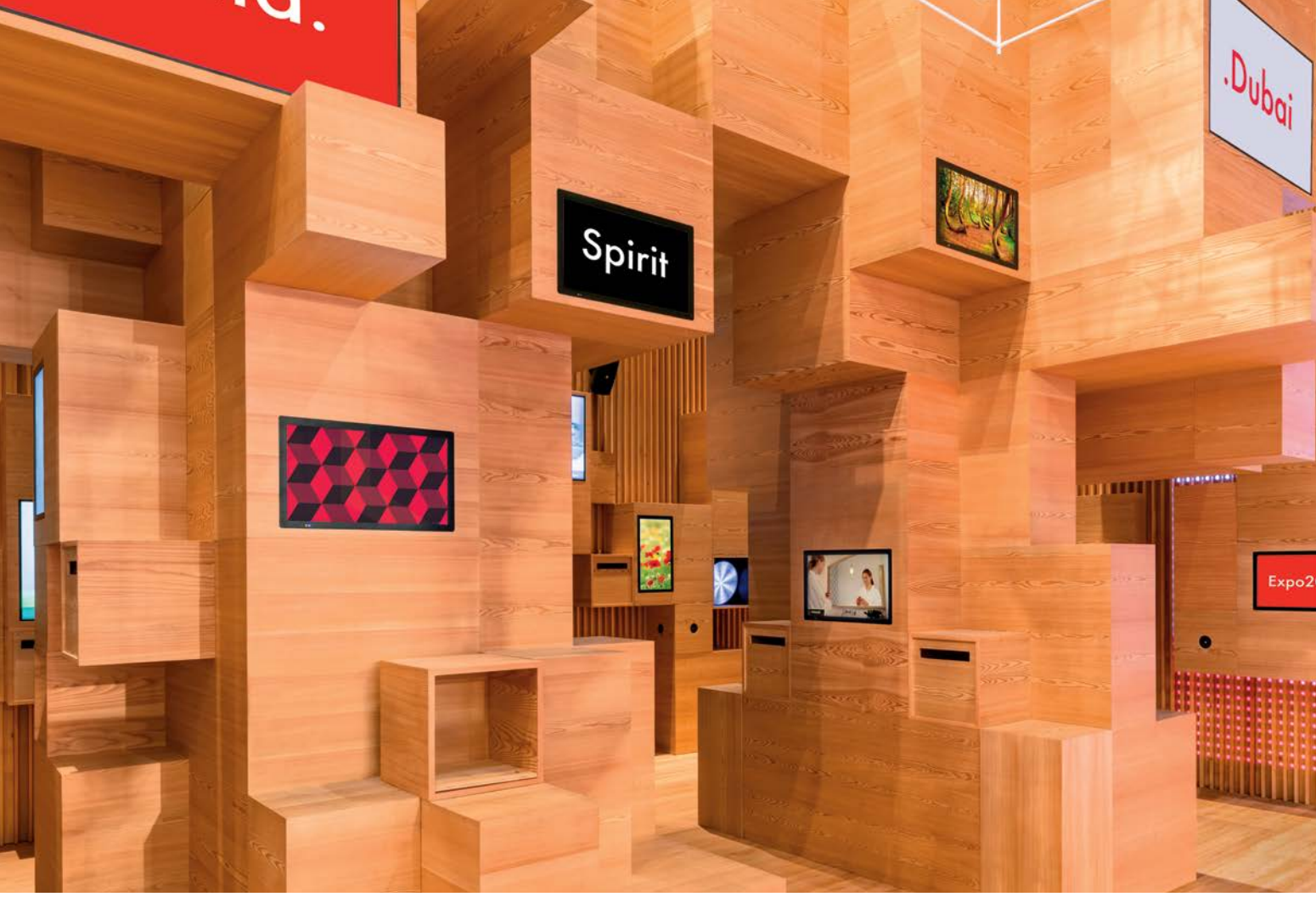

polskiej gościnności. Składa się na nią ponad sto drewnianych elementów obrazujących ukształtowanie kraju, a także moduły wykonane z gliny, szkła, stali, materiałów używanych w przemyśle jachtowym, miedzi i srebra oraz aluminium do druku 3D. Główną ideą, jaka przyświecała projektantom, było pokazanie, że naturalne surowce, nowe technologie i kreatywność mogą stworzyć dzieło sztuki. Kolejne strefy pawilonu – cała narracja składa się pięciu rozdziałów, które łączy hasło „Poland. Creativity inspired by nature" – skupiają się na pokazaniu sukcesów gospodarczych, sile polskiej przyrody, kultury i kuchni. A tej można spróbować w restauracji znajdującej się w tzw. strefie zewnętrznej. – Oto rozpoczyna się nowa opowieść o Polsce na arenie międzynarodowej. Polski Pawilon to zwieńczenie 4-letnich przygotowań i wytężonej pracy kilkuset osób: architektów, inżynierów, artystów oraz licznych partnerów, z którymi mieliśmy okazję współpracować – tłumaczy Malinowski.

TWORZYMY PRZYSZŁOŚĆ

Odłożone o rok Expo 2020 Dubai po raz pierwszy odbywa się w kraju arabskim. Motywem prze-

stry, copper and silver, and aluminium for 3D printing. The designers were primarily concerned with showing that raw materials, new technologies, and creativity can make a work of art. The other zones of the pavilion - the entire narrative consists of five chapters connected by the common theme: "Poland: Creativity inspired by nature "- focus on demonstrating economic successes, and showcasing the strengths of Polish nature, culture and cuisine (which you can taste in a restaurant located in the outside zone). "This opens a new chapter on Poland in the international arena. The Polish Pavilion is the culmination of 4 years of preparation and hard work involving hundreds of people – architects, engineers, artists, and numerous partners", explains Malinowski.

CREATING THE FUTURE

This is the first time that World Expo (Expo 2020 was postponed a year) is being held in an Arab country. The leitmotif is the slogan "Connecting minds, Creating the future". The organizers want to highlight cooperation as a solution for the global crisis caused by the pandemic. The exhibition is expected to be visited 25 million times by 18 million people -

Za szczegółową koncepcję narracji ekspozycji, kluczowe doświadczenia oraz produkcję materiałów multimedialnych odpowiada konsorcjum Science Now, Stellar Fireworks i Tellart, które jest także pomysłodawcą „Polskiego stołu" i strefy V „Poland. Landscapes of creativity".

The consortium of Science Now, Stellar Fireworks and Tellart, which is also the originator of the "Polish Table" and zone V "Poland. Landscapes of creativity", are responsible for the final concept of the exhibition narrative, key experiences and the production of multimedia materials.

© MATERIAŁY PRASOWE "POLAND AT EXPO", WWW.EXPO.GOV.PL

Na Expo 2020 rozpoczyna się nowa opowieść o Polsce na arenie międzynarodowej.

A new story about Poland on the international arena begins at EXPO 2020.

wodnim jest hasło „Connecting minds, creating the future – Łącząc umysły, tworzymy przyszłość". Organizatorzy chcą bowiem zwrócić uwagę na współdziałanie jako receptę na globalny kryzys spowodowany pandemią. W ciągu 182 dni wystawę ma odwiedzić 18 mln osób, które złożą 25 mln wizyt: od delegacji państwowych na najwyższym szczeblu, przez przedstawicieli biznesu, aż po turystów i mieszkańców Dubaju.

W programie nadwiślańskiego pawilonu m.in. Polsko-Arabskie Forum Gospodarcze, Polsko-Afrykańskie Forum Gospodarcze oraz Dzień Polski (7 grudnia). Za opracowanie projektu oraz koncepcji architektoniczno-tematycznej pawilonu oraz wystawy odpowiada pracownia WXCA wraz ze studiem Bellprat Partner. ■

from state delegations at the highest level, through business representatives, to tourists, and Dubai residents. The program of the Vistula pavilion includes, the Polish-Arab Economic Forum, the Polish -African Economic Forum, and Polish Day (7 December). The WXCA studio together with the Swiss studio Bellprat Partner is responsible for the design, as well as the architectural and thematic concept of the pavilion and the exhibition. ■

CHICKEN TIKKA MASALA

To zaskakujące, ale ta potrawa nie powstała w Indiach, tylko w Anglii. Chicken tikka masala ma wprawdzie indyjski rodowód, ale jest daniem brytyjskim, i to jednym z najpopularniejszych. Marynowane w jogurcie i przyprawach pieczone kawałki kurczaka podaje się w kremowym sosie curry, z ryżem lub chlebkami naan.

It may come as a surprise, but this dish didn't originate in India. Chicken tikka masala has Indian origins, but not only is it a British dish, but also one of the most popular ones. Roasted pieces of chicken, marinated in yogurt and spices, are served in a creamy curry sauce, with rice or naan bread.

PYSZNE WYSPY

DELICIOUS ISLANDS

tekst | by **MAGDALENA RUDZKA**

Wielka Brytania to cztery narody: Anglicy, Irlandczycy, Szkoci i Walijczycy. Wspólnie tworzą wyjątkową kulinarną mieszankę.

Great Britain is made up of four nations: the English, the Irish, the Scottish and the Welsh. Together, they create a unique culinary mix.

FISH&CHIPS

Skoro Wielka Brytania jest krajem wyspiarskim, trudno się dziwić, że tutejsze narodowe danie to ryba. Do fish&chips używa się białych ryb – przeważnie dorsza lub plamiaka. Kiedyś rybę zanurzoną w gładkim cieście smażyło się w łoju wołowym. Dodatki to: frytki, ocet i purée z groszku.

Since Great Britain is an island country, it is hardly surprising that its national dish is fish. White fish - usually cod or haddock - is used to make fish & chips. In the past, fish, dipped in smooth dough, was fried in beef tallow. It is accompanied by fries, vinegar and pea puree.

Około 1930 r. w Wielkiej Brytanii działało 35 tys. punktów serwujących fish&chips.

Around 1930, in Great Britain, there were 35,000 fish & chips serving points.

SZKOCKI ŁOSOŚ

Scottish salmon

Szkocki wędzony łosoś jest uwielbiany m.in. we Francji, ale jego sława dociera nawet do Chin. Doskonałe warunki w chłodnych szkockich wodach i restrykcyjne przepisy dotyczące hodowli sprawiają, że Szkocja dostarcza najlepsze łososie na świecie. Również dzikie łososie łowi się i je w tym kraju od niepamiętnych czasów.

Scottish smoked salmon is loved, among others, in France, but its fame reaches even China. Excellent conditions in the cool Scottish waters and strict farming regulations make Scotland the supplier of the best salmon in the world. Also wild salmon has been caught and eaten in this country since forever.

HAGGIS

Wyjątkowe danie narodowe Szkocji. To baranie podroby z dodatkiem cebuli, płatków owsianych, łoju oraz przypraw umieszczone w baranim żołądku i ugotowane. Pierwsze wzmianki o haggisie sięgają XV w., ale podobne dania były przygotowywane prawdopodobnie jeszcze w starożytności.

A unique national dish of Scotland. This is a cooked mutton's stomach stuffed with mutton offal, with the addition of onion, oatmeal, tallow and spices. The first records of haggis date back to the 15th century, but similar dishes were probably prepared already in ancient times.

COLCANNON

Tradycyjne irlandzkie danie podnoszące purée z ziemniaków na wyższy poziom. Do utłuczonych kartofli dodaje się kapustę, jarmuż lub pory oraz cebulę lub szczypior. To prosta i pyszna potrawa podawana zwykle z gotowaną peklowaną szynką.

A traditional Irish dish that takes mashed potatoes to another level. Mashed potatoes are mixed with cabbage, kale or leeks, as well as onions or chives. It's a simple and delicious dish, usually served with cooked cured ham.

BANGERS AND MASH

Popularne danie barowe i obiadowe w Anglii i Irlandii. Różnego typu kiełbaski podaje się z tłuczonymi ziemniakami i sosem cebulowym. Szybkie i tanie, uznane kilka lat temu za ulubiony brytyjski *comfort food*.

A popular bar and lunch dish in England and Ireland. Various types of sausages are served with mashed potatoes and onion sauce. Fast and cheap, declared a few years ago Britain's favourite "comfort food".

SOS MIĘTOWY
Mint sauce

Tradycja wystawnych niedzielnych obiadów jest w Wielkiej Brytanii bardzo żywa. Przeważnie podaje się wtedy jakąś pieczeń, często jest to jagnięcina. I to właśnie do niej podaje się prosty, ale doskonale ją uzupełniający sos miętowy. To tylko kilka składników: mięta, ocet, sól, cukier i odrobina gorącej wody.

The tradition of sumptuous Sunday dinners is very much alive in Britain. Usually, some kind of roast is served, often lamb. And this is where a simple but perfectly complementing mint sauce steps in. It has just a few ingredients: mint, vinegar, salt, sugar and a bit of hot water.

WOŁOWINA WELLINGTON
Beef Wellington

Eleganckie danie z zapieczonej w cieście francuskim polędwicy wołowej. Mięso przed zawinięciem w ciasto jest podsmażane lub podpiekane i smarowane pieczarkowym duxelles (drobno posiekaną i usmażoną mieszanką pieczarek oraz cebuli). Jedną z pierwszych książek opisujących to danie była polska *Uniwersalna książka kucharska* z 1910 r.

An elegant dish of beef tenderloin baked in puff pastry. Before being wrapped in dough, the meat is sautéed or roasted and smeared with mushroom "duxelles" (a finely chopped and fried mixture of mushrooms and onions). One of the first books describing this dish was the Polish *Uniwersalna Książka Kucharska* from 1910.

SERY Cheeses

Kuchnia brytyjska przeważnie nie kojarzy się z serami. A jednak to kraj produkujący jedne z najlepszych serów Europy, konkurujący w tym względzie nawet z Francją. Najsłynniejsze to pleśniowy stilton, twardy cheddar czy barwiony sokiem z marchwi red leicester. Nazwanych gatunków jest podobno ponad 700!

British cuisine is usually not associated with cheeses. And yet it is a country that produces some of the best cheeses in Europe. It can even compete with France in this respect. The most famous are mold stilton, hard cheddar or red leicester stained with carrot juice. There are reportedly over 700 named kinds!

Podsmażony plaster black puddingu to jeden z wielu składników angielskiego śniadania.

A fried slice of black pudding is one of the many ingredients of an English breakfast.

JAJKA PO SZKOCKU Scotch eggs

Ideał piknikowej lub imprezowej przekąski. Jajka ugotowane na twardo obtacza się w przeznaczonym na kiełbaski przyprawionym mielonym mięsie, po czym smaży w głębokim tłuszczu. Bywa też wersja mini – z jajkiem przepiórczym zamiast kurzego.

Ideal for a picnic or party snack. Hard-boiled eggs are rolled in seasoned minced meat (such as the one used for sausages) and then deep-fried.

BLACK PUDDING Black pudding

Kuzyn naszej kaszanki, ale w jego składzie zamiast gryki znajdziemy owies i jęczmień. W Wielkiej Brytanii wyrabia się black pudding nie tylko z krwi wieprzowej, ale też wołowej. Charakterystyczne lokalne dodatki to mięta i tymianek.

The cousin of our 'kaszanka', but instead of buckwheat, there are oats and barley used. In Great Britain, black pudding is made not only from pork, but also from beef. Characteristic local additives are mint and thyme.

Irlandzka wersja pełnego śniadania zawiera też placki ziemniaczane.

The Irish version of the full breakfast also includes potato pancakes.

ANGIELSKIE ŚNIADANIE
Full english breakfast

To śniadanie tak bogate, że niektórym wystarczyłoby na cały dzień. Jego skład to długa wyliczanka: jajka sadzone, bekon, kiełbaski, kaszanka, pieczona fasola, pomidory, pieczarki, tosty i kawa (lub herbata). Podawane w Anglii i Irlandii.

This breakfast is so rich that for some it would be enough for the whole day. The list of ingredients is long: fried eggs, bacon, sausages, black pudding, baked beans, tomatoes, mushrooms, toast and coffee (or tea). It's served in England and Ireland.

SHEPHERD'S PIE

Najpopularniejsza z długiej listy brytyjskich zapiekanek. Shepherd's pie (placek pasterski) to mielone mięso zapieczone pod pierzynką z ziemniaczanego purée. Wariantów jest mnóstwo – jeśli użyto mięsa wołowego, potrawę określa się jako cottage pie (placek wiejski).

Most popular in a long list of British casseroles. Shepherd's Pie is minced meat baked under a mashed potato. There are plenty of versions of the dish - the one with beef is called cottage pie.

CUSTARD
Krem angielski

Chyba najpopularniejszy słodki produkt na Wyspach. Sos custard robi się z mleka, cukru i żółtek. Istnieje wiele wariantów, na przykład z użyciem śmietanki i mąki ziemniaczanej. Custardu używa się jako sosu do deserów, nadzienia do tart czy jako deseru w stylu crème brûlée (na zdjęciu).

Probably the most popular sweet product in the UK. Custard sauce is made of milk, sugar and egg yolks. There are many versions, for example with cream and potato flour. Custard is used as a dessert sauce, filling for tarts, or as a creme brulee-style dessert (pictured).

©ADOBE STOCK (15), ISTOCK (2), SHUTTERSTOCK

CHRISTMAS PUDDING
Pudding bożonarodzeniowy

Tradycyjne ciasto przygotowywane na Boże Narodzenie. Robi się je z dużej ilości bakalii, kandyzowanych owoców i orzechów namoczonych w alkoholu (rumie, piwie i brandy). Po dodaniu niewielkiej ilości mąki, masła i bułki tartej ciasto gotuje się w formie w kąpieli wodnej przez kilka godzin.

A traditional cake prepared for Christmas. It's made of a large amount of dried fruit, candied fruit and nuts soaked in alcohol (rum, beer and brandy). After adding a little flour, butter and breadcrumbs, the dough is cooked in a mold in a water bath for several hours.

YORKSHIRE PUDDING

Zupełnie u nas nieznany dodatek obiadowy. Puddingi yorkshire to wytrawne małe ciasteczka pieczone w bardzo wysokiej temperaturze, podawane zwykle jako dodatek do mięs. Świetnie komponują się z sosami, są miękkie i puszyste.

A completely unknown lunch accompaniment in our country. These are savoury little popovers baked at a very high temperature, usually served as an accompaniment to meats. They are soft and fluffy and go well with sauces.

VICTORIA SPONGE
Biszkopt królowej Wiktorii

Sponge, czyli gąbka, to angielskie określenie na ciasto biszkoptowe. Victoria sponge to jeden z najpopularniejszych z długiej kolekcji brytyjskich tortów. Podobno jadany przez królową Wiktorię, jest bardzo prosty: to biszkopt przełożony bitą śmietaną i dżemem.

Victoria sponge is one of the most popular in a long collection of British cakes. Supposedly, eaten by Queen Victoria, it is very simple: it is a sponge cake with whipped cream and jam.

TRIFLE

Bardzo tradycyjny, „babciny" deser. To warstwowa kombinacja wielu składników: świeżych owoców, biszkoptów nasączonych np. sherry lub maderą, sosu custard, bitej śmietany, galaretek, różnych dżemów. To świetne pole do popisu dla gospodarza.

A very traditional, "grandma's" dessert. It is a layered combination of many ingredients: fresh fruit, sponge cakes soaked in e.g. sherry or Madeira, custard sauce, whipped cream, jelly and various jams. This allows the host to spread their wings of creativity.

CZAS PIELĘGNACJI

TIME TO PAMPER YOUR SKIN

Jak jesienią dbać o męską skórę i które zabiegi warto wykonać właśnie o tej porze roku? M.in. o tym rozmawiamy z **dr Sabiną Gancorz** z kliniki Anclara Health&Aesthetics.

How should men take care of their skin in autumn and which treatments should be performed at this time of the year? We discuss this and other topics with **dr Sabina Gancorz** from the Anclara Health & Aesthetics clinic.

PL

Sporo wiemy o jesiennej pielęgnacji kobiecej skóry, a co z mężczyznami? Jakie zabiegi poleca Pani na późną jesień?

Jesień to dobry czas na intensywne działania regenerujące. Stawiamy na głębokie peelingi chemiczne oraz zabiegi laserowe. Stymulująco-peelingujące zabiegi przeplatamy mezoterapią igłową – poprawia ona nawilżenie skóry oraz dostarcza składników potrzebnych do jej odbudowy. Powyższe działania niwelują drobne zmarszczki i poprawiają napięcie skóry. Dla pacjentów chorujących na trądzik różowaty jesień to dobry czas na wykonanie serii zabiegów zamykania naczyń i redukcji rumienia. Służą do tego odpowiednie lasery naczyniowe.

Zajmijmy się teraz włosami i skórą głowy. W co w tej dziedzinie warto zainwestować?

W przypadku problemów z wypadaniem włosów u mężczyzn podstawą jest diagnostyka dermatoskopowa włosów i skóry głowy. Zabiegami, jakie hamują wypadanie włosów i pobudzają ich wzrost, są karboksyterapia wspomagająca wzrost nowych naczyń krwionośnych w skórze, mezoterapia osoczem bogatopłytkowym bądź preparatami witaminowymi pobudzającymi ich wzrost takimi jak polinukleotydy.

Na jakie problemy w kontekście zdrowia intymnego mężczyźni powinni zwrócić uwagę?

Koniec roku to dobry czas, by zadbać o profilaktykę. Podstawowe badania krwi (w tym PSA) oraz badanie ultrasonograficzne to doskonałe narzędzia, dzięki którym sprawdzimy ogólny stan zdrowia pacjenta i w razie potrzeby zareagujemy na nieprawidłowości. Nasz urolog Mateusz Kamiński otacza opieką pacjentów, dbając zarówno o zdrowie, jak i estetykę narządów płciowych.

A jakie rytuały w domowej pielęgnacji warto wdrożyć?

Po pierwsze odpowiednie oczyszczanie dobranymi preparatami, następnie nałożenie serum, mężczyznom polecam produkty z witaminą C i krem. Raz w tygodniu warto zastosować peeling domowy lub płatki, które złuszczą martwy naskórek i zwiększą przenikanie substancji aktywnych w skórę. ■

Lek. Sabina Gancorz
Dr. Name Sunrname from ..... Clinic

ENG

We know a lot about autumn skin care for women, but what about men? What treatments do you recommend for late autumn?

Autumn is a good time for intensive regeneration. We focus on deep chemical peels and laser treatments. Stimulating and peeling treatments should be combined with needle mesotherapy - it improves skin hydration and provides ingredients necessary for reconstruction. The above-mentioned actions eliminate fine wrinkles and improve skin tone. For patients suffering from rosacea, autumn is a good time to perform a series of vessel closing and erythema reduction treatments, conducted with appropriate vascular lasers.

Now let's go on to the hair and scalp. What is worth investing in in this area?

In case of problems with hair loss in men, dermatoscopic diagnostics of hair and scalp is the basis. Treatments that inhibit hair loss and stimulate its growth are carboxytherapy supporting the growth of new blood vessels in the skin, mesotherapy with platelet-rich plasma or vitamin products that stimulate growth, such as polynucleotides.

What problems in the context of intimate health should men pay attention to?

The end of the year is a good time for prophylaxis. Basic blood tests (including PSA) and ultrasound are excellent tools that allow us to check the overall health of the patient and react to any abnormalities if necessary. Our urologist Mateusz Kamiński takes care of both health of our patients and aesthetics of the genital organs.

And what kind of home-care rituals are worth implementing?

First of all, proper cleansing with carefully selected products, then application of a serum. I recommend products with vitamin C to men. Once a week, it is worth using a home scrub or flakes that will exfoliate dead skin and increase the penetration of active substances into the skin. ■

©ADOBE STOCK, M.P.

anclara.pl oraz urologia-estetyczna.waw.pl

TERAZ RELAKS

TIME TO RELAX

tekst | by **LENA IWAŃSKA**

Wegańskie formuły, natychmiastowy efekt nawilżenia i regeneracji – oto kosmetyki, które pomogą wam przygotować skórę do zimy.

Vegan formulas, an immediate moisturizing and regenerating effect - these are the cosmetics that will help you prepare your skin for winter.

cena | price:
PLN 145/
100 ml

KOJENIE
Soothing

Pierwszy Suchy Olejek BIO, który dołącza do rodziny Huile Prodigieuse®, o kojącym zapachu neroli. Odżywia, naprawia i upiększa skórę, nadając jej piękny, promienny blask.

The first BIO Dry Oil, with soothing neroli fragrance, to join the Huile Prodigieuse® family. It nourishes, repairs and beautifies the skin, giving it a radiant glow.

NAWILŻANIE
Moisturizing

Wegańska formuła tego masła do ciała bazuje na składnikach aktywnych. Połączenie masła shea, allantoiny i Multifruit Extractu ujędrnia, zmiękcza, wygładza i głęboko nawilża naskórek.

The vegan formula of this body butter is based on active ingredients. The combination of shea butter, allantoin and Multifruit Extractu firms, softens, smoothes and deeply moisturizes the epidermis.

cena | price:
PLN 19,90, 220 ml

cena | price:
PLN 29,99

REWITALIZACJA
Revitilizing

Wegański, intensywnie nawilżający balsam do ciała bazujący na Shinrin-yoku – japońskiej terapii lasem. Idealny do rewitalizacji odwodnionej skóry.

A vegan, intensely moisturizing body lotion based on Shinrin-yoku - the Japanese forest therapy. Perfect for revitalizing dehydrated skin.

1 2

UJĘDRNIANIE
Firming

Specjalistyczny preparat do ciała od ZO® SKIN HEALTH stymuluje naturalny proces odbudowy skóry, aby poprawić jej elastyczność, a CELLULITE CONTROL zapewnia efekt ujędrniający, widocznie poprawia strukturę skóry oraz zmniejsza widoczność cellulitu.

Specialized body cream from ZO® SKIN HEALTH stimulates the natural process of skin reconstruction to improve its elasticity, and CELLULITE CONTROL provides a firming effect, visibly improves the skin structure and reduces cellulite.

1. cena | price:
PLN 385, 240 ml

2. cena | price:
PLN 385, 150 ml

REGENERACJA
Regenerating

Kosmetyki do włosów Scandinavian BioLabs to produkty wegańskie oparte na naturalnych składnikach aktywnych i wyciągach z roślin. Odżywka do włosów regeneruje i nawilża włosy.

Scandinavian BioLabs hair cosmetics are vegan products based on natural active ingredients and plant extracts . The conditioner regenerates and moisturizes the hair.

cena | price:
PLN 145, 200 ml

©ADOBE STOCK, M.P.

Anclara®
Health & Aesthetics

@klinika_anclara

Na warszawskim Mokotowie
nie oddzielamy zdrowia
od estetyki (...)

KOSM. MAŁGORZATA KASIAK

LEK. ANNA PŁATKOWSKA - SZCZEREK

KOSM. PAULINA ŻYGOŃ

#dermatologia # medycynaestetyczna# kosmetologia #laseroterapia #modelowaniesylwetki #pielęgnacja

Wierzymy, że współdziałanie kosmetologii oraz dermatologii klinicznej daje najlepsze rezultaty w leczeniu chorób skóry oraz pielęgnacji anti-ageing! Zabiegi w naszej Klinice są dobierane indywidualnie, a nasi pacjenci są objęci opieką dermatologiczną.

Wejdź na www.anclara.pl i zobacz w czym możemy Ci pomóc.

Sprawdź najnowszy zabieg w Anclara H&A

PRESTIGE ZONE

Holistyczny zabieg odmładzający Nlift. Składa się z 2 sesji zabiegowych w odstępach 1 - tygodniowych. W pierwszej sesji dzięki działaniu mezoterapii Neauvia Hydro Deluxe przywrócone zostaje nawilżenie i blask skóry. Druga sesja Nlift obejmuje zastosowanie wypełniaczy Neauvia, które są odpowiednio dobrane do potrzeb Pacjenta. W tej sesji wykorzystuje się również unikatowy zabieg termoliftingu wzbogacony o peeling wodny urządzeniem Zaffiro, który zapewnia natychmiastowy efekt remodelingu obecnego kolagenu, jak i intensywnie pobudza fibroblasty do produkcji nowych włókien kolagenowych. Dodatkowo otrzymujesz domową pielęgnację, która jest kontynuacją zabiegów w gabinecie i sprawia, że możemy cieszyć się ich efektami przez długi czas. Są to: krem Ceramid Shield oraz aktywne serum C-shot z serii Neauvia Advanced Care System. Idealne połączenie, które neutralizuje wolne rodniki, dogłębnie odżywia i przywraca skórze promienność.

Anclara Health & Aesthetics ul. Puławska 136/61, 02-624 Warszawa, www.anclara.pl, www.moment.pl/anclara, @klinika_anclara

godziny otwarcia: pon.-pt.: 10:00-20:00, sob.: 9:00 - 18:00 e-mail: info@anclara.pl telefon: +48 506 442 500

Kurtka, Afterlabel
Jacket, AfterLabel
Spodnie, Afterlabel
Trousers, AfterLabel

ZIMÓWKA

WINTER JACKET

Mamy dobrą wiadomość dla fanów sportowego szyku, casualu i elegancji. Kurtki, które dotychczas nosiliśmy na stokach, w nadchodzącym sezonie podbiją ulice. Ich charakter określą dodatki.

We have good news for all the fans of sporty chic, casual style and elegance. The jackets worn typically on the slopes will conquer the streets in the coming season. And accessories will add character.

Bezprzewodowe słuchawki Quantum 350 Wireless, JBL, 549 zł
Quantum 350 Wireless headphones, JBL, 549 PLN

Zegarek, MICHAEL KORS, 749 zł
Watch, Michael KORS, 749 PLN

Słuchawki Reflect Flow Pro, JBL, 819 zł
Reflect Flow Pro headphones, JBL, 819 PLN

Torba, LUCKY BLACK, 1599 zł
Bag, LUCKY BLACK, 1599PLN

Zegarek oraz torba dostępne w sklepach Baltona Duty Free na Lotnisku Chopina lub na *sklep.baltona.pl*.

The watch and the bag available at Baltona Duty Free shops at Okęcie Airport or at *baltona.pl*

© M. P.

POLSKIE GÓRY
NA KAŻDY MIESIĄC

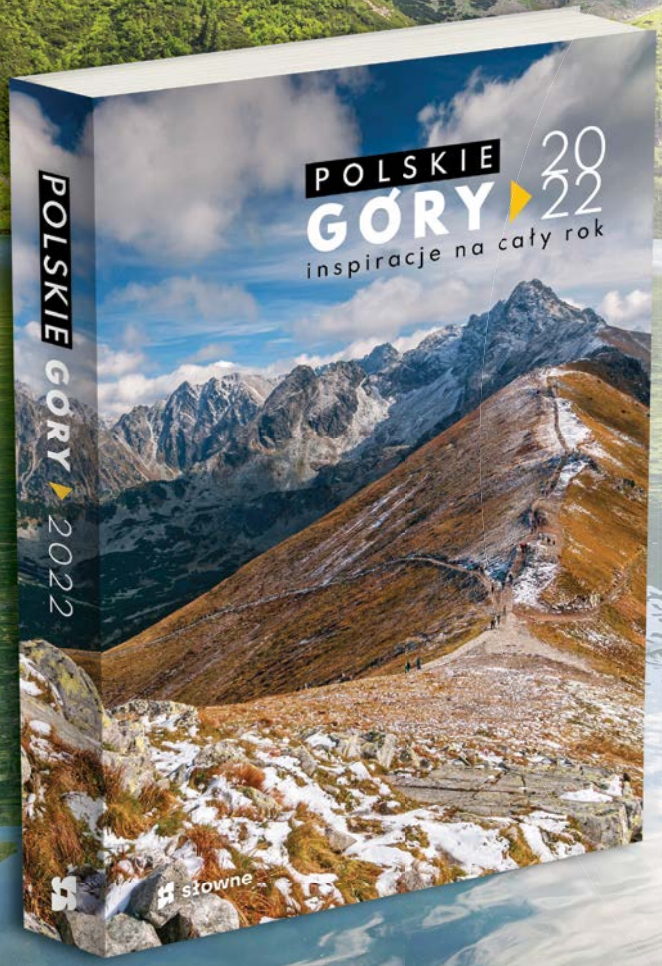

Kalendarz „Polskie góry. Inspiracje na cały 2022 rok" powstał z myślą o miłośnikach górskich wycieczek. Znajdą tu mnóstwo informacji oraz ciekawostek, podstawowe zasady bezpieczeństwa panujące w górach, kalendarium największych imprez górskich, opisy najciekawszych tras zebranych w poszczególne regiony, by ułatwić planowanie kolejnego weekendowego wypadu.

Niech każdy miesiąc zainspiruje kolejną górską przygodę!

PATRONI MEDIALNI: FOCUS, NATIONAL GEOGRAPHIC POLSKA, NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER

REWOLUCJA W ODMŁADZANIU
Revolution in rejuvenation

W warszawskim salonie Mr&Mrs SPA dostępny jest zabieg przeciwstarzeniowy fillift inspirowany medycyną estetyczną o potrójnym działaniu: remodelującym, wypełniającym i wygładzającym. Wykorzystuje elementy masażu kobido oraz ko-kobido – powolne ruchy odprężają, a szybkie – pobudzają produkcję składników niezbędnych do uzyskania efektu liftingu.

Inspired by aesthetic medicine, a triple action anti-aging treatment Fillift remodels, fills and smoothes. It is now available at Mr & Mrs SPA salon in Warsaw. It uses Kobido and Ko-kobido massage elements - slow movements relax, and fast ones stimulate the production of ingredients necessary for the lifting effect.

więcej | more: ***mrandmrsspa.pl***

NATURALNIE I INDYWIDUALNIE
Natural and unique

Na warszawskim Powiślu spotkacie zespół fryzjerów, który otoczy was kompleksową opieką. Są zawsze w pracy, choć mówią, że nigdy w niej nie byli, bo to, co robią, jest ich życiem i hobby, którym oddają swoje emocje i czas od ponad 10 lat. Ci uznani koloryści cenieni są za naturalny efekt swoich prac.

At Powiśle in Warsaw, you will meet a team of hairdressers who will provide you with comprehensive care. They are always at work, although they say they haven't worked a day in their life, as their job is their hobby. They've devoted 10 years of their life to it. These renowned colourists are appreciated for giving natural effect.

więcej | more: ***hairrepublicwarsaw.pl***

POCZUJ SIĘ WYJĄTKOWO Feel special

Orientalne spa z zabiegami ajurwedyjskimi i jogą, olbrzymia strefa zabaw dla najmłodszych, świetna kuchnia, luksusowe wnętrza, eleganckie apartamenty, piękny widok na najdłuższe jezioro w Polsce oraz funkcjonalne centrum konferencyjne. Witamy w pięciogwiazdkowym GrandHotelu Tiffi w Iławie! Nawet najbardziej wymagający klienci wyjeżdżają stąd zachwyceni.

An oriental spa with ayurvedic treatments and yoga, a gigantic playground area for the youngest guests, great cuisine, luxurious interiors, a beautiful view of the longest lake in Poland, and a functional conference center. Welcome to the five-star Grand Hotel Tiffi in Ilawa! Even the most demanding customers leave this place delighted.

więcej | more: ***grandhotel.tiffi.com***

ZE STEMPLEM HISTORII With a touch of history

Nie macie pomysłu na oryginalny, elegancki prezent? Sklep Zamku Królewskiego w Warszawie wychodzi temu naprzeciw. To wyjątkowe miejsce, które łączy historię, sztukę i nowoczesne wzornictwo. Znajdziecie tu stylową porcelanę z cyfrą królewską, elementy z Jubileuszowej Kolekcji oraz bogato ilustrowane albumy.

You have no idea for an original, elegant gift? The store of the Royal Castle in Warsaw will come to the rescue. It is a unique place that combines history, art and modern design. You will find here stylish porcelain with a royal number, items from the Jubilee Collection and richly illustrated albums.

więcej | more:
sklep.zamek-krolewski.pl

©M.P.

LOT info

SIATKA POŁĄCZEŃ
ROUTE NETWORK **76**

FLOTA
FLEET **78**

BAGAŻ
BAGAGGE **85**

ROZRYWKA POKŁADOWA
IN-FLIGHT ENTERTAINMENT **88**

Bądź naszym Gościem
Be our Guest

połączenia regularne LOT-u z portu przesiadkowego w Warszawie | LOT schedule services from LOT Warsaw Hub

połączenia regularne LOT-u z portu przesiadkowego w Budapeszcie | LOT schedule services from LOT Budapest Hub

regularne połączenia regionalne LOT-u | LOT regional schedule services

połączenia czarterowe LOTu | LOT charter services

połączenie code-share | code-share services

kierunki code-share | code-share destinations

Heraklion **kierunki wakacyjne |** Holiday Destinations

Corfu **kierunek regularny sezonowy |** regular seasonal destination

Stan na 13/10/2021 | Status as of 13OCT21

Tromso
WARSAW
Poznań
Katowice
Rzeszow
Krakow
BUDAPEST
Rostov
Krasnodar
Yekaterinburg
Kazan
Samara
Nur-Sultan
Irkuck
Tbilisi
Yerevan
Beirut
Tel Aviv
Amman
Cairo
Bahrain
Dubai DXB
Delhi
Tianjin TSN
Sapporo
Sendai
Tokyo NRT
Seoul ICN
Colombo
Male
Trondheim
Alesund
St. Petersburg
Tallinn
Stockholm ARN
Moscow SVO
Oslo OSL
Gothenburg
Riga
Billund
Copenhagen
Dublin
Vilnius
Gdansk
Minsk MSQ
Hamburg
Olsztyn
Amsterdam
Szczecin
Bygdoszcz
Berlin
London LCY
Dusseldorf
WARSAW
Kyiv KBP
Lublin
London LHR
Brussels
Frankfurt
Poznan
Wroclaw
Kyiv IEV
Kharkiv
Zielona Gora
Krakow
Katowice
Stuttgart
Rzeszow
Luxembourg
Munich
Prague
Ostrava
Chisinau
Strasbourg
Vienna
Lviv
Paris CDG
Zurich
Kosice
Odesa
Ljubljana
BUDAPEST
Geneva
Cluj-Napoca
Bucharest OTP
Milan MXP
Venice
Zagreb
Belgrade
Zadar
Sofia
Nice
Split
Skopje
Istanbul IST
Ankara
Dubrovnik
Madrid
Barcelona
Podgorica
Tirana
Lisbon
Corfu
Adana
Antalya
Dalaman

SAMOLOTY DALEKODYSTANSOWE Long-haul aircraft

	Boeing 787-9 Dreamliner	Boeing 787-8 Dreamliner
Liczba | Number in fleet	7/9*	8
Długość I Length	62,82 m	56,72 m
Rozpiętość I Wing span	60,17 m	60,17 m
V przelotowa I Cruising speed	875 km/h	875 km/h
Zasięg max I Range	13 350 km	12 650 km
Liczba miejsc BC/PEC/EC I Capacity	24/21/249	18/21/213

SAMOLOTY ŚREDNIO- I KRÓTKODYSTANSOWE Medium and short-haul aircraft

	Boeing 737 MAX 8	Boeing 737-800
Liczba | Number in fleet	5/15*	6
Długość I Length	39,52 m	39,47 m
Rozpiętość I Wing span	35,92 m	35,78 m
V przelotowa I Cruising speed	839 km/h	834 km/h
Zasięg max I Range	5750 km	5435 km
Liczba miejsc I Capacity	186	189/186/168**

	Embraer 195	Embraer 190	Embraer 175	Embraer 170
Liczba | Number in fleet	15	4	12 ***	6
Długość I Length	38,65 m	36,24 m	31,68 m	29,90 m
Rozpiętość I Wing span	28,72 m	28,72 m	26,00 m	26,00 m
V przelotowa I Cruising speed	870 km/h	863 km/h	870 km/h	870 km/h
Zasięg max I Range	3990 km	3461 km	3300 km	3700 km
Liczba miejsc I Capacity	118/112**	106	82	76

	Bombardier DHC-8Q400
Liczba | Number in fleet	12
Długość I Length	32,83 m
Rozpiętość I Wing span	28,42 m
V przelotowa I Cruising speed	666 km/h
Zasięg max I Range	2500 km
Liczba miejsc I Capacity	78

*** kolejne zamówione samoloty tego typu planowane do dostawy** I *deliveries of more of the ordered aircraft of this type expected soon
**** w zależności od wersji** I **depending on the version
***** w tym dwa do dyspozycji rządu** I *** including two aircraft at the government's disposal

BEZPIECZEŃSTWO NA POKŁADZIE SAMOLOTÓW LOT I Safety on board LOT aircraft

Podczas całego lotu obowiązkowe jest zakrywanie nosa i ust za pomocą maseczki (z wyjątkiem dzieci do lat 5 i osób o znacznym stopniu niepełnosprawności). Maseczki można zdjąć na czas posiłku | A protective mask covering nose and mouth is required during the entire journey (except for children under 5 and persons with severe disabilities). Masks can be removed during a meal

Podczas lotów powrotnych do Polski z zagranicy obowiązkowe jest wypełnienie Kart Lokalizacji Pasażera i Deklaracji Zdrowia | On return flights to Poland it is mandatory to fill in Passenger Locator Form and Health Declaration

Zakaz palenia (również papierosów elektronicznych) | No smoking (including e-cigarettes)

Nie pijemy alkoholu wniesionego na pokład lub kupionego w Duty Free | Do not drink alcohol brought on board or purchased in Duty Free

Podczas startu i lądowania laptop musi być wyłączony i umieszczony w kieszeni fotela lub na półce, a z telefonów komórkowych pasażerowie mogą korzystać wyłącznie w trybie samolotowym. Wizerunek członków załóg podlega ochronie prawnej. Uprzejmie prosimy o uszanowanie prywatności i niefotografowanie/niefilmowanie naszych pracowników, a także o nierozpowszechnianie wizerunku bez ich zgody. | During take-off and landing, laptops must be switched off and placed in the back seat pocket in front of you or on the shelf, and mobile phones can only be used in aeroplane mode. The image rights of cabin crew members are protected by law. Please respect their privacy and do not photograph/film our staff and do not disseminate their image without their permission.

TRANSAKCJE BEZGOTÓWKOWE NA POKŁADZIE I Non-cash transactions on board

Uprzejmie informujemy, że w celu zapewnienia bezpieczeństwa bezgotówkowych transakcji płatniczych na pokładach swoich samolotów LOT zbiera i przechowuje niektóre z Państwa danych, np. imię i nazwisko, numer dokumentu tożsamości, adres zamieszkania i numer miejsca zajmowanego na pokładzie. W tym zakresie administratorem Państwa danych jest LOT*. W związku z powyższym przysługuje Państwu prawo wniesienia sprzeciwu, prawo dostępu do danych, prawo żądania ich sprostowania, ich usunięcia lub ograniczenia ich przetwarzania. W sprawach związanych z przetwarzaniem danych osobowych można skontaktować się z Inspektorem Ochrony Danych pisemnie pod adresem LOT lub mailowo pod adresem e-mail: iod@lot.pl. Podawanie ww. danych osobowych podczas transakcji jest dobrowolne. Płatności gotówkowe dozwolone są wyłącznie w przypadku upgrade do wyższej klasy serwisowej na lotach dalekodystansowych. |
Please be advised that in order to ensure the security of payment transactions on board our aircraft, LOT is collecting and storing some of your personal data, e.g. your forename and surname, identity card number, residential address, and seat number. LOT* are the controller of the personal data provided above. You have a right to object, as well as right: to withdraw your consent, access to your personal data, to demand that your personal data is rectified or limited or to be forgotten.To discuss matters related to the protection of your personal data you can contact Data Protection Officer in writing, to the address of the registered office LOT or via e-mail: iod@lot.pl.

*** Polskie Linie Lotnicze LOT S.A., ul. Komitetu Obrony Robotników 43, 02-146 Warszawa** | LOT Polish Airlines, Komitetu Obrony Robotników St. 43, 02-146 Warsaw

POLISH AIRLINES
LOT
A STAR ALLIANCE MEMBER

LOT Warsaw **Transfer Guide**

Zapoznaj się z informacjami jak sprawnie przesiąść się na Twój kolejny rejs LOT na Lotnisku Chopina w Warszawie |
Please read the following information carefully It will help you during your transfer to LOT flights at Warsaw Chopin Airport

Przygotuj paszport i kartę pokładową | Please prepare your passport and boarding pass

Przesiadka między krajami w strefie Schengen
1. Wyjdź z rękawa lub autobusu do terminala
2. Udaj się jak najszybciej do bramki, z której odlatuje Twój następny rejs

Transfer from Schengen country to another Schengen country
1. You arrive to the terminal by bus or by air bridge
2. Please proceed directly to the gate for your next flight

Przesiadka z kraju w strefie Schengen do kraju ze strefy Non-Schengen
1. Wyjdź z rękawa lub autobusu do terminala
2. Udaj się prosto do kontroli paszportowej z przygotowanymi dokumentami
3. Przejdź jak najszybciej do bramki, z której odlatuje Twój następny rejs

Transfer from Schengen country to Non-Schengen country
1. You arrive to the terminal by bus or by air bridge
2. Please prepare your documents and proceed to the passport control
3. Please proceed directly to the gate for your next flight

Przesiadka z kraju ze strefy Non-Schengen do kraju w strefie Schengen
1. Wyjdź z rękawa lub autobusu do terminala
2. Udaj się prosto do kontroli paszportowej z przygotowanymi dokumentami
3. Następnie podejdź do kontroli bezpieczeństwa
4. Udaj się jak najszybciej do bramki, z której odlatuje Twój następny rejs

Transfer from Non-Schengen country to Schengen country
1. You arrive to the terminal by bus or by air bridge
2. Please prepare your documents and proceed to the passport control
3. Next proceed to the security check
4. Please proceed directly to the gate for your next flight

Przesiadka między krajami w strefie Non-Schengen
1. Wyjdź z rękawa lub autobusu do terminala
2. Udaj się prosto do kontroli bezpieczeństwa
3. Udaj się jak najszybciej do bramki, z której odlatuje Twój następny rejs

Transfer from Non-Schengen country to another Non-Schengen country
1. You arrive to the terminal by bus or air bridge
2. Please proceed to the security check
3. Please proceed directly to the gate for your next flight

Wejście do samolotu zamykamy na 15 minut przed odlotem! |
Gate closes **15 minutes** before departure!

W przypadku każdej przesiadki w ramach połączeń LOT, nie odbieraj swojego bagażu |
Do not collect your luggage if you continue your journey with LOT

Mapa Lotniska Chopina | Map of Chopin Airport
Poziom odlotów | Departures Area

LEGENDA: MAP KEY

Kontrola paszportowa | Passport control

Kontrola bezpieczeństwa | Security check

Wejście do terminala po przyjeździe autobusem z samolotu | Entrance when arriving to the terminal by bus

LOT Business Lounge "Polonez" (poziom 1 | level 1)

LOT Business Lounge "Mazurek" (poziom -1 | level -1)

Dodatkowa kontrola bezpieczeństwa w rejsach do USA | Additional security check for US flights

Obowiązkowy punkt weryfikacji | Mandatory interview point

LTC LOT Transfer Center

Strefa Non-Schengen | Non-Schengen Zone

Armenia | Belarus | Bulgaria | Canada | China | Croatia | Cyprus | Georgia | India | Israel | Japan | Kazakhstan | Macedonia | Moldova | Montenegro | Romania | Russia | Serbia | Singapore | South Korea | Sri Lanka | Turkey | Ukraine | United Kingdom | United States | Ireland

03N - 26N
Numery gate Non-Schengen | Non-Schengen Gate no.

Strefa Schengen | Schengen Zone

Austria | Belgium | Czech Republic | Denmark | Estonia | Finland | France | Germany | Greece | Hungary | Iceland | Italy | Latvia | Lithuania | Luxembourg | Malta | The Netherlands | Norway | Poland | Portugal | Slovakia | Slovenia | Spain | Sweden | Switzerland

01-08 23-45
Numery gate Schengen | Schengen Gate no.

Transfer do USA | Transfer to USA

Przylot ze strefy Schengen
Udaj się do kontroli paszportowej i dalej niezwłocznie do miejsca oznaczonego na mapie symbolem flagi!
Schengen Area arrival
Proceed to passport control and then to interview point marked with the flag as soon as possible!

1

Przylot ze strefy Non-Schengen
Udaj się do kontroli bezpieczeństwa i dalej niezwłocznie do miejsca oznaczonego na mapie symbolem flagi!
Non-Schengen Area arrival
Proceed to security check and then to interview point marked with the flag as soon as possible!

2

Obowiązkowy punkt weryfikacji
Miejsce wywiadu, do którego muszą udać się wszyscy pasażerowie lecący do Stanów Zjednoczonych!
Manadatory interview point
This point is obligatory for all passengers travelling to the United States!

Po rozmowie możesz być skierowany:
After interview you can be proceeded:

3 4

Do dodatkowej kontroli bezpieczeństwa oznaczonej na mapie symbolem powyżej. Udaj się tam jak najszybciej!
To additional security check marked on the map as above.
Proceed there as soon as possible!

NS
S

Brak wykonania obowiązkowej weryfikacji (wywiadu) oraz dodatkowej kontroli bezpieczeństwa w rejsach do USA skutkuje odmową przyjęcia na pokład samolotu! |
If you skip mandatory interview or additional security check you will be denied to board your flight!

POLISH AIRLINES
LOT
A STAR ALLIANCE MEMBER

NAPOJE
soft drinks

PRZEKĄSKI
snacks

Sok jabłkowy / Apple juice 300 ml
Sok pomarańczowy / Orange juice 300 ml
Sok pomidorowy / Tomato juice 300 ml
10 PLN

Smoothie 215 ml
12 PLN

Herbata mrożona Lipton Ice Tea brzoskwiniowa / peach 330 ml
Tonic Schweppes 330 ml
10 PLN

Pepsi 330 ml
Pepsi Max 330 ml
10 PLN

Red Bull 250 ml
12 PLN

Kabanos Tarczyński Exclusive GO! Drobiowy / Poultry sausage sticks 50 g
Kabanos Tarczyński Exclusive GO! Wieprzowy / Pork sausage sticks 50 g
8 PLN

Pringles Original / Paprika 40 g
10 PLN

Mieszanka studencka / Nut Mix with raisins 100 g
10 PLN

M&M's 90 g
10 PLN

Baton naturalny Dobra Kaloria / Natural bar 35 g
6 PLN

Snickers 75 g
6 PLN

Zupka azjatycka / Asian soup 62g
12 PLN

Ceny towarów są podane w złotych polskich (PLN). Płatność może być realizowana za pomocą kart płatniczych. Maksymalna wartość jednorazowych zakupów dla kart VISA, Mastercard, Diners Club, JCB, American Express jest limitowana do 4000 PLN. W przypadku płatności kartą załoga może poprosić o okazanie paszportu lub innego dokumentu.

Prices are quoted in Polish zloty (PLN). We gladly accept credit and debit cards. The maximum value of one-off purchases for VISA, Mastercard, Diners Club, JCB, and American Express is limited to 4000 PLN. For payments made by credit/debit card, you may be asked to present your passport or similar form of ID.

Dokładamy wszelkich starań, aby zapewnić pełen asortyment produktów. Przepraszamy za ewentualne ograniczenia w wyborze pozycji z menu. We do our best to provide full selection, however please accept our sincere apologies if some items are not available during this flight.

Alkohol jest sprzedawany pasażerom powyżej 18. roku zycia. Spożywanie własnego alkoholu jest zabronione. We offer alcoholic beverages for passengers above 18 years old only. Consumpon of your own alcohol on board is not permited.

PLL LOT S.A. zastrzegają sobie możliwość zmiany cen bez wcześniejszego uprzedzenia. Z góry przepraszamy za utrudnienia. All informaon is valid at the me of the publicaon. However, we reserve the right to make price alterations without prior notice. In case of such situaon please accept our sincere apologies.

Jeżeli chcą Państwo otrzymać fakturę za zakupy dokonane na pokładach naszych samolotow (Upgrade, Duty Free, Sky Bar), prosimy o przesłanie danych do faktury wraz ze skanem potwierdzenia zakupu z terminala na adres mailowy: callcenter.faktury@lot.pl. If you wish to receive an invoice for your purchase made on board (Upgrade, Duty Free, SkyBar), please send your invoicing details along with a scan of proof of purchase to the following email: callcenter.faktury@lot.pl.

Sky Bar

ALKOHOLE spirits ◔ ◕ Ⓒ | **ZESTAWY** sets ◔ Ⓒ | **DANIA GORĄCE** hot meals Ⓒ

Żubrówka biała / White vodka 50 ml

Żubrówka z trawą / Bison Grass vodka 50 ml

12 PLN

Famous Grouse Scotch whisky 50 ml

Bushmills Black Bush Irish whiskey 50 ml

18 PLN

Gin The London No. 1 50 ml

18 PLN

Prosecco extra dry 200 ml

20 PLN

Wino czerwone / Red wine 187 ml

Wino białe / White wine 187 ml

Wino różowe / Rose wine 187 ml

18 PLN

Piwo Heineken / Beer 330 ml

Piwo Heineken 0% / Beer 330 ml

12 PLN

Kupując zestaw oszczędzasz
Buy more pay less

17 PLN ~~22 PLN~~

Piwo Heineken / Beer 330 ml

Pringles 40 g

17 PLN ~~22 PLN~~

Wódka / Vodka 50 ml

Sok Tymbark / Juice 300 ml

22 PLN ~~28 PLN~~

Gin The London No. 1 50 g

Tonic Schweppes 330 g

Dania gorące
Hot meals

25 PLN

Danie wegetariańskie z makaronem / Vegetarian pasta 280 g

25 PLN

Kurczak paprykowo-pomidorowy z makaronem / Pepper and tomato chicken pasta 280 g

25 PLN

Kurczak w sosie curry z ryżem / Chicken curry with rice 300 g

Na wybranych rejsach oferta Sky Bar może być ograniczona lub niedostępna.
Sky Bar offer is limited or not available on selected flights.

◔ **Rejsy krótkodystansowe** Short-haul flights

◕ **Rejsy długodystansowe** Long-haul flights

Ⓒ **Rejsy czarterowe** Charter flights

POLISH AIRLINES
LOT
A STAR ALLIANCE MEMBER

VEGETARIAN | VEGAN | GLUTEN FREE | FIT | AND MANY OTHERS

Zeskanuj kod QR
Scan the QR code

Zamów posiłek na pokład

Już teraz możesz zamówić swój ulubiony posiłek jeszcze przed rejsem – w bardzo atrakcyjnych cenach! Wszystkie nasze posiłki przygotowywane są ze świeżych, starannie dobranych i zdrowych składników.
Życzymy smacznego.

Pre-order your meal

Now you can order your favourite meal before your flight – at very attractive prices!
All our meals are prepared with fresh, carefully selected and healthy ingredients.
Enjoy your meal.

Sprawdź ofertę na **lot.com**
Details on **lot.com**

Oferta limitowana, dostępna najpóźniej 24 lub 36 godzin przed odlotem, w zależności od trasy. Sprawdź szczegóły na lot.com.
The offer may be limited and is available up to 24 or 36 hours before flight, depending on the route. Visit lot.com for more details.

SHOP&MORE

POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT
A STAR ALLIANCE MEMBER

LECIMY NA ZAKUPY

ZAMÓW lub **ODBIERZ** lub

ZRÓB ZAKUPY
NA POKŁADZIE, W DOMU, GDZIEKOLWIEK CHCESZ.

SHOPandMORE.lot.com

Oferta może być limitowana lub niedostępna lub na wybranych rejsach. Sprawdź szczegóły na **shopandmore.lot.com**.

PUNKTY WYKONYWANIA TESTÓW NA COVID-19

COVID-19 TESTING POINTS

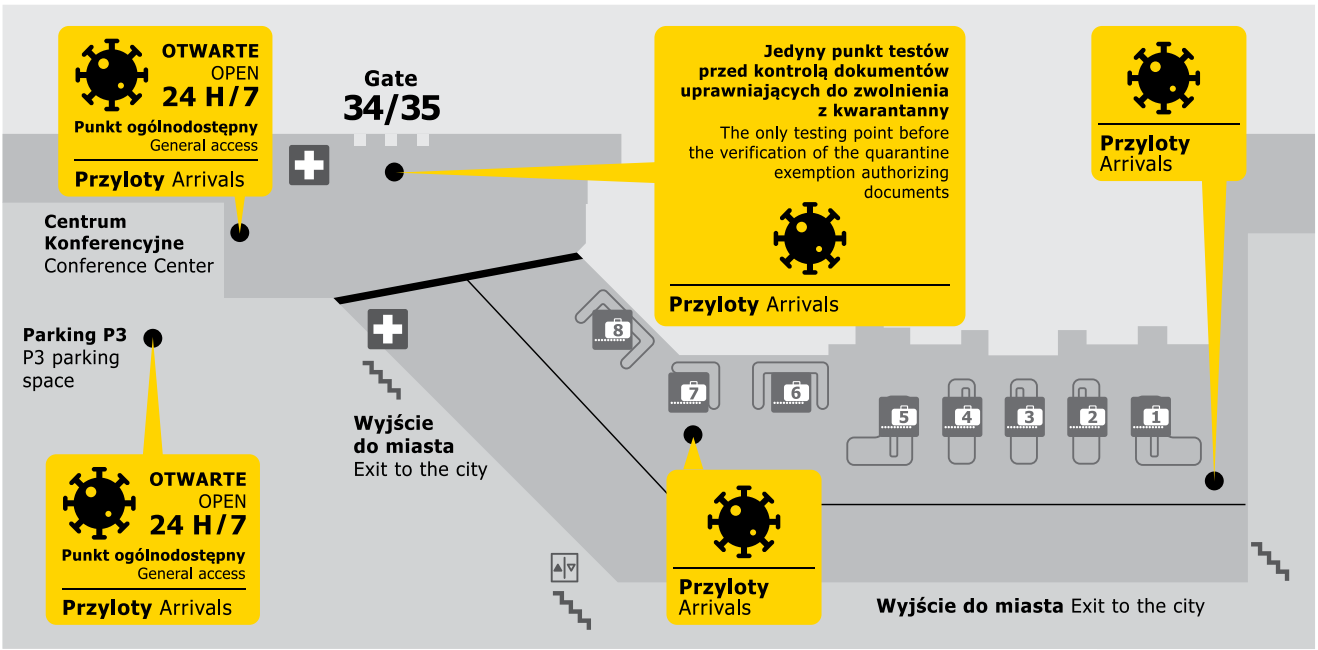

Punkt testów na COVID-19
COVID-19 testing point
Przyloty Arrivals

Kontrola dokumentów uprawniających do zwolnienia z kwarantanny
Verification of the quarantine exemption authorizing documents

Taśmociąg odbioru bagażu
Luggage reclaim
0 Poziom Level

Pomoc Medyczna
First Aid
0 Poziom Level

Informujemy, że bezpośrednio po lądowaniu ze strefy **Schengen** przy **gate'ach 34-35** mogą Państwo wykonać test wykluczający zakażenie koronawirusem. Pozwoli to **uniknąć nałożenia kwarantanny** przy przekraczaniu punktu kontroli sanitarnej.

Podróżujący ze strefy **Non Schengen** mogą wykonać test w **hali odbioru bagażu** (przy taśmach nr 1 i 7) oraz w **Centrum Konferencyjnym** i na **parkingu P3** na poziomie przylotów. Negatywny wynik umożliwi **zwolnienie z kwarantanny** nałożonej po powrocie do Polski. Punkty te są dostępne również dla przylatujących ze strefy **Schengen**.

Please be informed that you can get a coronavirus test at **gates 34-35**, immediately after arriving from the **Schengen** zone. A negative test result will **exempt you from mandatory quarantine** imposed when passing through the sanitary checkpoint.

Travelers arriving from the **Non Schengen** zone can get tested in the **baggage reclaim hall** (at conveyors 1 and 7) or at a **Conference Center** and **P3 car park**. A negative result will **lift the quarantine** imposed after coming to Poland. The testing points are also available for passengers arriving from the **Schengen** zone.

WARSAW CHOPIN AIRPORT
LOTNISKO CHOPINA WARSZAWA

BAGAŻ REJESTROWANY PRZEWOŻONY W LUKU BAGAŻOWYM
Checked baggage allowances

LOT BUSINESS CLASS
na długie dystanse | on long haul flights

32 kg max + 32 kg max + 32 kg max

LOT BUSINESS CLASS
na krótkie dystanse | on short haul flights

32 kg max + 32 kg max

LOT PREMIUM ECONOMY
na długie dystanse | on long haul flights

23 kg max + 23 kg max

LOT PREMIUM ECONOMY
na krótkie dystanse | on short haul flights

23 kg max + 23 kg max

LOT ECONOMY CLASS
na krótkie i długie dystanse
| on short and long haul flights

23 kg max

Suma trzech wymiarów bagażu rejestrowanego nie powinna przekraczać 158 cm. | The sum of the three dimensions should not exceed 158 cm.

BAGAŻ DLA DZIECI DO LAT DWÓCH | Luggage allowances for children up to 2 years of age

wózek składany | folding buggy **LUB** | or **fotelik samochodowy** | car seat + 23 kg max **o maksymalnym wymiarze do 158 cm** | maximum dimensions of up to 158 cm

BAGAŻ PODRĘCZNY | Carry-on baggage

BAGAŻ PODRĘCZNY PRZEWOŻONY NA POKŁADZIE
Carry-on luggage allowances

LOT BUSINESS CLASS
na krótkie i długie dystanse | on short and long haul flights

9 kg max + 9 kg = **18 kg**

LOT PREMIUM ECONOMY
na długie dystanse | on long haul flights

8 kg max + 4 kg = **12 kg**

(max waga jednej sztuki: 8kg | max unit weight: 8kg)

LOT PREMIUM ECONOMY
na krótkie dystanse | on short haul flights

8 kg max

LOT ECONOMY CLASS
na krótkie i długie dystanse | on short and long haul flights

8 kg max

Suma trzech wymiarów bagażu podręcznego (długości, szerokości i wysokości) nie może przekraczać 118 cm | The sum of three dimensions of carry-on baggage (length, width and height) should not exceed 118 cm

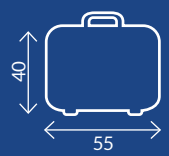

Dodatkowo do kabiny można zabrać albo torbę z latopem, albo torebkę damską o maksymalnych wymiarach 40 x 30 x 8 cm oraz o maksymalnej wadze 2 kg. Ze względów bezpieczeństwa cały bagaż kabinowy musi zmieścić się w szafkach nad głowami lub pod fotelem przed pasażerem. Wszystkie bagaże przekraczające dozwolone wymiary będą musiały być przepakowane lub zostaną nadane jako bagaż rejestrowany i będzie pobrana opłata według cennika.

In addition, one of the following items (max. 40 cm x 30 cm x 8 cm; max. 2 kg) may be taken on board free of charge: a laptop case or a women's handbag. For safety reasons, all carry-on baggage must fit in the overhead shelf on board or under the seat in front of you. All baggage exceeding the permitted size, will have to be repackaged or will be checked in subject to the relevant fee specified in the price list.

ZWIERZĘTA NA POKŁADZIE
Animals on board

Ze względów bezpieczeństwa podróżujące na pokładzie samolotu zwierzęta muszą pozostać w trakcie całej podróży w przeznaczonej do tego celu torbie lub klatce.| For safety reasons, animals travelling on board the aircraft must remain in a dedicated bag or cage during the entire trip.

PŁYNY W BAGAŻU PODRĘCZNYM
Liquids in your carry-on baggage

Szczegółowe informacje na temat wymienionych ograniczeń na stronie www.lot.com. | Detailed Information regarding the abovementioned limitations is available at www.lot.com

Informacje zamieszczone w magazynie są aktualne na dzień oddania magazynu do druku.
Aktualna oferta i wysokość opłat za przewóz dodatkowego bagażu dostępne są w biurach sprzedaży, Call Center bądź na stronie internetowej lot.com
Na niektórych połączeniach obsługiwanych małymi samolotami mogą obowiązywać dodatkowe restrykcje odnośnie wielkości bagażu podręcznego.
Torba-kosz do przewozu niemowląt lub fotelik samochodowy mogą być zabierane na pokład w miarę wolnego miejsca.
Z rynku polskiego obowiązuje dodatkowa opłata serwisowa.

The information published in the magazine is valid as at the date the magazine goes to print and it does not constitute a commercial offer within the meaning of the Civil Code. In order to confirm the validity of this information please consult LOT Polish Airlines sales assistants at sales offices, contact the Call Centre or visit the website: lot.com.
Additional carry-on baggage restrictions may apply to some flights operated by small aircraft.
A baby basket or a car seat can be taken on board, if space is available.
An extra charge applies to outbound flights from Poland.

Jedna karta, wiele przywilejów
One card, many benefits

Miles & More | LOT POLISH AIRLINES

Dzięki karcie Miles & More możesz gromadzić i wykorzystywać mile zarówno podczas podróży, jak i na co dzień. Spójrz na atrakcyjne oferty, które daje największy w Europie program dla często podróżujących pasażerów.

With Miles & More card you can earn and spend miles both while travelling and on everyday purchases. Take a look at the attractive benefits offered by the biggest Europe's programme for frequent flyers.

Szybka i bezpłatna rejestracja
Skorzystaj z aplikacji mobilnej Miles & More i zgromadź dodatkowe 500 mil lub wejdź na stronę **www.miles-and-more.pl.**

Fast and free registration
Download Miles & More app and take advantage of 500 award miles or visit **www.miles-and-more.pl.**

Zarejestruj się już teraz
miles-and-more.com/pl/rejestracja

Register now
miles-and-more.com/en/registration

Po zarejestrowaniu można naliczyć wstecznie mile za przeloty oraz usługi partnerów z ostatnich sześciu miesięcy.

Gromadź mile nie tylko za podróże samolotem w ponad 30 liniach lotniczych, ale również korzystając z karty kredytowej, ubezpieczenia podróży, podczas zakupów oraz u 300 innych partnerów nielotniczych na całym świecie.

Wykorzystaj mile premiowe na przelot, podwyższenie klasy podróży oraz inne usługi między innymi pobyt w hotelu czy wypożyczenie samochodu.

By the way: after registration, miles for your flight or other partners services can be credited to you retrospectively within 6 months.

Earn miles not only when you are traveling with more than 30 airlines, but also take advantage of credit cards, travel insurance, shopping and with 300 other non-airline partners all over the world.

Spend award miles on flight awards, upgrade awards or other services such as stay in the hotel or car rental.

Aplikacja mobilna Miles & More
Z aplikacją mobilną kartę Miles & More masz zawsze przy sobie. Zamieszczone są tam informacje o stanie Twojego konta oraz sposobie łatwego gromadzenia i wykorzystywania mil. Ponadto dzięki aplikacji nigdy nie przegapisz żadnej promocji. Zawsze uzyskasz najcenniejsze informacje i porady jak szybko zgromadzić mile potrzebne do wymarzonej nagrody.

Miles & More mobile app
With the Miles & More app, you always have card with you. It shows you your mileage account balance and how you can easily earn and spend miles. Furthermore, you will never miss another promotion. You will always get the most valuable information and tips on the quickest way to earn your dream award.

aelia DUTYFREE
APART Z MIŁOŚCI DO PIĘKNA
Diners Club INTERNATIONAL
PAYBACK
UNIQA

PAYBACK

Tu się nagradza

Witaj w klasie PAYBACK!

Najlepsze oferty czekają w aplikacji PAYBACK.

Zdobywaj punkty, odbieraj nagrody oraz dodatkowe mile Miles & More!

Sprawdź szczegóły na PAYBACK.pl/aplikacja

Miles & More | LOT POLISH AIRLINES

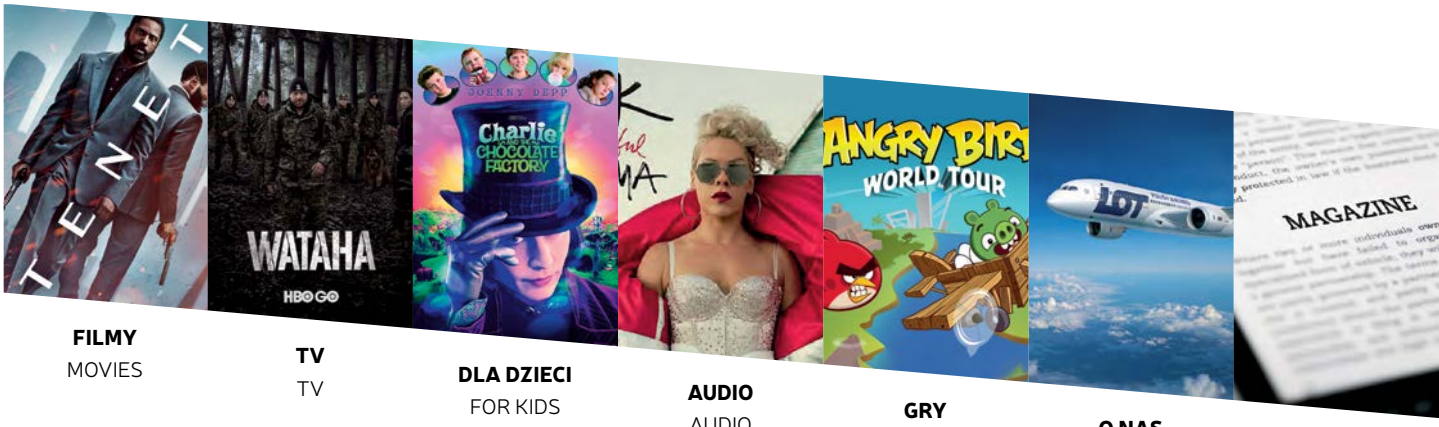

FILMY
MOVIES

TV
TV

DLA DZIECI
FOR KIDS

AUDIO
AUDIO

GRY
GAMES

O NAS
ABOUT US

E-READER
E-READER

W listopadzie w ramach naszej oferty rozrywki pokładowej w rejsach dalekiego zasięgu oferujemy Państwu ponad 100 filmów, albumy muzyczne, podcasty, programy rozrywkowe, popularne seriale oraz gry. Ponadto, w systemie rozrywki pokładowej znajdą Państwo zakładkę „O nas", która zawiera historię Polskich Linii Lotniczych LOT. Na następnej stronie przedstawiamy wybrane nowości filmowe i serialowe. Pełny repertuar dostępny jest na naszym portalu rozrywki pokładowej, dlatego zachęcamy Państwa do zeskanowania poniższego kodu QR*.

In November, on our long-haul flights, we would like to offer you over 100 movies and TV series as well as a selection of entertaining shows, music albums, podcasts, and games. Furthermore, please take a look at the "About us" section which contains the history of LOT Polish Airlines. On the next page you can find new movies and TV series. The full repertoire is available on our in-flight entertainment portal, therefore we encourage you to scan the QR code below*.

Gry dostępne na pokładach samolotów B787-8:
Games available onboard B787-8 aircraft:

In-Flight Tetris®
Solitaire
Bejeweled® 2
Disney Mickey's House Party
Battleship®
In-Flight PAC-MAN®
Disney's Winnie the Pooh
Asteroids™
Bubbha's Peanut Frenzy
Berlitz® Word Traveler™
Leaf

Gry dostępne na pokładach samolotów B787-9:
Games available onboard B787-9 aircraft:

Solitaire Classic
Angry Birds World Tour
Puzzle: Travel Showcase
Bejeweled® 2
Casino
Battleship®
Lian Lian Kan
Monsters University: Hide and Sneak
In-Flight Tetris®
Golf Open
Escape Ninja
Geotrivia

Zachęcamy do odwiedzenia naszego portalu rozrywki pokładowej, na którym mogą Państwo sprawdzić pełny repertuar audio-wideo:
We encourage you to visit our in-flight entertainment portal where you can find our full audio-video lineup:

*** Repertuar rozrywki pokładowej jest tymczasowo ograniczony.** | Please note that our inflight entertainment offering is temporarily limited.

Wybrane nowości w listopadzie | Selected new movies and tv shows in November

HITY KINOWE BLOCKBUSTERS

IMDb 7,4 / 10

Tenet

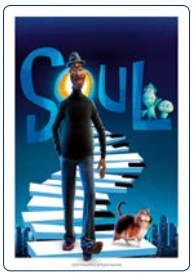

IMDb 8,1/ 10

Soul
Co w duszy gra

IMDb 5,3 / 10

The Witches
Wiedźmy

IMDb 5,4 / 10

Wonder Woman 1984

IMDb 5,7 / 10

Mulan

IMDb 6,3/ 10

Misbehaviour
Niepokorna miss

IMDb 6.7 / 10

The Way Back
Droga powrotna |

IMDb 6.8 / 10

The Call of the Wild
Zew krwi

KINO ŚWIATOWE WORLD CINEMA

IMDb 7,0/ 10

How I Became a Gangster. True Story
Jak Zostałem Gangsterem? Historia Prawdziwa

IMDb 8,3/ 10

Chhichhore

IMDb 7,0/ 10

The Man Standing Next

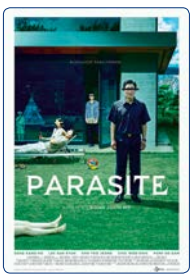

IMDb 8,6 / 10

Parasite

SERIALE TV SERIES

IMDb 7.7 / 10

Wataha
The Border

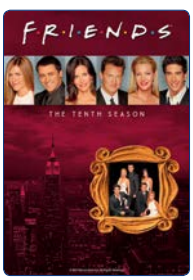

IMDb 8,8 / 10

Przyjaciele
Friends

IMDb 8.1 / 10

The Big Bang Theory
Teoria wielkiego podrywu

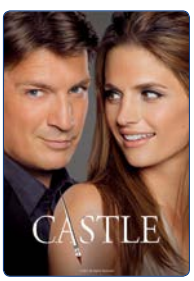

IMDb 8,1 / 10

Castle

DLA DZIECI FOR KIDS

IMDb 7,4 / 10

Onward
Naprzód

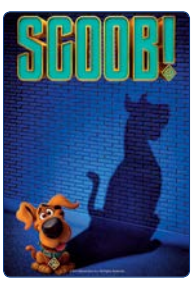

IMDb 5,7 / 10

Scoob!
Scooby-Doo!

IMDb 6.0 / 10

The SpongeBob Movie - Sponge On The Run
SpongeBob Film: Na ratunek

IMDb 6,6 / 10

Charlie And The Chocolate Factory
Charlie i fabryka czekolady

oceny IMDb | IMDb rating: 14.08.2021

Two years apart.
One special moment.

One by one we are connecting your world,
because every connection matters.

See the film at **staralliance.com**

STAR ALLIANCE
THE WAY THE EARTH CONNECTS

AEGEAN · AIR CANADA · AIR CHINA · AIR INDIA · AIR NEW ZEALAND · ANA · ASIANA AIRLINES · Austrian · Avianca
brussels airlines · CopaAirlines · CROATIA AIRLINES · EGYPTAIR · Ethiopian · EVA AIR · LOT POLISH AIRLINES · Lufthansa · SAS
Shenzhen Airlines · SINGAPORE AIRLINES · SOUTH AFRICAN AIRWAYS · SWISS · TAP AIR PORTUGAL · THAI · TURKISH AIRLINES · UNITED

WARMIA MAZURY®

#genWarmiiMazur

www.mazury.travel

Lubuskie
Warte zachodu

Ballada o rycerzach i damach

Choć na chwilę poczuć się jak księżniczka – to możliwe w zamkach i pałacach regionu, które przeniosą nas w atmosferę z dawnej epoki. Tym bardziej, że wiele zabytkowych obiektów otwiera dziś podwoje przed turystami poszukującymi luksusowego wypoczynku – to kolejna propozycja spędzenia wolnego czasu w Lubuskiem, przygranicznym regionie na zachodzie Polski.

Mierzęcin - już z daleka zobaczymy kompleks, w którego skład wchodzą m.in. pałac w stylu neogotyckim, park angielski z ogrodem japońskim, stadnina oraz winnica, jedna z większych w Polsce. Obiekt nie zawsze tak wyglądał jak obecnie. Po 1945 roku mieściły się w nim dom dziecka i PGR, którym zarządzano w taki lichy sposób, że popadł w ruinę. Pod koniec lat 90. XX wieku obiektem zainteresowała się jedna ze spółek i w latach 1999–2001 wyremontowała go. W 2002 roku przywrócono pałac do użytku. Od tej pory stale przybywa nowych atrakcji, a co za tym idzie – także gości.

Wiejce – historia tego miejsca nierozerwalnie wiąże się z dziejami Polski. W XVIII wieku majątek należał do rodziny Kwileckich i dopiero po 3. rozbiorze Polski wieś trafiła w ręce pruskie (na krótko wróciła do Polski w dobie Księstwa Warszawskiego). Po 1945 roku całość, w stanie praktycznie niezniszczonym, przejęło państwo. W pałacu najpierw mieściła się szkoła, a od lat 70. działał ośrodek kolonijny. W latach 2001–2003 nowi właściciele przeprowadzili gruntowny remont. W pałacu znajdziemy luksusowo urządzone apartamenty, do dyspozycji są ponadto pokoje w rządcówce, folwarku lub domku ogrodnika. O podniebienia i żołądki gości dba pałacowa, wyjątkowo elegancko urządzona, restauracja.

Wiechlice - stoi tam znakomicie odrestaurowany pałac. To miejsce z bogatą historią. Jego budowę rodzina von Neumann zakończyła w 1795 roku, a w XIX wieku dodatkowo rozbudowała. Rezydowały tu wojska pruskie, carskie oraz francuskie, z Napoleonem na czele. W okresie powojennym kompleks uległ całkowitej dewastacji. Dziś Pałac Wiechlice to luksusowe apartamenty, restauracja, sale balowe, profesjonalne zaplecze konferencyjne i ośrodek spa, ale też dobre miejsce na organizację spotkań rodzinnych, przyjęć weselnych i po prostu na odpoczynek. Ciekawostką jest basen z ceglanymi sklepieniami znajdujący się w dawnych budynkach gospodarczych. Całość dopełniają znakomita kuchnia i lokalne wino z własnej winnicy.

Żagań - Pałac Książęcy wraz z parkiem. To jedna z najwspanialszych rezydencji barokowych w Polsce. Jej początek sięga końca XIII wieku. W 1627 roku Ferdynand II Habsburg sprzedał księstwo żagańskie Albrechtowi von Wallenstein, który nakazał budowę siedziby magnackiej. Budowę kontynuowali kolejni właściciele – książę Lobkovic i jego syn Ferdynand August. Prace zakończono pod koniec XVII wieku pod kierunkiem Antonia della Porta. Prawdziwy rozkwit pałacu to okres panowania Piotra Birona i jego następczyń, a szczególnie Doroty Talleyrand-Perigord. Po wojnie, pałac zdewastowano, bezcenne zbiory wywieziono. Ostatnie lata, to okres kolejnych systematycznych i konsekwentnych remontów, m.in. słynnej Sali Kryształowej. Zyskuje także park w stylu angielskim. Obecnie w pałacu mieszczą się różne instytucje kulturalne i miejskie.

The ballade about knights and dame

Feel like a princess for a moment – it is possible in the castles and palaces of the region that will take us into the atmosphere of the old age. Peace and quiet, relaxation (often in the interiors of an old castle or a palace adapted to a hotel or a guest house) – this is yet another opportunity to spend free time in the Lubusz Land, on the west of Poland.

Mierzęcin - a distance we will see a complex, which includes a neo-Gothic palace, an English park with a Japanese garden, a stud and a vineyard, one of the largest in Poland. The facility did not always look like it does today. After 1945, it housed an orphanage and the PGR (State Agricultural Farm) which was manager in such fashion that it crumbled. At the end of the 1990s, it attracted the interest of one of the companies which renovated the facility between 1999 and 2001. In 2002, the palace was restored to its original condition. Since then, new attractions have been constantly coming, and consequently also guests.

Wiejce - the history of this place is inseparably associated with the history of Poland. In the eighteenth century, the estate belonged to the Kwilecki family and after the third partition of Poland, the village transferred to Prussian hands (it returned briefly to Poland in the era of the Duchy of Warsaw). After 1945, the state took over the entire estate, virtually undamaged. The palace first housed a school, and beginning in the seventies there had been summer camp facilities. In 2001-2003, the new owners thoroughly renovated the palace. The palace offers luxuriously furnished suites, there are also rooms in a bailiff's house, a farmhouse or a gardener's house. The elegantly decorated and original restaurant at the palace satisfies guests' stomachs.

Wiechlice - a splendidly restored palace stands there. This is a place with a rich history. Its construction was completed by the von Neumann family in 1795, and they expanded it in the nineteenth century. The Prussian, Tsarist and French armies resided here, with Napoleon at the head. In the post-war period, the complex was completely devastated. Today, the Wiechlice Palace houses luxury suites, a restaurant, ballrooms, professional conference facilities and a spa, but also a good place to organize family gatherings, weddings or just to relax. An interesting place is the pool with brick vaults located in the former utility buildings. The entirety is complemented by excellent cuisine and local wine from the local vineyard.

Żagań - it offers a must-see ducal palace with a park. This is one of the most magnificent baroque residences in Poland. It dates back to the late thirteenth century. In 1627, Ferdinand II of Hapsburg sold the Duchy of Żagań to Albrecht von Wallenstein, who ordered the construction of a magnate residence. The next owners, Duke Lobkovic and his son Ferdinand August, continued the construction. The work was completed at the end of the seventeenth century under Antonio della Porta. The palace truly flourished in the period of Peter von Biron's reign and his successors, especially Princess Dorothea of Courland. After the war, the palace was devastated, the priceless collections were taken away or destroyed. Recent years have been a period of successive systematic and consistent renovations, including the famous Crystal Hall. The English-style park also retains its beauty. Today, the palace houses various cultural and city institutions.

Materiał reklamowy

UNIQA

Miles & More | LOT POLISH AIRLINES

1 zł = 2 mile

Za każdą złotówkę wydaną na ubezpieczenie turystyczne otrzymasz 2 mile w programie Miles & More.

Bezpiecznie bez GRANIC

Myślami jesteś już na miejscu? Pomyśl też o ubezpieczeniu turystycznym, które możesz kupić nawet z pokładu samolotu przed odlotem*. Zeskanuj kod QR i ciesz się spokojną podróżą oraz korzyściami programu Miles & More. Zyskaj bezpieczeństwo i mile, które wymienisz na bilety lotnicze i inne nagrody, jak podwyższenie klasy podróży, pobyt w hotelu czy wynajem samochodu.

*W przypadku przebywania za granicą ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się po upływie trzech dni.

POLISH AIRLINES

LOT

A STAR ALLIANCE MEMBER

Zeskanuj kod QR
Scan the QR code

Czytaj na:
Read on:

E-prasa dostępna dla wszystkich naszych pasażerów!

Podróżując LOT-em, zyskujesz dostęp do ponad **1000 tytułów z całego świata** niezależnie od tego, którą klasą lecisz, w tym:

- najpopularniejszych magazynów i gazet w ponad 40 językach,
- 300 tytułów w języku angielskim,
- 60 tytułów w języku polskim,
- obejmujących tematykę taką jak: prasa informacyjna, kultura i podróże, jedzenie, biznes, rozrywka, moda, sport, zdrowie oraz wiele innych.

Prasę można łatwo pobrać, wykorzystując swój smartfon, tablet lub inne urządzenie. Usługa jest dostępna na 36 godzin przed lotem i do 6 godzin po jego zakończeniu.

Zapraszamy do lektury!

Digital press offer for all LOT passengers!

When traveling with LOT you have access to over **1000 titles from all over the world**, in all service classes, including:

- top magazines and newspapers in over 40 languages,
- 300 titles in English,
- 60 titles in Polish,
- categories such as: news, culture and travel, food, business, entertainment, fashion, sport, health and many others.

You can easily download them using your smartphone, tablet or other portable device. Digital press is available up to 36 hours before your departure and 6 hours after flight.

Enjoy your reading!

lot.com/digitalpress

POLISH AIRLINES LOT
A STAR ALLIANCE MEMBER

Partnerzy Projektu: SeePlaces AIRPORT SERVICES

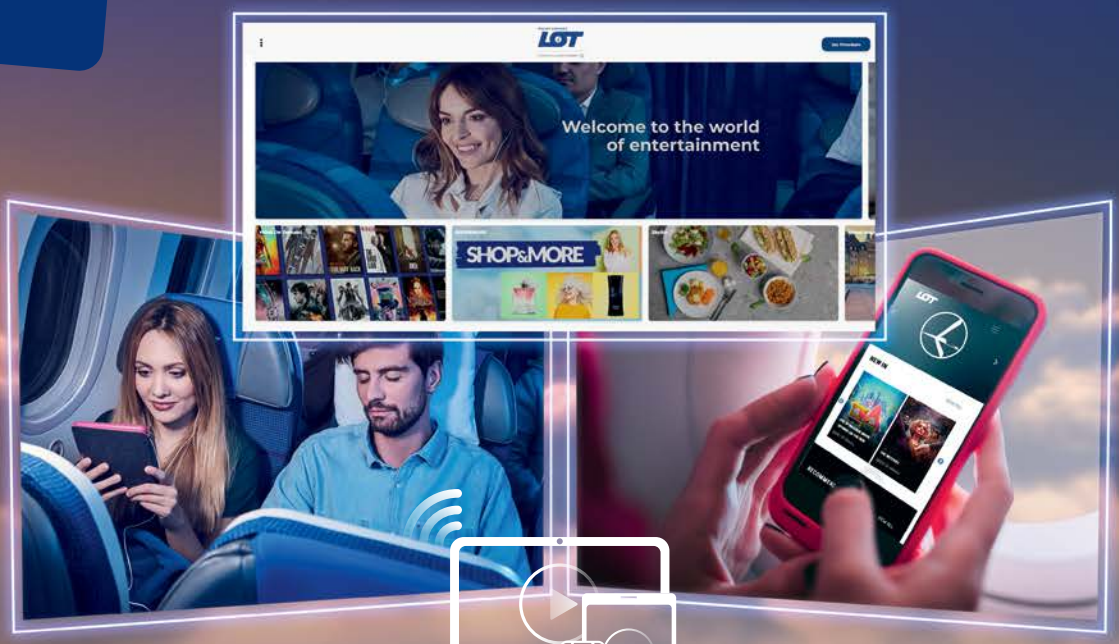

LOT Entertainment
Rozrywka pokładowa

Oglądaj w trakcie rejsu filmy i seriale na swoim urządzeniu!

Zanurz się w świecie filmowych bohaterów i wciągających historii. Twój lot stanie się dla Ciebie jeszcze większą przyjemnością dzięki innowacyjnej usłudze dostępnej na pokładach wybranych samolotów Boeing 737. Wystarczy, że podłączysz swoje urządzenie mobilne (smartfon, tablet czy komputer) do sieci LOT Entertainment na pokładzie samolotu.

Oglądaj na swoim urządzeniu filmy, seriale i programy telewizyjne.

W ofercie **bezpłatnej** wśród dostępnych tytułów znajdziesz m.in. filmy *Zieja*, *Sherlock Holmes*, programy lub seriale telewizyjne takie jak *Przyjaciele* i *Makłowicz w podróży*. **Oferta Premium** obejmuje najnowsze i najpopularniejsze produkcje Hollywood, a wśród nich między innymi: *Joker*, *TENET*, *Wonder Woman 1984*, a także serię *Harry Potter* czy animację *Psi Patrol*. Cena za dostęp Premium wynosi 9,99 PLN* (2,49 EUR).

Bądź naszym Gościem!

*Płatności wyłącznie za pomocą kart płatniczych.

Enjoy the entertainment during your flight on your device!

Immerse yourself in a world of film characters and compelling stories. Now you can enjoy your flight even more thanks to the innovative service available on board selected Boeing 737s. Simply connect your mobile device (smartphone, tablet or computer) to the LOT Entertainment network on board.

Watch films, series and TV programmes on your device.

The **free offer** includes, among other titles, the films Dunkirk, Sherlock Holmes, TV shows and series such as Friends. The **Premium offer** includes the latest and most popular Hollywood productions, among them Joker, TENET, Wonder Woman 1984, as well as the Harry Potter series or PAW Patrol animation.
The price for Premium access is 9.99 PLN* (2.49 EUR).

Be our Guest!

* Purchase only by payment card.

entertainment.lot.com

LOT Entertainment

LOT DLA FIRM

Idealne rozwiązanie dla Twojej Firmy!

LOT Dla Firm to program lojalnościowy, który pozwoli Twojej firmie zmniejszyć koszty podróży służbowych. Zbieraj Punkty podczas podróży służbowych i wymieniaj na nagrody takie jak:

- bilety lotnicze
- hotele
- wstęp do LOT Business Lounge Polonez lub Mazurek
- usługi podwyższające standard podróży.

Z LOT Dla Firm:

- otrzymujesz 1000 powitalnych Punktów Premiowych
- zbierasz Punkty za każdy przelot LOT-em oraz za pobyty w hotelach
- zmniejszasz koszty podróży służbowych

To nie wszystko!

Zbieraj punkty za przeloty pracowników firmy na jednym koncie, a mile na prywatnych kontach w programie Miles & More. Dodatkowo masz możliwość naliczenia Punktów za odbyte podróże z LOT do 6 miesięcy przed rejestracją!

Nie czekaj dłużej!
Zarejestruj się na **lotdlafirm.com**

The perfect solution for your business!

LOT Dla Firm is a loyalty programme designed to reduce business travel expenses in your company.
You can earn Points on every business trip with LOT and spend your points on awards:

- flight tickets
- hotel stays
- access to LOT Business Lounge Polonez and Mazurek
- services that enhance your travel experience.

With LOT Dla Firm you can:

- earn 1000 Welcome Premium Points
- earn Points for each flight operated by LOT and hotel stays
- reduce business travel expenses

But there's even more!

You and your employees can earn Points on one LOT Dla Firm account and additionally miles on personal Miles & More accounts. You can also register Points on LOT flights flown 6 months before registration.

What are you waiting for?
Register on **lotdlafirm.com**

LOT TRAVEL

LOT to dopiero początek!
The flight is just the beginning!

PODRÓŻE SŁUŻBOWE
BUSINESS TRAVELS

Bilety lotnicze
Air tickets

Bilety kolejowe
Train tickets

Hotele
Hotels

Wynajem samochodów, transfery
Car rental , transfers

Ubezpieczenia i wizy
Travel insurances, visas

Turystyka indywidualna i grupowa
Individual and group tourism (MICE)

+48 22 577 66 77
rezerwacje@lottravel.com

www.lottravel.com

SUEMPOL

PREMIUM

JEGO AKSAMITNOŚĆ, ŁOSOŚ W KREMIE

HIS VELVETINESS, SALMON IN A CREAM

suempol.pl

GRANDHOTEL TIFFI

Luksusowy, pięciogwiazdkowy GrandHotel Tiffi położony jest w samym sercu Iławy, nad Jeziorakiem, najdłuższym jeziorem w Polsce. Kucharze z Włoch i Tajlandii gwarantują niezapomniane wrażenia kulinarne i oryginalne potrawy, a prawdziwą perłą tego miejsca jest Tiffi Spa Dharma z terapeutkami z Tybetu, Indii i Bali, paletą zabiegów orientalnych i ajurwedyjskich. Trzypoziomowa strefa dla dzieci Tiffi Landia zapewni rozrywkę dla najmłodszych pod opieką zespołu animatorek. 1200m^2 strefy eventowo – konferencyjnej gwarantuje doskonałą obsługę konferencji i bankietów. Dojazd do Iławy ułatwia nowoczesny pociąg pendolino (1h40min z Warszawy, 55min z Gdańska).

Serdecznie zapraszamy.

ul. Dąbrowskiego 9 | 14-200 Iława | Poland | tel.: +48 89 651 97 97 | recepcja-ght@tiffi.com | www.grandhotel.tiffi.com
ul. Żeglarska 7 | 10-160 Olsztyn | Poland | tel.: +48 89 555 20 01 | recepcja-tbh@tiffi.com | www.tiffiboutiquehotel.com